

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polonca Stržinar

**Neprofitno-volonterske organizacije v občini
Gorenja vas – Poljane med preteklostjo in prihodnostjo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polonca Stržinar

Mentorica: red. prof. dr. Zinka Kolarič

Somentorica: doc. dr. Tatjana Rakar

**Neprofitno-volonterske organizacije v občini
Gorenja vas – Poljane med preteklostjo in prihodnostjo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Iskrena zahvala mentorici dr. Zinki Kolarič

za strokovne nasvete in usmerjanje pri pisanju diplomske naloge.

Hvala tudi staršem, bratom in vsem, ki ste mi nesebično stali ob strani,

verjeli vame in mi kakorkoli pomagali pri nastajanju tega dela.

Neprofitno-volonterske organizacije v občini Gorenja vas-Poljane med preteklostjo in prihodnostjo

Neprofitno-volonterske organizacije so nepogrešljiv del moderne razvite družbe. Predstavljajo tisti del civilne družbe, ki se nahaja v sferi med državo, trgom in skupnostjo. Njihov temeljni smisel obstoja ni maksimiranje dobička, ampak delovanje v splošno družbeno korist. Ena od najbolj množično zastopanih oblik neprofitno-volonterskih organizacij so društva, zato sem se odločila, da jih predstavim v svoji diplomski nalogi, in sicer društva v domači občini Gorenja vas-Poljane. Na podlagi zgodovinskega razvoja, demografskih in ekonomskih kazalnikov sem poskušala ugotoviti razloge za močno društveno aktivnost v občini. Zanimalo me je tudi, kako današnje družbene in gospodarske razmere vplivajo na delovanje društev in kakšna prihodnost jih čaka. Empirična primerjava štirih izbranih društev po vnaprej določenih kriterijih je pokazala določene ugotovitve, s katerimi sem poskušala nakazati smernice za prihodnost prostovoljnega delovanja v občini in družbi nasploh. S pripravljenimi tezami sem želela potrditi, da gibanje in struktura članstva, motiviranje prostovoljcev ter načini financiranja pogojujejo oblike društvenega delovanja in vplivajo na razvoj volonterstva prihodnjih generacij.

Ključne besede: neprofitno-volonterske organizacije, društvo, prostovoljstvo, prihodnost, občina Gorenja vas-Poljane.

Non-profit and volunteer organisations in municipality of Gorenja vas-Poljane from the past to the future

Non-profit and volunteer organisations are an indispensable part in developed modern society. They represent a specific part of the civil society, a sphere that is between a state, a market and a community. Their main reason for existence is not maximising a profit but working for the benefit of the society. Voluntary associations are one of the most massively represented formations of the non-profit and volunteer organisations. Consequently, I have decided to present the volunteer organisations in my local municipality of Gorenja vas-Poljane in my degree paper. Based on the historical development, demographic and economic indicators, I tried to find out the reasons for strong actions of voluntary associations in the municipality. I was also interested in how current social and economic situation influences their activities and what their future-oriented behaviour is like. An empirical comparison of four chosen volunteer associations, choice based on the beforehand defined criteria, offered particular findings and I used them to indicate the future trends of the voluntary activity in the municipality and in the society in general. Using the prepared theses, I tried to confirm that the movement and structure of membership, motivating the volunteers and a way of founding determine forms of the voluntary associations' activities. I also explored their influence on the development of volunteerism of the future generations.

Key words: non-profit and volunteer organisations, voluntary associations, voluntariness, future, municipality of Gorenja vas-Poljane.

KAZALO

UVOD	9
I. TEORETIČNI DEL.....	11
1 NEPROFITNE ORGANIZACIJE.....	11
1.1 Opredelitev neprofitnih organizacij	11
1.2 Problem poimenovanja neprofitnih organizacij	14
1.3 Umestitev neprofitno-volonterskih organizacij v širši družbeni prostor	16
1.4 Tipologija in klasifikacija neprofitno-volonterskih organizacij.....	20
2 ZNAČILNOSTI NVO V SLOVENIJI	25
2.1 Zgodovinski razvoj	25
2.1.1 NVO v obdobju Avstro-Ogrske monarhije in kraljevine Jugoslavije	26
2.1.2 NVO v obdobju socializma	27
2.1.3 NVO v obdobju novih družbenih gibanj (80-ta leta).....	27
2.1.4 NVO v obdobju tranzicije po letu 1990.....	28
2.2 Pravna podlaga NVO v Sloveniji.....	29
3 DRUŠTVO KOT ENA IZMED PRAVNO-ORGANIZACIJSKIH OBLIK NVO V SLOVENIJI.....	30
3.1 Opredelitev.....	30
3.2 Prostovoljstvo kot temeljna vrednota.....	32
3.3 Viri financiranja	33
3.4 Obseg in področje delovanja.....	34
II. EMPIRIČNI DEL.....	35
4 PRIMERJALNA ANALIZA DRUŠTEV V OBČINI	35
4.1 Cilj, teze in metodologija	35
4.2 Predstavitev občine Gorenja vas-Poljane.....	36
4.2.1 Demografski in ekonomski kazalniki	38
4.3 Društva v občini Gorenja vas-Poljane na splošno	43
4.4 Predstavitev izbranega društva za primerjalno analizo.....	47
4.4.1 Športno društvo Marmor Hotavljje.....	47
4.4.2 Turistično društvo Žirovski vrh.....	48
4.4.3 Prostovoljno gasilsko društvo Poljane.....	49
4.4.4 Krajevna organizacija Rdečega križa Gorenja vas	51
4.5 Primerjalna analiza po izbranih kriterijih.....	52
4.5.1 Gibanje in struktura članstva	53

4.5.2	Prostovoljci in tematika motiviranja.....	56
4.5.3	Viri financiranja.....	59
4.6	Sklepne ugotovitve.....	68
5	ZAKLJUČEK.....	71
	LITERATURA.....	72
	PRILOGE	76
	Priloga A: Seznam vseh društev v občini Gorenja vas-Poljane, na dan 01.06.2016.....	76
	Priloga B: Transkripti intervjujev	78

Kazalo slik in tabel

Tabela 4.1: Povprečni letni naravni prirast na 1000 prebivalcev po gorenjskih občinah za obdobje 2006-2015.....	39
Tabela 4.2: Povprečna starost in indeks staranja za leto 2015	40
Tabela 4.3: Gibanje povprečne mesečne neto plače v obdobju 2005-2015	42
Tabela 4.4: Zgodovinski pregled števila društev v občini Gorenja vas-Poljane po področjih delovanja	43
Tabela 4.5: Število članstva v obdobju 2005-2015	54
Tabela 4.6: Starostna struktura aktivnih članov v društvu	55
Tabela 4.7: Viri prihodkov Športnega društva Marmor Hotavlje v EUR	61
Tabela 4.8: Viri prihodkov Turističnega društva Žirovski vrh v EUR	63
Tabela 4.9: Viri prihodkov Prostovoljnega gasilskega društva Poljane v EUR.....	65
Tabela 4.10: Viri prihodkov Krajevne organizacije Rdečega križa Gorenja vas v EUR.....	67
Slika 1.1: Zasebne neprofitne organizacije - entitete v sferi civilne družbe / Trikotnik blaginje	17
Slika 1.2: Tipologija.....	21
Slika 4.1: Občina Gorenja vas-Poljane	36
Slika 4.2: Grb občine Gorenja vas-Poljane	37
Slika 4.3: Povprečni letni naravni prirast na 1000 prebivalcev po gorenjskih občinah za obdobje 2006-2015.....	39
Slika 4.4: Stopnja registrirane brezposelnosti po gorenjskih občinah za obdobje 2005-2015	41
Slika 4.5: Gibanje povprečne mesečne neto plače za obdobje 2005-2015	42
Slika 4.6: Število društev po področjih delovanja v obdobju 1945-2015 v občini Gorenja vas-Poljane	44
Slika 4.7: Povprečna starost društev v občini Gorenja vas-Poljane po področjih delovanja ...	45
Slika 4.8: Status društev v javnem interesu po področjih delovanja v občini Gorenja vas-Poljane	46
Slika 4.9: Število članstva v obdobju 2005-2015.....	54
Slika 4.10: Starostna struktura aktivnih članov v društvu.....	55
Slika 4.11: Viri prihodkov Športnega društva Marmor Hotavlje v odstotkih.....	61
Slika 4.12: Viri prihodkov Turističnega društva Žirovski vrh v odstotkih	63
Slika 4.13: Viri prihodkov Prostovoljnega gasilskega društva Poljane v odstotkih	65
Slika 4.14: Viri prihodkov Krajevne organizacije Rdečega križa Gorenja vas v odstotkih.....	67

SEZNAM KRATIC

AJPES	Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
CNVOS	Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
ICNPO	International Classification of Nonprofit organizations
ISIC	International Standard Industrial Classification
KORK	Krajevna organizacija Rdečega križa
NVO	Neprofitno-volonterska organizacija
PGD	Prostovoljno gasilsko društvo
RKS-OZ	Rdeči križ Slovenije - Območno združenje
RS	Republika Slovenija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
ŠD	Športno društvo
ŠDMH	Športno društvo Marmor Hotavlje
TD	Turistično društvo

UVOD

»Zemlja domača - ni prazna beseda: del je mojega življenja, in če se mi vzame zemlja, se mi je vzelo tudi življenje...« (Tavčar 1997).

Sodobne družbe si ne moremo predstavljati brez obstoja neprofitno-volonterskih organizacij. Niso ustanovljene z namenom, da bi ustvarjale dobiček, ampak zato, da bi družbi zagotavljale tiste dobrine in storitve, ki so v splošnem družbenem interesu. Nahajajo se v sredini sfere civilne družbe kot mešanica med tremi različnimi sektorji: državo, trgom in skupnostjo. Širok spekter različnih lastnosti je teoretikom otežil enotno poimenovanje, zato so v javnosti poimenovane z različnimi imeni: neprofitne, prostovoljne, humanitarne, nevladne, civilno-družbene organizacije... Najbolj množično zastopana pravno-organizacijska oblika dela sredinske sfere so društva, ki so tudi predmet raziskovanja moje diplomske naloge, in sicer društva v občini Gorenja vas-Poljane iz katere prihajam. Z delom v društvu imam izkušnje tudi sama, saj sem več kot 20 let aktivna prostovoljna gasilka, čeprav danes bolj v podporni vlogi. Različni vidiki volonterstva so me zato pritegnili k raziskovanju te zelo zanimive tematike.

Cilj diplomskega dela je na podlagi analize in primerjave različnih kazalnikov oblikovati strukturo neprofitno-volonterskih organizacij – društev v domači občini in ugotoviti pomen volonterskih oblik delovanja za lokalno skupnost. Namen diplomske naloge je ugotoviti, ali bo prostovoljna oblika delovanja preživela trenutne družbene razmere (spremembe) oz. kakšni so obeti za prihodnost in naslednje generacije, ki bodo v bodoče ustvarjale družbeno dogajanje v občini Gorenja vas-Poljane. Glavno raziskovalno vprašanje, na katerega bom skozi diplomsko nalogo poskušala odgovoriti, se zato glasi: »Bo prostovoljno delo postalo »iskano blago« ali se bo, nasprotno, zavest po povezovanju ljudi z nepridobitnim namenom le še bolj okrepila?«

Glavne teze, ki sem jih želela z diplomskim delom potrditi, so:

- T1:** Občina Gorenja vas-Poljane ima z eno najugodnejših demografskih situacij na Gorenjskem in v Sloveniji razmeroma velik potencial za prostovoljno delovanje v društvih tudi v prihodnje.
- T2:** Trenutne gospodarske razmere društva vse bolj silijo k samoiniciativnim oblikam pridobivanja sredstev potrebnih za delovanje in razvoj.

T3: Današnje gospodarske in družbene razmere, kjer prevladujeta tekmovalna miselnost in individualizem in je tempo življenja vse hitrejši, posledica pa pomanjkanje kvalitetnega prostega časa, vse bolj vplivajo na kakovost in zanimanje za volontersko obliko delovanja v društvih.

V diplomski nalogi sem na osnovi teoretičnih izhodišč in empirične raziskave proučila značilnosti in pomen neprofitno-volonterskih organizacij – društev v domači občini Gorenja vas-Poljane. Na podlagi pridobljenih informacij sem poskusila nakazati, kakšna prihodnost jih čaka.

V prvem delu teoretičnega sklopa sem s pomočjo opisne metode na podlagi teorij različnih avtorjev opredelila temeljne značilnosti neprofitno-volonterskih organizacij: teoretske opredelitve in problematiko njihovega poimenovanja, njihovo umeščenost v širši družbeni prostor s pomočjo koncepta trikotnika blaginje ter tipologijo in klasifikacijo po različnih kriterijih. V drugem delu teoretičnega sklopa sem predstavila zgodovinski razvoj neprofitno volonterskih organizacij v Sloveniji po določenih obdobjih, ki so pomembno vplivala na potek oblikovanja in ustanavljanja le-teh ter njihovo pravno podlago danes. Ker v občini Gorenja vas-Poljane kot pravno-organizacijska oblika neprofitno-volonterskih organizacij delujejo le društva, sem se osredotočila le na njihovo predstavitev in delovanje.

Drugi vsebinski del diplomskega dela predstavlja empirično raziskovanje društev v občini z uporabljenimi metodo analize in kvalitativnim raziskovanjem. Za pridobitev potrebnih podatkov sem uporabila strukturirane intervjuje z vidnejšimi predstavniki štirih društev, katera sem podrobneje analizirala (Športno društvo Marmor Hotavlje, Turistično društvo Žirovski vrh, Prostovoljno gasilsko društvo Poljane in Krajevno organizacijo Rdečega križa Gorenja vas). Preostale podatke sem pridobila s pomočjo sekundarnih virov. Po izbranih kriterijih sem nato izbrana štiri društva primerjala med seboj in na podlagi sklepnih ugotovitev poskusila nakazati smernice za njihovo prihodnost in prihodnost prostovoljnega delovanja v društvih na splošno.

I. TEORETIČNI DEL

1 NEPROFITNE ORGANIZACIJE

1.1 Opredelitev neprofitnih organizacij

Preden se lahko lotim podrobnejšega raziskovanja neprofitno-volonterskih organizacij v domači občini, je potrebno teoretsko opredeliti, kaj neprofitne organizacije so oz. v čem se razlikujejo od drugih profitno naravnanih organizacij.

Neprofitne organizacije predstavljajo pomemben del sodobne zahodne družbe. Ustanovljene so z namenom, da bi zagotavljale storitve, ki jih profitno usmerjene organizacije ne morejo ali nočejo zagotavljati širši družbi. Kot nam že samo ime »neprofitne organizacije« pove, gre za organizacije, katerih osnovni cilj obstoja in delovanja ni profit, kot je to v tržno naravnanih organizacijah, kjer obstoj temelji na individualnem interesu "homo economicusa", ki je operacionaliziran kot maksimiranje profitabilnosti kapitala za njegove lastnike. Zanikanje profita kot osnovnega motiva ravnanja neprofitnih organizacij pa ne pomeni, da proces profitabilnosti v tovrstnih organizacijah ne poteka, pomeni le, da to ni njihov primarni cilj obstoja in delovanja. Dobiček predstavlja zgolj sekundarni, podrejeni pokazatelj uspešnosti neprofitnih organizacij. Smisel obstoja in delovanja tovrstnih organizacij je, v nasprotju z individualnim interesom, splošni družbeni interes, to je delovanje v splošno družbeno korist. (Kolarič v Jelovac 2002). Černetič (2007, 21–22) ugotavlja, da je tehtanje uspešnosti poslovanja neprofitnih organizacij zgolj na podlagi njihovega ekonomskega prispevka k družbi povsem neutemeljeno, ker so le-te oblikovane z namenom, da poslujejo v razmerah, v katerih profitne organizacije ne bi preživele. Ovsenik in Ambrož (1999, 110) sta izoblikovala svojo tezo: »Neprofitne organizacije morajo najprej postaviti neprofitno poslanstvo, ki mu profitno sledijo in ga neprofitno uresničujejo«. Neprofitno poslanstvo pa je samo tisto poslanstvo, ki ga neprofitna organizacija tudi dejansko uresničuje. Vse drugo so samo dobri nameni, ki povečujejo družbi stroške in zamegljujejo prave probleme. Drucker je mnenja, da storitev neprofitne organizacije ne opravljajo kar tako; obstajajo namreč zato, da prinašajo spremembe posameznikom in družbi. Pri tem si želimo končnega porabnika, ki ne bo le uporabnik, ampak bo tudi sam ukrepal in deloval. Neprofitni organizaciji predstavljajo storitve »sredstvo«, ki povzroča spremembe v ljudeh (Drucker 1990).

Po Rusu (1994, 959) so neprofitne oziroma nedobičkonosne organizacije skupni pojem za javno upravo, za družbene dejavnosti in za prostovoljne organizacije, ki poslujejo brez dobička ali z njim, vendar cilj njihovega poslovanja ni dobiček. V kolikor organizacija razpolaga z dobičkom, se mora le-ta vlagati nazaj v dejavnost organizacije in služi zgolj kot sredstvo za razširitev te dejavnosti ali za dvig kakovosti storitev.

Po Weisbrodu se neprofitne organizacije razlikujejo od profitnih po treh lastnostih (v Kamnar 1999):

1. dobiček ali presežek, ki ga ustvarijo, se ne deli, kar povečuje njihovo učinkovitost,
2. ne plačujejo davka na dobiček,
3. imajo določene davčne olajšave.

Za ameriške teoretike Smitha, Baldwina in Whitea je glavni razločevalni znak med profitnimi in neprofitnimi organizacijami prostovoljnost udejstvovanja. »Nepridobitna organizacija je kolektivna oblika prostovoljnega udejstvovanja posameznikov. Nepridobitna organizacija je sredstvo, ki ljudem omogoča brez prisilnega in odplačnega delovanja doseči skupne cilje« (Connors v Trunk Širca in Tavčar 1998, 3).

Iz vseh naštetih razlag lahko sklenemo, da neprofitne organizacije blažijo posledice, ki nastanejo s profitnim delovanjem v družbi. Zato je pomembno, da se profitne in neprofitne organizacije razlikujejo že po svojem namenu in smislu obstoja (Ovsenik in Ambrož 1999, 112).

Salamon in Anheier (v Ovsenik in Ambrož 1999) sta oblikovala več definicij neprofitnih organizacij:

- **Legalna/pravna definicija**

To je definicija, ki je zapisana v zakonih posamezne države. Z njimi država ureja delovanje neprofitnih organizacij. Ker pa imajo države specifične pravne sisteme in pravno ureditev, takšna definicija otežuje primerjavo na mednarodni ravni;

- **Ekonomska definicija**

Ta definicija opredeljuje organizacije glede na vir prihodkov in uvršča med neprofitno-volonterske organizacije samo tiste, pri katerih več kot polovico prihodkov pokrivajo donacije podpornikov, članarine itn. Spornost te definicije je potrdila primerjalna analiza virov

prihodkov neprofitno-volonterskih organizacij, saj v praksi neprofitno-volonterskih organizacij s takšno strukturo prihodkov praktično ni;

- **Funkcionalna definicija**

Po tej definiciji se organizacije razlikujejo po namenu in funkciji. V neprofitno-volonterski sektor spadajo organizacije, ki producirajo dobrine in storitve v skupno dobro (javno korist). V vseh državah takšnega razlikovanja ne upoštevajo, zato je njena uporabnost omejena;

- **Strukturalno-operacionalna definicija**

To je definicija, ki za osnovo uporablja več kriterijev in poudarja osnovno strukturo in delovanje organizacij. Po tej definiciji spadajo med neprofitno-volonterske organizacije tiste, ki:

- so formalno ustanovljene in imajo določeno stopnjo organizacijske nepretrganosti;
- so nevladne/privatne glede na svoje ustanovitelje;
- so neprofitno distributivne (morebitnega presežnega dobička si ne razdelijo, ampak ga namenijo za uresničevanje svojega poslanstva);
- so samostojno vodene in upravljane (brez zunanjega nadzora) ter
- vključujejo pomemben del prostovoljnega dela (pri izpeljevanju dejavnosti in pri vodenju).

Po mnenju obeh avtorjev je najbolj uporabna in ekonomična zadnja strukturalno-operacionalna definicija. Zajema namreč vse organizacije, ki imajo določene skupne strukturne značilnosti ne glede na področje njihovega delovanja in geografsko lokacijo. Ker zajema širšo množico organizacij, s tem zagotavlja dobro osnovo za primerjavo.

Za slovenske neprofitno-volonterske organizacije je zlasti pomembno, kako pojem »neprofitno-volonterske organizacije« (v nadaljevanju NVO) definira Evropska unija (Strategija sistemskega razvoja nevladnih organizacij za obdobje 2003-2008):

- NVO niso ustanovljene za ustvarjanje dobička (**neprofitne**);
- NVO so prostovoljne organizacije, kar pomeni da so prostovoljno ustanovljene in da je sodelovanje v organizacijah prostovoljno (**prostovoljne**);
- NVO so vsaj delno formalizirane, s čimer so izključene oblike povsem neformalnega združevanja ljudi (**formalizirane**);

- NVO so neodvisne, kar pomeni, da so neodvisne od vlade in drugih javnih oblasti, političnih strank ter profitnih podjetij (**zasebne**);
- NVO ne delujejo samo zaradi interesov svojih članov, pač pa je osnovni smisel njihovega obstoja delovanje v splošne, družbeno koristne namene (**javno koristne**).

Kolaričeva kot največje pomanjkljivosti NVO po Salamonu navaja nezadostnost, partikularizem, amaterizem oz. volontarizem in paternalizem. Distribucija dobrin in storitev NVO po njegovem mnenju lahko vodi v segmentacijo in diferenciacijo uporabnikov ter njihovo ločevanje po kulturnih, ideoloških, socialnih, rasnih in podobnih karakteristikah. Tovrstne organizacije označuje tudi mnogovrstnost in konfliktnost ciljev, kot primer navaja ohranjanje avtonomije in neformalnosti na eni strani ter odvisnost od financerjev in potrebo po določeni stopnji formalne organiziranosti na drugi strani. Kljub vsem naštetim pomanjkljivostim pa analitiki soglašajo, da so NVO neizogiben instrument pluralizacije, demokratizacije in svobode v postmodernih družbah (Kolarič 1994, 109–110).

1.2 Problem poimenovanja neprofitnih organizacij

V Sloveniji ne obstaja zakonsko določena opredelitev pojma neprofitna organizacija. Tudi v praksi ni mogoče zaslediti poenotene uporabe izrazov. Tako obstaja več različnih poimenovanj za tovrstne organizacije, ki jih uporabljajo v pravnih predpisih, literaturi in v javnosti, kot so na primer neprofitne, nepridobitne, dobrodelne, volonterske, nevladne, civilno-družbene, neodvisne organizacije, iz davkov izvzete organizacije in tako naprej, a pri nas se najpogosteje uporablja izraz nevladne organizacije. Vsako od teh poimenovanj izpostavi eno od karakteristik teh organizacij in v ozadje postavi druge. Kolarič in soavtorice (2002) so se odločili za uporabo skupnega, enotnega termina »zasebne neprofitno-volonterske organizacije« prav zaradi njihove raznovrstnosti. Sam termin namreč opredeljuje tudi njihovo definicijo in zajema njihove skupne značilnosti (zasebnost, neprofitnost, prostovoljnost, osnovna organizacijska struktura in pravila).

Tako kot pri nas, tudi v mednarodnem okolju ni enotnega poimenovanja neprofitnega sektorja. Ta sektor je »ena tistih komponent modernih družb, o kateri najmanj vemo« (Gidron in drugi v Jelovac 2002). Največjo težavo predstavljajo pojmi, ki jih različni avtorji uporabljajo za opis določenega področja. Ti se prekrivajo le deloma, vsak avtor pokriva le določen del sfere, nihče pa je ne opiše v celoti. Na enostranskost teh pojmovnih struktur je

opozoril Salamon, ker vsaka od njih izpostavi nekatere značilnosti in pri tem zanemari druge. V ZDA, kjer je neprofitni sektor najbolj razvit, se je poleg izraza »nevladne organizacije« (Non Government Organizations) med ostalimi še posebej udomačil izraz »neprofitni sektor« (Non Profit Sector), ki naj bi opisal niz organizacij, ki se nahajajo med privatnim, profitno orientiranim sektorjem in med javnim sektorjem. Za to poimenovanje je značilno poudarjanje, da organizacije niso nastale zaradi dobička. Zelo pogosto uporabljan izraz je tudi »tretji sektor«, ki opisuje vse organizacije, ki niso niti profitno orientirane, niti vladne agencije in birokracije. Francoski avtorji so pričeli z uporabo izraza »économie sociale«. Ekonomist Jeantet je socialno ekonomijo opisal kot koncept, ki ne meri z istimi kategorijami kot tržna ekonomija. Podobno uporabo izraza so uvedli za britanski »non-statutory sector« ali za nemške »gemeinnützige Organisationen« ali »gemeinwirtschaftliche Unternehmen« (Rončević po Seibel in Anheier, v Jelovac 2002).

Vsak avtor je raziskoval svoje področje oziroma tisto lastnost organizacij, ki ga je najbolj zanimala, zato tudi nihče od njih ne zajema sfere v celoti.

Poročilo o položaju nevladnih organizacij v Sloveniji (Strojan in drugi 2000) navaja naslednjo terminologijo:

- neprofitni sektor (nonprofit sector): najpogosteje uporabljen izraz v ZDA, za to poimenovanje je značilno poudarjanje, da te organizacije niso ustanovljene zaradi dobička. Če ga ustvarijo, ga morajo porabiti v zvezi z dejavnostjo organizacije oz. ga ne smejo deliti;
- neodvisni sektor (independent sector): poudarja upravljalno neodvisnost od državnega in profitno usmerjenega sektorja. Kljub temu se te organizacije lahko v določeni meri financirajo iz javnih financ ali s podjetniškimi dotacijami.
- dobrodelni sektor (charitable sector): je značilen za Veliko Britanijo, poudarek je na finančnih prispevkih v dobrodelne, humanitarne namene. Te organizacije ponavadi nimajo lastnih finančnih virov;
- prostovoljni sektor (voluntary sector): poudarja prostovoljno, brezplačno delo v teh organizacijah, kar pa ne pomeni, da večine dela ne opravijo stalno zaposleni, torej plačani profesionalci;
- neobdavčeni sektor (tax-exempt sector): poudarja davčno ugodnejši status, to je zagotavljanje davčnih oprostitvev ali olajšav - v nasprotju s profitnim sektorjem.

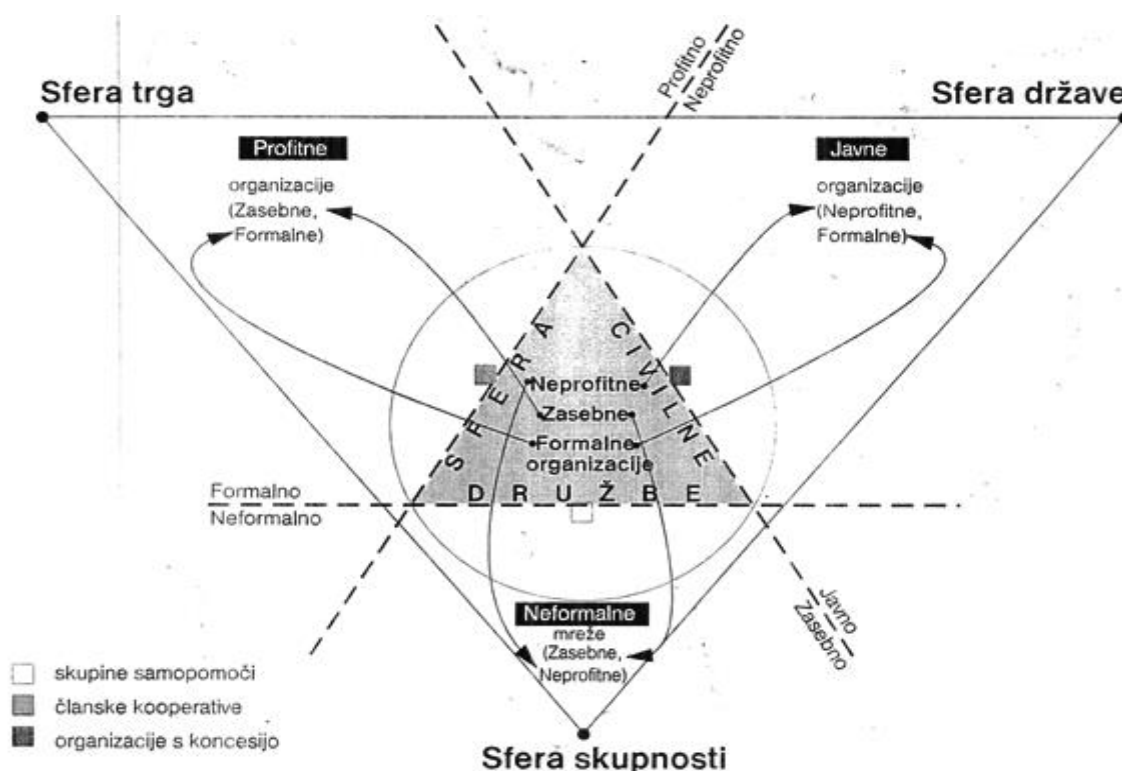
- nevladni sektor (non-governmental sector): poudarja prosto delovanje, delovanje brez vladnega vpliva;
- socialna ekonomija (associational sector): poudarja vlogo institucij, kot so hranilnice, zadruge, razne zavarovalne institucije;
- tretji sektor (third sector): poleg države in zasebnega profitnega sektorja obstaja še en sektor, ki je prvima enakovreden. Za skladen razvoj je nujno tesno sodelovanje in povezovanje med vsemi sektorji.

1.3 Umestitev neprofitno-volonterskih organizacij v širši družbeni prostor

Trikotnik blaginje

Preden lahko podrobneje analiziramo sicer zelo heterogen sklop neprofitnih organizacij, je potrebno opredeliti, kako se te organizacije umeščajo v družbo. Za organizacije, katerih ustanovitelj ni ne trg in ne država, so sociologi Evers, Abrahamson, Pestoff, Streeck in Schmitter v drugi polovici 80. let oblikovali koncept trikotnika blaginje. Z njim so poskusili umestiti zasebne neprofitne organizacije v širši »družbeni prostor«. Gre za koncept, ki opredeljuje odnos med tremi temeljnimi sferami v sodobnih družbah, iz katerih posamezniki pridobivamo sredstva za zadovoljitev življenjskih potreb. To so sfera trga, sfera države in sfera skupnosti (Kolarič in drugi 2002, 15). Za vsako sfero sta značilna specifična logika delovanja in instrument, preko katerega se zagotavljajo sredstva; instrument trga je denar, instrument države je moč in instrument skupnosti je solidarnost (Abrahamson v Kolarič in drugi 2002). Vmesni družbeni prostor, ki se nahaja med sfero trga, sfero države in sfero skupnosti, pa predstavlja še četrta sfera, to je sfera civilne družbe. To je tisti del družbenega prostora, v katerem se nahajajo zasebne neprofitne organizacije (glej shemo Koncept trikotnika blaginje, ki je predstavljen v sliki 1.1.).

Slika 1.1: Zasebne neprofitne organizacije - entitete v sferi civilne družbe / Trikotnik blaginje

Vir: Kolarič in drugi (2002, 17).

Po Pestoffu (Kolarič in drugi 2002) obstajajo naslednje pomembne linije delitve med sfero trga, sfero države in sfero skupnosti v odnosu do zasebnih neprofitnih organizacij (sfere civilne družbe):

- javno vs. zasebno (loči sfero države od sfere trga in skupnosti, kar pomeni, da je zasebnost v smislu lastništva oziroma ustanoviteljstva lastnost entitet tudi v sferi trga in sferi skupnosti);
- profitno vs. neprofitno (loči sfero trga od sfere države in skupnosti, saj njune organizacije prav tako kot organizacije civilne družbe služijo javnemu oziroma skupnemu interesu kot splošnemu družbenemu interesu);
- formalno vs. neformalno (loči sfero skupnosti od sfere trga in države, to pomeni, da je formalnost v smislu eksplicitnih pravil in norm ter organiziranosti lastnost entitet tudi v sferi trga in v sferi države).

Sfera civilne družbe:

Če podrobneje analiziramo zgornjo shemo (Slika 1.1.) vidimo, da civilno družbo sestavlja pester izbor raznovrstnih organizacij, ki izoblikujejo specifične značilnosti glede na to, v katerem delu sfere civilne družbe se nahajajo:

- Tiste organizacije, ki so blizu sferi trga, so bolj profitno naravnane, kar pomeni, da je njihov cilj ustvarjanje dobička; njihovi lastniki so zasebne fizične in pravne osebe; dimenzija formalnosti implicira njihovo organiziranost v smislu eksplicitnih pravil in norm; so visoko profesionalizirane in za učinkovito izvajanje svoje dejavnosti zaposlujejo tudi specialiste; njihova vloga je produkcija storitev za prodajo; primer takšnih organizacij so socialna podjetja in kooperative;
- Organizacije, ki so se v svojem razvoju približale državni sferi, so po značaju bolj javne kot zasebne; so visoko formalizirane in profesionalizirane z velikim številom zaposlenih; njihov glavni financer je država, ki je hkrati tudi naročnik storitev; primer takšnih organizacij so organizacije, ki imajo koncesijsko pogodbo z državo;
- Organizacije v neposredni bližini sfere skupnosti so po svojih lastnostih bolj neformalne kot formalne; pravila in stopnja organiziranosti so minimalni; svojo dejavnost izvajajo predvsem z vložkom prostovoljcev oziroma članov; preko neformalnih socialnih mrež (družin) skrbijo za svoje člane; primer tovrstnih organizacij predstavljajo skupine za samopomoč in različna društva, ki pomagajo socialno ogroženim družinam ali posameznikom, družinam s prizadetimi otroki itd (Kolarič in drugi 2002, 23);

Civilna družba je torej tisti del družbenega prostora, ki je vmes med sfero trga, sfero države in sfero skupnosti. Med teoretiki je moč najti številne definicije pojma civilna družba, saj ne obstaja neka poenotena definicija tega dela družbenega prostora. Za nas pa je dovolj, če velja, da je civilna družba metafora za tisti družbeni prostor, ki je med gospodinjstvom in državo in je drugačen od trga ter ponuja možnost za usklajeno ravnanje in samoorganiziranje. Drugače rečeno, sfera civilne družbe je tisti del družbe, v katerem se nahajajo zasebne neprofitne organizacije (Kolarič in drugi 2002, 16–19).

Uporaba pojma civilna družba vsebuje naravo razmerja moči med državo in družbo, ki prihaja do izraza zlasti v omejitvah države, da nadzira družbo in v omejitvah skupin civilne družbe, da ohranjajo svojo avtonomijo pri vplivu na delovanje države. (White v Ovsenik in Ambrož 1999).

Diamond je mnenja, da je močna civilna družba eden od izhodiščnih pogojev za demokracijo in pri tem navaja šest funkcij civilne družbe:

1. civilna družba je vir političnih, ekonomskih, kulturnih in moralnih sredstev za nadzor nad delovanjem države;
2. raznolikost civilne družbe preprečuje, da bi bila država ujetnik interesov samo nekaterih skupin v družbi;
3. razvoj združevalnih procesov dopolnjuje delovanje političnih strank in spodbuja politično participacijo;
4. civilna družba je eden od stabilizatorjev države, ker pomaga pri razvijanju občutka socialnega reda pri državljanih. Hkrati množi potrebe države in njenih skupin, da izboljšujejo raven svoje blaginje;
5. civilna družba je področje, kjer se razvijajo nove oblike političnega vodenja;
6. civilna družba se upira avtoritativnosti (v Ovsenik in Ambrož 1999, 44–45).

Kolaričeva in sodelavke (2002) kot glavno značilnost te vmesne, intermediarne sfere navajajo sočasno zaprtost in odprtost v odnosu do drugih sfer, kar določa tudi temeljne lastnosti entitet v njej:

- **neprofitnost:** lastnost, ki jih razlikuje od entitet v sferi trga, a jih po drugi strani približa entitetam v sferi države in v sferi skupnosti;
- **zasebnost:** ker so njihovi ustanovitelji zasebne fizične oziroma pravne osebe, so različne entitetam v sferi države (kjer je lastnik država) in hkrati podobne entitetam v sferi trga in v sferi skupnosti;
- **formalnost:** glede na to, da so formalno organizirane, se ločijo od entitet v sferi skupnosti, podobne pa so entitetam v sferi države in v sferi trga.

Poleg naštetih lastnosti, ki entitete civilne družbe delajo podobne oziroma različne od profitnih organizacij, javnih organizacij in neformalnih socialnih mrež, imajo civilna družba in njene organizacije še dve dodatni lastnosti, ki sta jih Salamon in Anheier (vzeto iz strukturalno-operacionalne definicije neprofitnih organizacij, ki je predstavljena na strani 13) označila kot:

- avtonomnost vodenja (sposobnost samonadzora svojih dejavnosti) in
- prostovoljnost (pridobivanje prostovoljcev za izvajanje dejavnosti in/ali upravljanje organizacij).

Kljub zgoraj naštetim elementom, ki predstavljajo tipične lastnosti zasebnih neprofitnih organizacij, pa tovrstne organizacije nimajo »difference specifik« oziroma lastnosti, ki bi bila samo njihova in po kateri bi se razlikovale od vseh drugih entitet v družbi. Po vseh svojih lastnostih so namreč hkrati podobne in različne entitetam v sferi države, sferi trga in sferi skupnosti. Kot je zaključil tudi Evers (2004, 15), je vpliv države, zasebnih tržnih organizacij in neformalnih družinskih vezi oziroma življenja v skupnosti na organizacije v civilni družbi neizpodbiten. Kar razlikuje te organizacije med seboj, so razmerja med temi sferami. Ločnico med trgom in državo predstavlja profitnost oz. neprofitnost, mejo med trgom in civilno družbo formalnost oz. neformalnost, javnost oz. privatnost pa je meja med državo in civilno družbo.

1.4 Tipologija in klasifikacija neprofitno-volonterskih organizacij

Kolaričeva in sodelavke (2002, 25) so oblikovale štiri merila oz. kriterije za razvrstitev tipov organizacij v družbi, po katerih lahko enostavno razvrstimo organizacijske entitete v družbi (Slika 1.2):

1. kriterij cilja, misije

- **profitne**: smisel obstoja in delovanja je v maksimiranju profita za njihove lastnike
- **neprofitne**: smisel obstoja je delovanje v splošne družbi koristne namene

2. kriterij ustanovitelja oz. lastništva

- **javne** neprofitne organizacije, ustanovljene s strani javnih avtoritet, to je države in delujejo v javnem interesu in
- **zasebne** neprofitne organizacije, ustanovljene s strani zasebnih fizičnih in pravnih oseb.

3. kriterij izvajalca dejavnosti

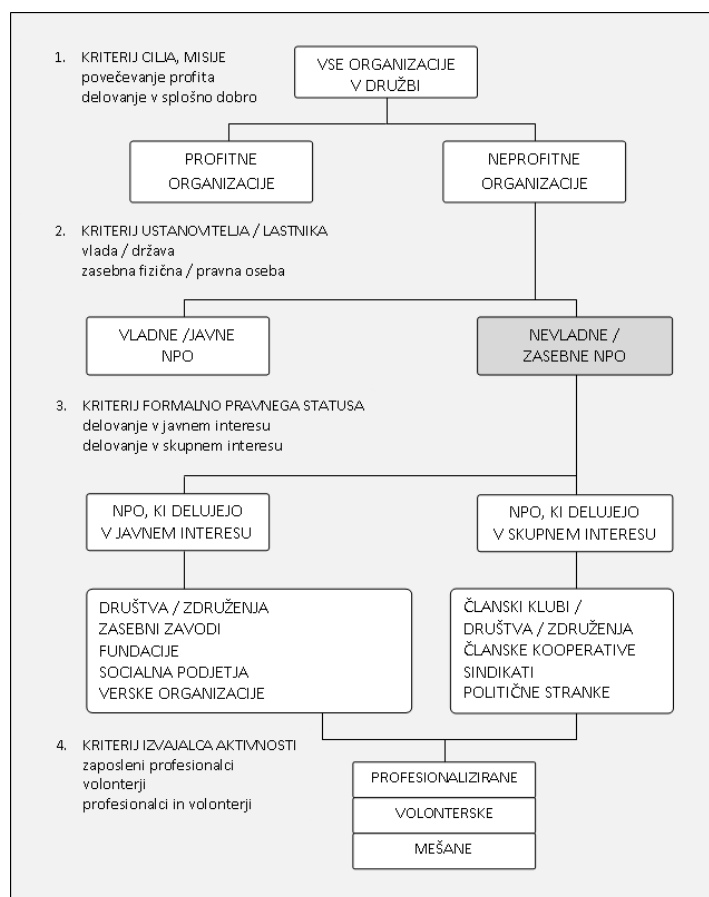
- organizacije, ki svojo dejavnost izvajajo v celoti z zaposlenimi v organizaciji (**profesionalizirane** neprofitne organizacije);
- organizacije, ki svojo dejavnost izvajajo le s prostovoljci (**prostovoljne** neprofitne organizacije);

- organizacije, ki svojo dejavnost izvajajo z zaposlenimi in prostovoljci (**mešane** organizacije).

4. kriterij formalno-pravnega statusa

To merilo še nadalje razvrsti zasebne neprofitne organizacije na dve skupini: delitev na skupino organizacij, ki delujejo v **javnem interesu** in na skupino tistih, ki delujejo v **skupnem interesu** svojih članov. Javni interes, ki hkrati predstavlja splošni družbeni interes, so vsa tista ravnanja, katerih rezultati, to so dobrine ali storitve, koristijo vsem, ne glede na to, ali so sposobni in voljni pri njih sodelovati ali ne (Monnier in Thirty v Kolarič in drugi 2002, 10). V javnem interesu delujejo predvsem društva ali združenja, ki delujejo v dobro posameznikov in skupin izven samih organizacij, zasebni zavodi, fundacije, socialna podjetja, verske organizacije. Znotraj druge skupine, ki je pretežno v skupnem interesu članov, pa so članski klubi in društva/združenja (športna, kulturna, poklicna itd.), članske zadrage/kooperativne, zbornice, sindikati, politične stranke itd.

Slika 1.2: Tipologija

Vir: Kolarič in drugi (2002, 27).

Status delovanja v javnem interesu podeljuje ministrstvo, ki je pristojno za področje, na katerem deluje posamezno društvo, in če presodi, da njeno delovanje presega zasebne interese njenih ustanoviteljev ali članov ter da deluje v javnem interesu. Zakon o društvu (ZDru-1, 30. člen) tako društvom omogoča, da status v javnem interesu pridobi na katerem koli področju (npr. kultura, šport, socialna varnost itd.). Pogoji, ki jih mora društvo izpolniti, da se mu status podeli, so odvisni od področja, na katerem društvo deluje in na katerem želi status opredeliti.

Razlog, zakaj se posamezna društva odločijo za status delovanja v javno dobro, je v nekaterih prednostih in ugodnostih, ki jih status prinaša (CNVOS):

- so upravičenci do donacij iz 0,5% dohodnine, kar pomeni, da jim lahko zavezanci za dohodnino namenijo od 0,1% do 0,5% svoje dohodnine;
- imajo pravico do brezplačne pravne pomoči v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oz. z namenom, zaradi katerega so ustanovljene (Zakon o brezplačni pravni pomoči ZBPP, 10. člen);
- so oproščeni plačila upravnih taks - tako za izdajo dokumentov (potrdil, dovoljenj, soglasij ...), kot tudi za opravljanje dejanj upravnih organov (Zakon o upravnih taksah, ZUT, 24. člen);
- država ali občina jim lahko da v brezplačno uporabo svoje nepremično premoženje (poslovni prostori in podobno) za opravljanje dejavnosti, za katero so ustanovljene (Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti ZSPDSLS, 30. člen). A pri tem veljajo nekatere obveznosti društva do države oz. občine;
- imajo prednost pri javnih razpisih za pridobivanje sredstev iz državnega proračuna, namenjenih društvom (Zakon o društvih ZDru-1, 36. člen);
- imajo pravico občasno organizirati klasične igre na srečo zaradi pridobivanja sredstev za financiranje dejavnosti, določenih z njihovimi splošnimi akti (Zakon o igrah na srečo ZIS, 13. člen in Uredbe o določitvi društev in neprofitnih humanitarnih organizacij, ki smejo občasno prirejati klasične igre na srečo, in o kriterijih za občasno prirejanje klasičnih iger na srečo, 2. člen).

Običajno je v interesu delovati v javno dobro tistim društvom, ki delujejo predvsem lokalno in tako precej prispevajo prav k neposredni dobrobiti lokalne skupnosti. Kolaričeva in soavtorice (2002) ugotavljajo, da v Sloveniji 40% vseh NVO deluje le v korist svojih članov, zato se

zmanjša število NVO, ki predstavljajo potencialne komplementarne ali suplementarne producente javnih dobrin in storitev.

Kot sem sama med analiziranjem delovanja posameznih društev v domači občini ugotovila, kar precej oz. večina društev svoje skupne interese postavlja v funkcijo splošnega družbenega interesa (četudi nimajo formalno pridobljenega statusa delovanja v javnem interesu s strani pristojnih ministrstev). Na primer športna društva skozi aktivno športno dejavnost (športne prireditve, rekreacija, skrb za zdravo telo ...) skrbijo tudi za zdravje ljudi in zdrav način življenja kot vrednoto v splošnem družbenem interesu. Prav tako turistična in kulturna društva preko turističnih dejavnosti, kulturnih in etnoloških prireditev skrbijo za spodbujanje turizma, krepijo identiteto svojega kraja in hkrati narodno zavest. Številčna gasilska društva ne izvajajo zgolj gasilskih intervencij v vasi, ampak jim je vodilo tudi ozaveščanje ljudi, preventiva in skrb za naravo, ki predstavlja splošno družbeno korist. Nadalje, humanitarna društva in društva na področju socialnega varstva preko vzajemne medsebojne pomoči in skrbi za ranljive skupine hkrati krepijo družbeno kohezijo ter preprečujejo anomijo, kar je v splošno družbeno korist.

Po mnenju Kolaričeve in soavtoric je najbolj izpopolnjena in tudi najbolj uporabna za mednarodno proučevanje Mednarodna klasifikacija neprofitnih organizacij (The International Classification of Nonprofit organizations – ICNPO¹) in obsega 12 osnovnih skupin zasebnih neprofitnih organizacij, ki delujejo na naslednjih področjih:

1. področje kulture/umetnosti in rekreacije/športa;
2. področje izobraževanja in raziskovanja;
3. področje zdravstva;
4. področje socialnega varstva;
5. področje zaščite okolja/varstva živali;
6. področje razvoja lokalnih skupnosti in stanovanj;
7. področje prava, zagovorništva in politike;
8. področje nabiranja sredstev/financiranja neprofitnih organizacij in promocije prostovoljstva;
9. področje mednarodnega delovanja;
10. področje religij;

¹ Izoblikovali so jo raziskovalci v okviru in za potrebe Johns Hopkins Comparative Nonprofit sector Project. Osnova te klasifikacije je klasifikacija ISIC (International Standard Industrial Classification).

11. področje poslovnega in poklicnega združevanja;
12. drugo, česar ni mogoče razvrstiti na nobeno od naštetih področij.

Ta klasifikacija »vnaša red« v univerzum raznovrstnosti, ki je značilen za sfero civilne družbe in je osnova za resno empirično raziskovanje (Kolarič in drugi 2002, 28–29).

Pravno organizacijske oblike, ki jih lahko v Sloveniji v skladu s to definicijo uvrstimo med NVO, so:

➤ **Društva**

So najpogostejša oblika nevladnih organizacij, saj predstavljajo preko 90% vseh nevladnih organizacij. Zakon o društvih društvo opredeljuje kot nepridobitno in samostojno združenje, ustanovljeno za uresničevanje skupnih interesov njegovih ustanoviteljev. So zasebne organizacije, ki so prostovoljne in neprofitne oblike združevanja ljudi. Po zakonu lahko pridobijo tudi status delovanja v javnem interesu. Društvo lahko ustanovijo najmanj tri poslovno sposobne fizične osebe oziroma pravne osebe. Z zakonom je društvom dovoljeno opravljanje pridobitne dejavnosti v omejenem obsegu, vendar morajo presežek porabiti za svojo osnovno dejavnost. Namen, cilji delovanja, dejavnosti ter drugi pogoji za delovanje in upravljanje društva pa ureja temeljni akt društva.

➤ **Fundacije**

To so nečlanske organizacije in predstavljajo na določen namen vezano premoženje, namenjeno trajnim splošno koristnim in dobrodelnim namenom v znanosti, kulturi, športu, vzgoji in izobraževanju, zdravstvu, otroškem, invalidskem in socialnem varstvu, varstvu okolja, varstvu naravnih vrednot in kulturne dediščine ter za verske namene. So pravne osebe zasebnega prava, lahko so premoženjske in operativne fundacije.

➤ **Privatni zavodi**

To so neprofitne organizacije, ki jih lahko ustanovijo pravne in fizične osebe za opravljanje dejavnosti na prej omenjenih področjih, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje profita. V kolikor imajo v svojem ustanovnem aktu opredeljeno dejavnost, katere namen je pridobivanje profita, se uvrščajo med zasebne profitne organizacije.

➤ **Družbe z omejeno odgovornostjo**

To so organizacije, ustanovljene s strani fizične ali pravne osebe, ki predstavljajo eno od oblik gospodarskih družb in tako praviloma opravljajo profitno dejavnost. Lahko pa v skladu z zakonom v celoti ali deloma opravljajo dejavnost, ki ni pridobitna.

➤ **Zadruga**

To so zasebne organizacije, ki so ustanovljene za pospeševanje gospodarskih koristi svojih članov ter temeljijo na prostovoljnem združevanju ter enakopravnem upravljanju članov. Praviloma so profitne organizacije, v kolikor to določajo združna pravila, pa so lahko tudi neprofitne.

➤ **Cerkvene organizacije**

To so prostovoljna neprofitna združenja fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi enakega verskega prepričanja in izpovedi vere. V svojem okviru lahko opravljajo tudi dejavnost, ki je opredeljena kot dejavnost splošnega oziroma posebnega družbenega pomena. V svojem okviru lahko na podlagi neprofitnih meril opravljajo tudi dejavnosti, ki jih zakonodaja opredeljuje kot dejavnosti splošnega družbenega pomena. Verske skupnosti praviloma nimajo statusa pravne osebe (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 165–166).

2 ZNAČILNOSTI NVO V SLOVENIJI

2.1 Zgodovinski razvoj

Ljudje smo socialna bitja, zato je tudi združevanje ljudi po skupinah staro toliko, kot je človeška družba. Slovenska družba ima dolgo in obsežno tradicijo interesnega združevanja in samoorganiziranja ljudi. Kljub temu, da v slovenskem zgodovinopisju ne obstajajo celovitejše študije o neprofitno-volonterskem sektorju, obstajajo le monografske študije o ustanavljanju in delovanju posameznih NVO (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 155).

Prve zametke zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij je mogoče najti že v generacijskih, namenskih in prijateljskih zvezah in združbah v staroslovanskih rodovno-plemenskih skupnostih (fantovske in dekliške združbe, bratovščine itd.). Prve formalno organizirane oblike interesnega združevanja in medsebojne pomoči med ljudmi pa so se oblikovale med

zgodnjim meščanstvom v srednjeveških mestih v 13. in 14. stoletju (obrtniške bratovščine- cehi, verske dobrodelne organizacije ob župnijah, cerkvene in posvetne fundacije, mestne obrambne organizacije itd.) (Kolarič in drugi 2002, 80).

Največji premik k intenzivnejšemu avtonomnemu interesnemu združevanju in samoorganiziranju ljudi v društvih in drugih oblikah NVO se je zgodil leta 1848 s pojavom buržoazne revolucije. Ta je prinesla svobodo združevanja kot klasično pravico ter pravne norme, ki so urejale ustanavljanje društev in drugih oblik interesnega združevanja ljudi. Ker v tem obdobju Slovenija ni imela svoje zakonodaje, je veljala pravna ureditev Avstro-Ogrske monarhije, katere del je bila (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 156).

2.1.1 NVO v obdobju Avstro-Ogrske monarhije in kraljevine Jugoslavije

Za to obdobje je bilo značilno, da je bilo vodilno prebivalstvo nemškega izvora, kmečko prebivalstvo in delavski razred ter nekaj malega izobražencev pa so bili Slovenci. Nezadovoljstvo z odvisnostjo od habsburške monarhije in pozneje od kraljevine SHS oziroma kraljevine Jugoslavije je povzročila, da so se začela ustanavljati narodnoprebujevalna gibanja. Ta so bila sicer preganjana in prepovedana ampak ne povsem zatrta. Velik premik je pomenila marčna revolucija 1848 in z njo nastala prva slovenska društva. Razvijala so se predvsem na kulturnem in literarnem področju (čitalnice, tabori, narodno obrambna in telovadna društva...) in so bila eden najpomembnejših dejavnikov razvoja narodne identitete in emancipacije slovenskega naroda. (Kolarič in drugi 2002, 81).

Pomemben dejavnik razvoja neprofitno-volonterskih organizacij na Slovenskem v tem obdobju je imela **Katoliška cerkev**. Njena vloga ni bila omejena zgolj na versko področje ampak je imela tudi močno socialno in politično funkcijo. Bila je prva javna institucija, ki je razvila dobrodelne dejavnosti za tiste skupine prebivalcev, za katere država oziroma mesta niso poskrbeli. Postopoma je svoje delovanje razširila še na področja kulture, izobraževanja in zdravstva (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 157–158).

Eno od prevladujočih oblik neprofitno-volonterskih organizacij tedaj je bilo tudi **zadružništvo**. To močno socialno gibanje s konca 19. stoletja je imelo pomembno ekonomsko funkcijo in je predstavljalo velik obrambni mehanizem pred razvijajočim se kapitalizmom za kmete (kar 80% zadrug na slovenskem je bilo kmečkih), delavce in male obrtnike (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 158).

Neprofitno-volonterske organizacije so se razvile še na političnem področju v obliki **političnih strank** in **delavskega gibanja**. Vse izrazitejše politične stranke so razvijale raznovrstno strukturo organizacij in društev na različnih področjih življenja in dela. Prek njih so želele vplivati na idejno, kulturno, izobraževalno, športno, socialno in politično delovanje ljudi in s tem tudi na njihove politične opredelitve (Kolarič in drugi 2002, 93).

2.1.2 NVO v obdobju socializma

Druga svetovna vojna in posledično sprememba družbenega sistema sta močno zaznamovali razvoj neprofitno-volonterskega sektorja. Število tovrstnih organizacij se je krepko zmanjšalo oziroma so ostale le v omejenem obsegu in pod strogim političnim in državnim nadzorom. Večino funkcij NVO je prevzel javni sektor, ostala je zgolj ena oblika organizacij - društva, ki so smela delovati le na lokalni ravni, njihova vsebina pa ni smela ogrožati nove politične oblasti. To so bila gasilska, kulturna, športna, planinska, rekreativna in podobna društva, ki so bila vertikalno povezana v zveze in pod državno kontrolo. Cerkev je tako kot ostale vrste NVO izgubila svoje pristojnosti oziroma so bile le-te omejene zgolj na verske zadeve. Njene dosedanje dobrodelne organizacije so bile nacionalizirane in vključene v javni sektor, država je neposredno podpirala samo humanitarno organizacijo Rdečega križa in njej podobno Zvezo prijateljev mladine (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 160).

Leto 1974 je prineslo novo obdobje v razvoju neprofitno-volonterskega sektorja v Sloveniji. V veljavo je stopil novi zakon o društvih, ki je povzročil pospešeno rast in ustanavljanje NVO. Prišlo je do uvajanja samoupravljanja na področju družbenih dejavnosti oziroma do decentralizacije in prenašanja odgovornosti za posamezna področja družbenega življenja od države na nižje ravni. Nove NVO so postale bolj avtonomne, toda država jih še vedno ni enakovredno vključevala v produkcijo kolektivnih dobrin in storitev, ampak jih je pustila delovati zgolj na obrobju, torej bolj za zadovoljevanje potreb in interesov svojih članov. Brez državne finančne pomoči so bile tudi bistveno manjše, z malo profesionalnega kadra in maloštevilnim članstvom, ki je temeljilo na prostovoljni ravni - največ na področju športa, kulture in socialnih dejavnosti (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 161).

2.1.3 NVO v obdobju novih družbenih gibanj (80-ta leta)

80. leta so čas, ko se je civilna družba razvila kot alternativa in ne kot opozicija uradni politični strukturi. Prišlo je predvsem do širjenja različnih družbenih gibanj, kot so bila

mirovna, ekološka, feministična, duhovna in druga subkulturna gibanja, gibanja za človekove pravice, za socializacijo istospolno usmerjenih idr. Konec 80. let je prišlo do upada avtonomnega delovanja novih družbenih gibanj oziroma premika od neodvisnih k politično odvisnim aktivnostim. Po letu 1988, ko se je začelo obdobje politične transformacije slovenske družbe, tako nastopi proces diferenciacije znotraj civilne družbe in formiranje prvih političnih strank. Velik del protagonistov novih družbenih gibanj se je integriral v strankarski in kasneje državni aparat. Le manjši ostanki novih družbenih gibanj so ostali v okviru civilne družbe, npr. psihosocialne pomoči posebnim skupinam prebivalcev v stiski - pretepe ne ženske, trpinčeni otroci, begunci, brezposelni (Črnak Meglič in Vojnovič 1997, 161–162).

2.1.4 NVO v obdobju tranzicije po letu 1990

Po osamosvojitvi Slovenije je ločitev med državo in civilno družbo vsaj na političnem področju izginila. Civilna družba je v tranzicijskem procesu slovenske družbe zaradi preusmerjanja pozornosti na ustvarjanje nove države izgubila priložnost za zagotovitev ustreznih pravnih in drugih pogojev za svoje delovanje. Do postopne ureditve ustreznih pogojev za komplementarno delovanje pri zagotavljanju javnih dobrin, storitev in interesov v procesih političnega odločanja je prišlo šele deset let po osamosvojitvi.

Svojo moč je ponovno obnovila Katoliška cerkev s svojimi dobrodelnimi dejavnostmi. Formalno je bila še vedno omejena na verske dejavnosti, toda njeni posamezni redovi so »nelegalno« ves čas opravljali razne dejavnosti, kot so: varovanje otrok, nudenje pomoči bolnim, ostarelim, invalidom... Leta 1990 je bila ustanovljena Slovenska Karitas.

V tem obdobju se je pojavil nov tip zasebnih neprofitnih organizacij: fundacije oz. ustanove. To so premoženjske organizacije, ki se ukvarjajo s pridobivanjem in razdeljevanjem finančnih sredstev.

Po statističnih podatkih je število zasebnih NVO v Sloveniji po letu 1980 konstantno naraščalo, sicer po letu 1982 z zmanjšano intenzivnostjo, ki pa se je po letu 1990 zopet povečala. Večje naraščanje je bilo med društvi v urbanih okoljih predvsem zaradi pojava novih socialnih problemov (begunci, brezposelni, odvisniki...). Najbolj se je povečalo število športnih društev, nekoliko manj kulturnih in strokovnih (Kolarič in drugi 2002, 110–112).

2.2 Pravna podlaga NVO v Sloveniji

Ustava Republike Slovenije v 42. členu jasno opredeljuje, da je pravica do svobodnega združevanja temeljna pravica vsakega državljana. S tem je postavila jedro za najrazličnejše oblike interesnih združevanj posameznikov in skupin ljudi. Omejitve teh pravic so dopustne v primeru, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni (Ustava RS).

Slovenska zakonodaja ne pozna pravne opredelitve NVO in se ravna po načelu zakona za vsako organizacijsko obliko, pri čemer pa zakoni združujejo različne statusne značilnosti organizacij (profitne in neprofitne, osebe javnega in zasebnega prava). Slabost takšne ureditve je, da ni sistemskega zakona, ki bi natančno razlikoval med osebami javnega in zasebnega prava in posledično določal pravne učinke takšnega statusa. Posledica tega je nejasno razločevanje NVO od organizacij, ki sodijo v druge sektorje. Tako v Sloveniji različnih pravnih statusov NVO ne ureja le eden, temveč več zakonov, saj je za vsako organizacijsko obliko v veljavi poseben zakon (Črnak Meglič in Vojnovič 1997):

- društva ureja Zakon o društvih (Uradni list RS, št. 60/95);
- fundacije ureja Zakon o ustanovah (Uradni list RS, št. 60/95);
- zasebne zavode ureja Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91);
- stanovanjske zadruge ureja Zakon o zadrukah (Uradni list RS, št. 97/09) in pravilnik (Uradni list RS, št. 64/93);
- cerkvene organizacije ureja Zakon o položaju verskih skupnostih (Uradni list SRS, št. 15/76).

V slovenski pravni teoriji veljajo za glavne značilnosti NVO njihov status, upravljalna neodvisnost od države, neprofitnost, predvsem pa njihov namen, ki naj bi bil splošno, širše družbeno koristen ali dobrodelen. V zvezi z njimi se pogosto uporabljajo besede, kot so uresničevanje poslanstva, državljanska iniciativa, prevzemanje lastne iniciative in odgovornosti za javne naloge in osebna aktivnost na splošno koristnem in dobrodelnem področju (Trstenjak v Jelovac 2002, 315).

3 DRUŠTVO KOT ENA IZMED PRAVNO-ORGANIZACIJSKIH OBLIK NVO V SLOVENIJI

3.1 Opredelitev

Ker imajo vse zasebne NVO v občini Gorenja vas-Poljane pravno-organizacijsko obliko društva, sem se odločila, da podrobneje predstavim društvo, tisti del civilne sfere, ki je najbolj množično zastopan v slovenski družbi.

V društvih se združujejo posamezniki z istimi ali podobnimi mišljenji, ki lahko znotraj društva uresničujejo svoje interese in s tem dosegajo boljše rezultate (Travner 1997, 37).

Zakonsko opredelitev društva navaja Uradni list Republike Slovenije: »Društvo je samostojno in nepridobitno združenje, ki ga ustanovitelji ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov«. Zakon nadalje navaja nekatere temeljne določbe:

- Društvo je pravna oseba zasebnega prava. Pravno osebnost društvo pridobi z vpisom v register društev.
- Društvo lahko ustanovijo najmanj tri poslovno sposobne fizične osebe oziroma pravne osebe.
- Ustanovitelji na ustanovnem zboru sprejmejo sklep o ustanovitvi in temeljni akt društva ter izvolijo zastopnika društva. Društvo mora določiti organe upravljanja, dolžnosti in pravice članov.
- Društvo si samo določi namen in cilje, dejavnost oziroma naloge ter način delovanja, odločitve o upravljanju društva pa neposredno ali posredno sprejemajo člani društva.
- Namen ustanovitve in delovanja društva ni pridobivanje dobička. Presežke prihodkov društvo trajno namenja za uresničevanje svojega namena in ciljev in jih ne deli med člane.
- Društvo je prostovoljno in vsakdo lahko postane enakopraven član društva in v društvu deluje pod pogoji, ki jih društvo določi v temeljnem aktu. Če se v društvo včlani mladoletna oseba do dopolnjenega 7. leta starosti ali oseba, ki nima poslovne sposobnosti, podpiše pristopno izjavo njen zakoniti zastopnik. Za osebo od sedmega leta do dopolnjenega 15. leta starosti mora zakoniti zastopnik pred njenim vstopom v društvo podati pisno soglasje.
- Premoženje društva sestavljajo denarna in druga sredstva, ki jih društvo pridobi s članarino, darili in volili, prispevki donatorjev, iz javnih sredstev, z opravljanjem

dejavnosti društva in iz drugih virov, njegove nepremične in premične stvari ter materialne pravice.

- Društvo lahko opravlja pridobitno dejavnost pod pogoji, ki jih za opravljanje te dejavnosti določa zakon in mora biti določena v temeljnem aktu ter povezana z namenom in cilji kot dopolnilna dejavnost nepridobitni dejavnosti.
- Društvu se lahko podeli status društva, ki deluje v javnem interesu, če deluje na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, izvajanja družinske politike, varstva človekovih pravic, varstva okolja, varstva živali, športa, obrambe ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, gospodarstva, kmetijstva, gozdarstva, veterinarstva ali prehrane, zunanjih zadev, razvoja demokracije ali na drugih področjih, če njihovo delovanje presega interese njegovih članov in je splošno koristno.
- Društvo lahko deluje samo ali pa ima možnost, da se poveže v zvezo društev (Zakon društvih, ZDru-1).

Društvo sestavljajo obvezni in neobvezni organi (CNVOS):

Obvezni organi

- Zbor vseh članov (občni zbor, skupščina ...), ki ga sestavljajo vsi člani društva. Njegova naloga je sprejemanje najpomembnejših odločitev v društvu, kot je potrditev statuta in njegovih sprememb, izvolitev zastopnika društva in drugih organov, sprejemanje letnih poročil ter programov dela in podobno,
- Zastopnik društva (imenovan tudi predsednik), ki v imenu društva nastopa v pravnem prometu, podpisuje listine in je praviloma odgovorna oseba v društvu,
- Nadzorni organ (imenovan običajno nadzorni odbor), ki nadzira razpolaganje s premoženjem društva, poslovanje društva in spremlja delo drugih organov).

Neobvezni organi

- Upravni odbor, ki je izvršilni organ društva in ki opravlja organizacijska, strokovno tehnična in administrativna dela ter vodi delo društva med dvema zboroma članov po programu in sklepih, ki jih zbor članov sprejme,
- Tajnik, ki skrbi za opravljanje strokovno tehničnega in administrativnega dela ter za koordinacijo med organi društva,
- Blagajnik vodi finančno in materialno poslovanje društva.

- Disciplinska komisija, ki vodi disciplinski postopek, ugotavlja disciplinske kršitve članov društva in jim izreka disciplinske ukrepe.

3.2 Prostovoljstvo kot temeljna vrednota

Prostovoljno delovanje v društvih je bistvenega pomena - brez altruistične miselnosti članov bi bilo ustanavljanje in delovanje društev nesmiselno. Motivi posameznika, da se pridruži delovanju društva, so različni: druženje s podobno mislečimi, ustvarjanje socialnih mrež, skrb za ranljive skupine, dobrodelnost, težnja po pridobivanju novih znanj in izkušenj itd. Gidron trdi, da volonterji nimajo zgolj altruističnih motivov, da pomagajo drugim. Njihov motiv je vedno tudi zadovoljevanje osebnih interesov in potreb. Po njegovem mnenju sta tako altruizem in egoizem pojma, ki gresta z »roko v roki« v tovrstnih organizacijah. Hardin celo nadaljuje, da je altruizem mogoč zgolj znotraj majhnih intimnih skupin, kot je npr. družina, medtem ko je o njem veliko težje govoriti v večjih skupinah oz. skupnostih, v katerih obstajajo številni antagonizmi. (v Kolarič in drugi 2002, 48). Maslow (v Ochman in Jordan 1997, 9) je prostovoljstvo označil kot eno od stopenj zadovoljevanja človekovih potreb. Pravi, da so v primarni ravni tiste potrebe, ki zadevajo osnovne fiziološke potrebe (hrana, toplota), potrebe po varnosti, socialne potrebe, potrebe po ugledu in nenazadnje po samoaktualizaciji, kamor šteje prostovoljstvo. Prostovoljstvo je postavil na najvišjo stopnjo lestvice potreb. Drucker (2001, 30) pa je mnenja, da imajo prostovoljci večje zadovoljstvo, kot ga imajo plačani zaposleni v NVO, ker delajo predvsem zaradi izziva, ki jim ga ponuja delo. Hočejo poznati poslanstvo organizacije in vanj verjeti. Usposabljanje jim je v izziv, ker hočejo videti rezultate svojega dela. A poseben izziv predstavlja pridobivanje prostovoljcev. S krepitvijo individualizacije, naraščanjem osebnega standarda in stopnje zaposlenosti, ki od posameznikov zahteva intenzivno dejavnost pri njihovih delodajalcih, se po mnenju Svetlika pripravljenost za prostovoljno delo zmanjšuje. Po drugi strani pa bi prav te dejavnike kazalo izkoristiti za spodbujanje prostovoljnega dela. Individualizacija lahko pomeni tudi socialno izolacijo in visok standard iskanje smisla v nematerialnih zadevah. (Svetlik v Jelovac 2002, 93–104).

3.3 Viri financiranja

Kolaričeva in sodelavke (2002, 123) so na teoretični osnovi razdelile strukturo virov prihodkov na tri glavne modele financiranja:

- model dominacije prihodkov iz lastne dejavnosti - članarine, prihodki iz neprofitne dejavnosti, prihodki iz profitnih dejavnosti;
- model dominacije državnega financiranja - proračunski viri v obliki subvencij države, občin in skladov, ki so rezultat sekundarne delitve iz pobranih davkov, so pomemben vir za delovanje društev, in sicer na tistih področjih, ki jih država z razpisi kot programske celote posebej izpostavi, jih objavi v obliki tenderja, na katerega se prijavijo. Država s takimi razpisi uresničuje svoj koncept splošnega dobrega in razvija dejavnosti, ki so v splošnem družbenem interesu, kot izvajalci pa nastopajo društva;
- model dominacije zasebnih donacij - donacije podjetij, posameznikov, fundacij, dotacij sorodnih organizacij in sponzorstvo v obliki denarja, prostorov, stavb, v odstopljenem prostoru za oglaševanje, odstopanju spletnih strani in tudi v strokovni pomoči. Pogosto je donator anonimen, medtem ko gre pri sponzorstvu za neke vrste finančno naložbo in skupaj z združenjem ali promovira ali razširja svoje distribucijske poti za svoje produkte.

Velik problem, ko gre za pridobivanje sredstev iz javnih virov in na katerega opozarjajo v društvih, predstavljajo birokratski postopki državnih organov, ki vzamejo veliko časa, katerega bi ga lahko porabili za opravljanje svojega primarnega poslanstva. Priprava in vsakokratno spreminjanje razpisnih dokumentacij, obrazcev pri pripravi določenih projektov terja svoj čas, zato bi jih bilo potrebno poenostaviti in poenotiti. Strojan s soavtorji (2000, 41) dodaja, da bi bilo potrebno v postopek izbire vključiti tudi predstavnike društev, saj bi to pomenilo omejitev prevelike diskrecije razpisnih komisij, ki odločajo o razdelitvi sredstev in posledično enake kriterije za izbiro organizacije.

3.4 Obseg in področje delovanja

Analiza, ki jo je izvedla Kolaričeva s sodelavkami leta 1993, je pokazala, da sodi Slovenija med države z največjim številom zasebnih NVO na prebivalce na svetu, od tega veliko večino, kar 95% organizacij predstavljajo prav društva² (Kolarič in drugi 2002).

Po podatkih Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES) je bilo v Sloveniji na dan 31. julija 2016 registriranih 27.198 NVO, od tega 23.931 društev in zvez društev, 3.006 zasebnih zavodov in 261 ustanov. To je 20 več kot 30. junija 2016, ko jih je bilo 27.178, od tega 23.931 društev ali zvez društev, 2.986 zasebnih zavodov in 261 ustanov. Ni pa nujno, da so vse registrirane NVO tudi aktivne. V skladu z uveljavljeno prakso med aktivne štejemo tiste, ki AJPES-u oddajajo svoja letna poročila in jih je v povprečju 3,5% manj kot registriranih. Tako je bilo npr. leta 2015 nekaj manj kot 26.000 aktivnih društev ali zvez društev, zavodov in ustanov (AJPES, 2016).

² Indikator je število NVO na tisoč prebivalcev. Kazalnik je pokazal, da je največje število zasebnih NVO v državah, v katerih naj bi bil glede na ocene sektor najbolj razvit, to je v zahodnoevropskih državah, ZDA in Kanadi in precej manjše v državah, v katerih je sektor manj razvit, to je v vzhodno- in srednjeevropskih državah ter državah nerazvitega sveta.

II. EMPIRIČNI DEL

4 PRIMERJALNA ANALIZA DRUŠTEV V OBČINI

4.1 Cilj, teze in metodologija

Cilj pričujočega dela je proučiti delovanje društev v občini Gorenja vas-Poljane in skozi določene demografske ter ekonomske kazalnike opredeliti pogoje za njihovo družbeno delovanje in razvoj v prihodnje.

Za natančnejšo analizo stanja v društvih sem izbrala štiri društva, ki je vsako na svojem področju delovanja eno bolj aktivnih, in sicer Športno društvo Marmor Hotavlje (v nadaljevanju ŠDMH), Turistično društvo Žirovski vrh (v nadaljevanju TD Žirovski vrh), Prostovoljno gasilsko društvo Poljane (v nadaljevanju PGD Poljane) in Krajevna organizacija Rdečega križa Gorenja vas (v nadaljevanju KORK Gorenja vas). ŠDMH deluje na področju, ki je v naši občini najbolj razvejano in številčno najmočnejše zastopano, kar kaže na dejstvo, da postajata šport in skrb za telo vse večji prioriteti v življenju. TD Žirovski vrh je društvo z bogato turistično in kulturno dejavnostjo, s katerima pomembno sooblikuje identiteto prebivalcev krajev Poljanske doline. PGD Poljane pa je društvo z najdaljšo tradicijo delovanja v občini in je dober primer kakovostnega organiziranja na prostovoljni osnovi. V svojo izbiro sem vključila še KORK Gorenja vas, ki je zaradi svoje humanitarne dejavnosti specifično društvo in kot tako zanimivo za primerjavo s preostalimi tremi društvi.

Teze, ki sem jih želela v diplomski nalogi preveriti, so:

T1: Občina Gorenja vas-Poljane ima z eno najugodnejših demografskih situacij na Gorenjskem in v Sloveniji razmeroma velik potencial za prostovoljno delovanje v društvih tudi v prihodnje.

T2: Trenutne gospodarske razmere društva vse bolj silijo k samoiniciativnim oblikam pridobivanja sredstev potrebnih za delovanje in razvoj.

T3: Današnje gospodarske in družbene razmere, kjer prevladujeta tekmovalna miselnost in individualizem in je tempo življenja vse hitrejši, posledica pa pomanjkanje kvalitetnega prostega časa, vse bolj vplivajo na kakovost in zanimanje za volontersko obliko delovanja v društvih.

Za pridobivanje podatkov sem uporabila instrument intervjuja in sekundarne vire. Razgovore z vidnejšimi predstavniki društev sem opravila v maju in juniju 2016. Vsi aktivno sooblikujejo program delovanja društev. To so: g. Niko Stržinar (član upravnega odbora Športnega društva Marmor Hotavlje, nekoč predsednik društva, danes skrbi za odnose z javnostmi), gdč. Jana Oblak (tajnica in mentorica mladine v Prostovoljnem gasilskem društvu Poljane), ga. Lucija Kavčič (tajnica in programski vodja Turističnega društva Žirovski vrh) in ga. Marija Knafelj (trenutna predsednica Krajevne organizacije Rdečega križa Gorenja vas).

4.2 Predstavitev občine Gorenja vas-Poljane

”Vsak letni čas je tukaj po svoje lep. Prav gotovo pa je bilo tukaj najlepše takrat, ko je pomlad s svojim krilom plavala nad dolino. In če je v Poljanski dolini lepa pomlad, tedaj je malokje lepše.” (Tavčar v Občina Gorenja vas-Poljane 2016).

Slika 4.1: Občina Gorenja vas-Poljane

Vir: Kam (2016).

Občina Gorenja vas-Poljane je samoupravna lokalna skupnost in leži v Poljanski dolini, ki je del Škofjeloškega in Polhograjskega hribovja. Dolina je dolga 42 km in se razteza od Škofje Loke do začetka Žirovske kotline. Leta 1994 ustanovljena Občina Gorenja vas-Poljane je s površino 153,3 km² največja med občinami, ki si dolino delijo. Del Poljanske doline leži v občini Škofja Loka, del pa v občini Žiri. Občina Gorenja vas-Poljane pa ni največja po številu prebivalcev, saj se s 7.429 prebivalci uvršča za najštevilčnejšo občino Škofjo Loko, ki šteje 22.927 prebivalcev (Statistični urad RS, 1.1.2016). Občino sestavlja 73 razmeroma majhnih

naselij³ in je razdeljena na šest krajevnih skupnosti⁴. Sedež občine se nahaja v največji vasi, to je v Gorenji vasi.

Slika 4.2: Grb občine Gorenja vas-Poljane

Vir: Občina Gorenja vas-Poljane (2016).

Grb občine Gorenja vas-Poljane (Slika 4.2.) je istovetnostni simbol, ki predstavlja občino in ji označuje pripadnost. Grb ima obliko ščita in je sestavljen iz treh barv: bele, zelene in modre. Pero in čopič predstavljata osrednji motiv. Predstavljata simbol bogate literarne in umetniške zgodovine Poljanske doline.

Za občino je značilna velika razgibanost terena, ki se kaže v razpršeni poselitvi. Prevladujejo majhna naselja, ki z vidika pogojev obdelave večinoma sodijo v območja s težjimi proizvodnimi pogoji oz. v tako imenovano hribovsko in gorsko območje. Najbolj gosto naseljena območja so ob reki Sori, na prisojnih straneh doline in ob izhodu stranskih dolin, na višje ležečih področjih pa najdemo hribovske zaselke in samotne kmetije. Slikovito pokrajino

³ Bačne, Brebovnica, Bukov Vrh, Čabrače, Četena Ravan, Debeni, Delnice, Dobje, Dobravšce, Dolenčice, Dolenja Dobrava, Dolenja Ravan, Dolenja Žetina, Dolenje Brdo, Dolge Njive, Fužine, Goli Vrh, Gorenja Dobrava, Gorenja Ravan, Gorenja vas, Gorenja Žetina, Gorenje Brdo, Hlavče Njive, Hobovše pri Stari Oselici, Hotavlje, Hotovlja, Jarčje Brdo, Javorje, Javorjev Dol, Jazbine, Jelovica, Kladje, Kopačnica, Kremenik, Krivo Brdo, Krnice pri Novakih, Lajše, Laniše, Laze, Leskovica, Lom nad Volčo, Lovsko Brdo, Lučine, Malenski Vrh, Mlaka nad Lušo, Murave, Nova Oselica, Podgora, Podjelovo Brdo, Podobeno, Podvrh, Poljane nad Škofjo Loko, Predmost, Prelesje, Robidnica, Smoldno, Sovodenj, Srednja vas - Poljane, Srednje Brdo, Stara Oselica, Studor, Suša, Todraž, Trebija, Vinharje, Volaka, Volča, Zadobje, Zakobiljek, Zapreval, Žabja vas, Žirovski Vrh Sv. Antona in Žirovski Vrh Sv. Urbana

⁴ Gorenja vas, Javorje, Lučine, Poljane nad Škofjo Loko, Sovodenj, Trebija

z razpršenim tipom poselitve v dolini in številnimi cerkvami po slemenih, bogati tudi kulturna in zgodovinska dediščina preteklih rodov⁵. (Bogataj v Florjančič 2000, 337)

Večja naselja predstavljajo izhodišča za raziskovanje njihove zanimive okolice, bližnjih znamenitosti in za različne športne in rekreativne aktivnosti ter prizorišča dogodkov in tradicionalnih prireditev. Najpomembnejše gospodarske panoge v občini so kmetijstvo in sirarstvo, pridobivanje in obdelava naravnega kamna ter lesa, proizvodnja izdelkov iz umetnih mas, gostinstvo, gozdarstvo in turizem. Z gospodarskim in tehnološkim razvojem, novo kmetijsko politiko, ki prinašajo sodobnejši način življenja, se spreminja tudi sestava samega prebivalstva. Pomemben projekt je bil zaključen ob odprtju Poljanske obvoznice v 2015, ki je izrednega pomena za celotno Poljansko dolino. Nova obvoznica zagotavlja boljšo dostopnost in povezanost doline s Škofjo Loko in osrednjo Slovenijo, kamor gravitirajo dnevne migracije.

4.2.1 Demografski in ekonomski kazalniki

4.2.1.1 Naravni prirast

Tabela 4.1. prikazuje povprečni letni naravni prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev po gorenjskih občinah za obdobje 2006-2015⁶. Naravni prirast je razlika med številom živorojenih otrok in številom umrlih na določenem območju v koledarskem letu. Grafični prikaz tabele je prikazan na Sliki 4.3. V tabeli in sliki tako lahko vidimo, da znaša povprečni letni naravni prirast na tisoč prebivalcev za obdobje 2006-2015 v občini Gorenja vas-Poljane 8,7 (za desetletno obdobje to pomeni povečanje za 87 prebivalcev na tisoč prebivalcev), kar je krepko nad slovenskim povprečjem (1,1) in povprečno ravno gorenjske regije (3,3). Po podatkih Statističnega urada republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) je naravni prirast v občini Gorenja vas-Poljane v letu 2015 znašal 9,3, kar občino na državnem nivoju uvršča na tretje mesto za občinama Solčava (10,00) in Komenda (9,7).

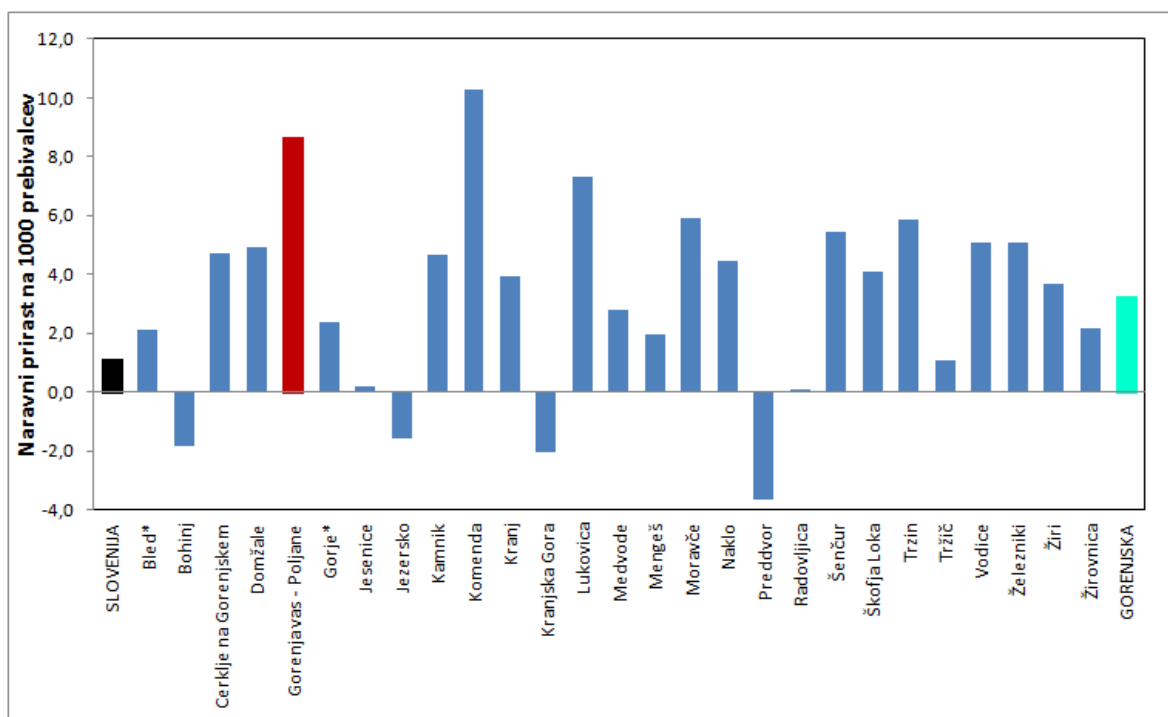
⁵ Pisatelj Ivan Tavčar, slikarji družine Šubic in Anton Ažbe, biolog Ivan Regen, fotograf in pedagog Vlastja Simončič itd.

⁶ Za občino Gorje* je v tabeli vštet povprečni letni naravni prirast od 2007-2015, ker se je občina v letu 2006 odcepila od občine Bled* in postala samostojna občina. Naravni prirast občine Gorje za leto 2006 je vštet v letni naravni prirast občine Bled za leto 2006.

Tabela 4.1: Povprečni letni naravni prirast na 1000 prebivalcev po gorenjskih občinah za obdobje 2006-2015

Občina	Naravni prirast na 1000 prebivalcev	Občina	Naravni prirast na 1000 prebivalcev
Bled*	2,1	Moravče	5,9
Bohinj	-1,8	Naklo	4,4
Cerklje na Gorenjskem	4,7	Preddvor	-3,6
Domžale	4,9	Radovljica	0,1
Gorenja vas-Poljane	8,7	Šenčur	5,4
Gorje*	2,4	Škofja Loka	4,1
Jesenice	0,2	Trzin	5,9
Jezersko	-1,6	Tržič	1,1
Kamnik	4,7	Vodice	5,1
Komenda	10,3	Železniki	5,1
Kranj	4,0	Žiri	3,7
Kranjska Gora	-2,0	Žirovnica	2,2
Lukovica	7,3	GORENJSKA	3,3
Medvode	2,8	SLOVENIJA	1,1
Mengeš	2,0		

Slika 4.3: Povprečni letni naravni prirast na 1000 prebivalcev po gorenjskih občinah za obdobje 2006-2015

4.2.1.2 Povprečna starost in indeks staranja

Poleg naravnega prirasta je za dolgoročni obstoj društev posredno pomembna tudi povprečna starost občanov. Tabela 4.2. spodaj prikazuje podatke o povprečni starosti in indeksu staranja za leto 2015 v občini Gorenja vas-Poljane, v primerjavi s povprečjem celotne Gorenjske regije in na ravni Slovenije. V letu 2015 je v občini Gorenja vas-Poljane povprečna starost znašala 38,1 let in je bila tako nižja od povprečne starosti prebivalcev Gorenjske (41,8 let) in Slovenije (42,7 let). Med prebivalci je bilo število najmlajših, kar je značilnost le redkih slovenskih občin, večje od števila najstarejših: na 100 oseb starih 0 do 14 let, je prebivalo 68 oseb starih 65 let ali več. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja (razmerje med starim prebivalstvom (stari 65 let in več) in mladim prebivalstvom (stari od 0 do 14 let), pomnoženo s 100), za to občino nižja od vrednosti tega indeksa v Gorenjskih občinah (113,5) in od celotne Slovenije (ta je bila 124). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju počasneje kot v preostalih Gorenjskih občinah, kakor tudi v celotni Sloveniji. Občino Gorenja vas-Poljane lahko glede strukture prebivalstva uvrščamo med tako imenovano mlado občino, kar je zagotovo pozitiven pokazatelj za nadaljnje generacije prostovoljcev.

Tabela 4.2: Povprečna starost in indeks staranja za leto 2015

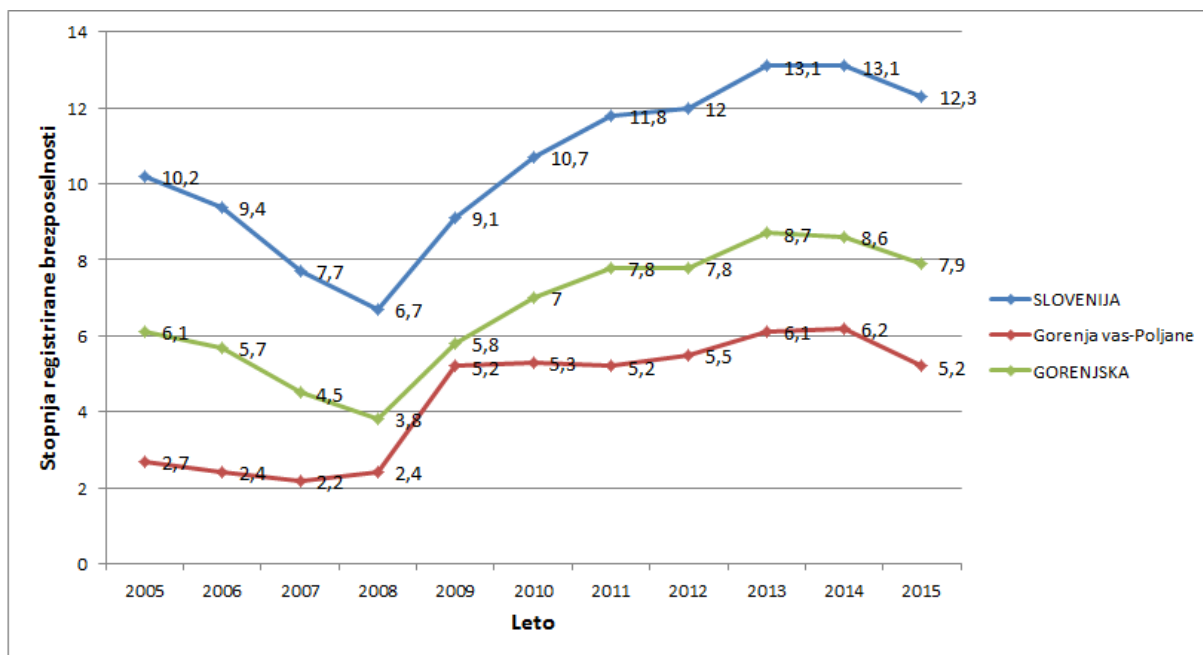
	Povprečna starost	Indeks staranja
Gorenja vas-Poljane	38,1	68,1
GORENJSKA	41,8	113,5
SLOVENIJA	42,7	124,1

4.2.1.3 Brezposelnost

Za ponazoritev gibanja stopnje registrirane brezposelnosti v občini Gorenja vas-Poljane sem izdelala Sliko 4.4. z grafičnim prikazom stopenj za obdobje od 2005 do 2015 in jih primerjala s povprečno stopnjo registrirane brezposelnosti za območje Gorenjske regije in na ravni celotne Slovenije. Na grafu se lepo vidi vpliv svetovne gospodarske krize, ki je nastopila proti koncu leta 2008. Brezposelnost je v tem času skokovito narasla tudi v Sloveniji, je pa iz podatkov, povzetih iz SURS-a, razvidno, da je brezposelnost v občini Gorenja vas-Poljane skozi celotno desetletje precej pod slovenskim povprečjem. Stopnja registrirane brezposelnosti je svoj vrh v tem obdobju dosegla med leti 2013 in 2014, ko je bila na območju celotne Slovenije stopnja registrirane brezposelnosti 13,1, medtem ko je v občini Gorenja vas-Poljane stopnja dosegla maksimum pri 6,2 in je bila še vedno manjša od povprečja celotne

gorenjske regije, kjer je registrirana stopnja brezposelnosti dosegla vrh pri 8,6. Je pa skozi celotno desetletje brezposelnost v občini Gorenja vas-Poljane padala in naraščala sorazmerno z gorenjskimi občinami in celotno Slovenijo. Razloge za nizko brezposelnost v moji domači občini bi lahko poiskali v tem, da je prebivalstvo mlajše in fleksibilnejše ter se hitreje prilagaja gospodarskim in družbenim spremembam, da v občini ni bilo večjih poslovnih sistemov, ki bi razpadli, da v občini ni večjih podjetji, ki bi bila tesno povezana z gradbeništvom (izjema je podjetje Marmor Hotavlje, ki pa se mu je uspelo izviti iz krize s popolno preusmeritvijo na tuje trge). Tudi sosednje občine oz. center Slovenije so glede na povprečje Slovenije v boljši kondiciji, to pa so tudi centri, kamor hodi v službo večji del prebivalcev občine.

Slika 4.4: Stopnja registrirane brezposelnosti po gorenjskih občinah za obdobje 2005-2015

4.2.1.4 Povprečna mesečna neto plača

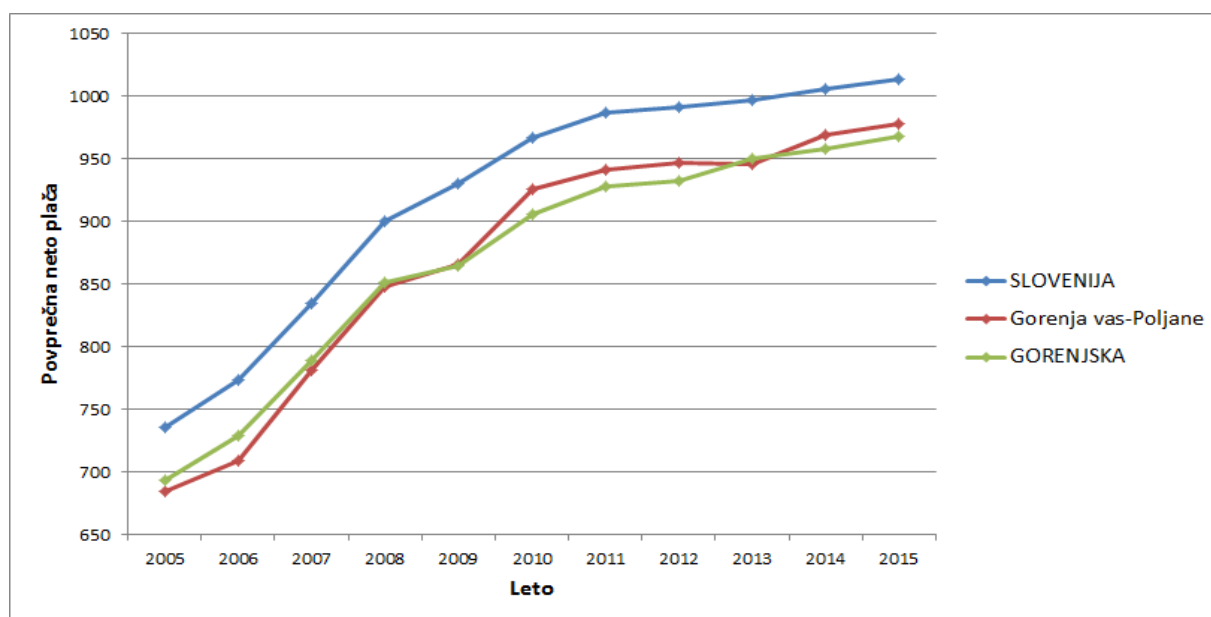
Povprečna neto mesečna plača je v občini Gorenja vas-Poljane nižja, odkar od sredine 90-ih let obstaja samostojna občina. Prej je bila občina del občine Škofja Loka (sedanja Upravna enota). Primerjava kazalnika povprečne plače z gorenjskimi občinami pa kaže, z manjšimi cikličnimi odstopanji, na praktično izenačenost. Razlogi za konstantno odstopanje navzdol od slovenskega povprečja je obratno sorazmerno nižja brezposelnost oz. višja zaposlenost aktivnega prebivalstva. Več občanov sicer ima službo, ampak dela za manjšo plačo. Delovno

aktivna populacija v občini je pripravljena delati tudi za manjšo plačo, le da lahko uživa druge bonitete, kot so vaško okolje, umaknjenost od mestnega vrveža, mir in varnost, relativno dobre prometne povezave z večjimi središči in centrom Slovenije. Kar občani izgubijo z nižjo neto mesečno plačo, v nefinančnem smislu pridobijo z aktivnostjo v velikem številu različnih društev in družabnih aktivnostih, v katere so vključeni (glej Tabela 4.3. in Slika 4.5.).

Tabela 4.3: Gibanje povprečne mesečne neto plače v obdobju 2005-2015

Leto	SLOVENIJA	Gorenja vas-Poljane	GORENJSKA
2005	735,73	684,96	693,71
2006	773,42	709,08	729,34
2007	834,5	781,45	789,4
2008	899,8	847,89	851,22
2009	930	865,22	864,58
2010	966,62	925,86	905,35
2011	987,39	941,49	927,84
2012	991,44	946,61	932,56
2013	997,01	946,2	950,31
2014	1005,41	968,87	957,78
2015	1013,23	977,52	968,58

Slika 4.5: Gibanje povprečne mesečne neto plače za obdobje 2005-2015

Vsi navedeni kazalniki so podali sledečo sliko o stanju v občini Gorenja vas-Poljane: občina ima v povprečju zadnjih desetih let (2006-2015) drugi najvišji naravni prirast na Gorenjskem, kar jo uvršča v sam vrh naravnega prirastka v Sloveniji. Visok pozitiven naravni prirast vpliva predvsem na starostno strukturo prebivalcev. Občina je mlada, povprečna starost prebivalca v letu 2015 je znašala 38,1 let. Brezposelnost je skozi vseh deset let sorazmerno nižja od ravni gorenjskega povprečja in povprečja Slovenije nasploh. A po drugi strani so tudi plače prebivalcev sorazmerno nižje od gorenjskega in slovenskega povprečja.

4.3 Društva v občini Gorenja vas-Poljane na splošno

V občini Gorenja vas-Poljane je društvena dejavnost skozi zadnjih 30 let močno razvita. To dokazuje veliko število društev, ki so aktivna na različnih področjih. Znotraj občine danes deluje 60 društev (+4 podenote Krajevnih organizacij Rdečega križa, ki sodijo v Območno združenje Rdečega križa Škofja Loka) in delujejo predvsem na naslednjih področjih: šport, zaščita in reševanje, socialno varstvo, kultura, turizem in kmetijstvo.

Tabela 4.4: Zgodovinski pregled števila društev v občini Gorenja vas-Poljane po področjih delovanja

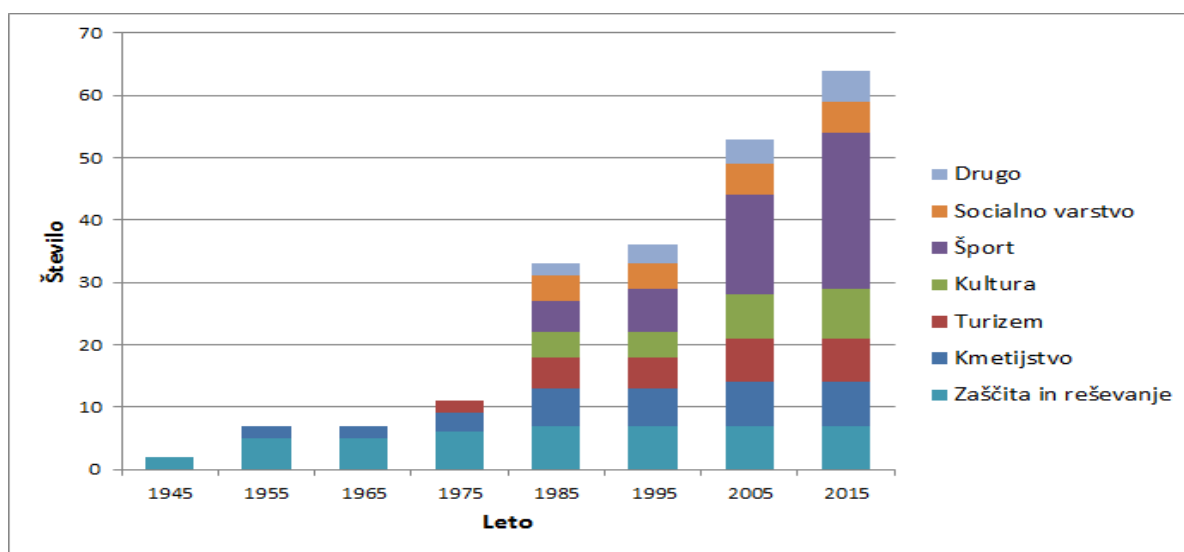
	1945	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Kmetijstvo	0	2	2	3	6	6	7	7
Turizem	0	0	0	2	5	5	7	7
Kultura	0	0	0	0	4	4	7	8
Šport	0	0	0	0	5	7	16	25
Zaščita in reševanje	2	5	5	6	7	7	7	7
Socialno varstvo	0	0	0	0	4	4	5	5
Drugo	0	0	0	0	2	3	4	5
Skupaj	2	7	7	11	33	36	53	64

Na teritoriju občine Gorenja vas-Poljane je prvo še danes delujoče društvo nastalo že konec 19. stoletja. To je gasilsko društvo iz Poljan, ki je morda zaradi najdaljše tradicije, najdaljše vzgoje odgovornosti do lokalnega okolja, tudi eno najbolj dejavnih društev v občini.

Nadaljnji razvoj društev, vsaj v številčnosti, lahko označim s tremi časovnimi prelomnicami, kar je jasno videti v Tabeli 4.4.. Prvi časovni mejnik so bila leta po 2. svetovni vojni, ko so zaradi potreb družbe (obnova in gradbeni zagon po vojni ter s tem večja potreba po požarni varnosti) nastajala predvsem nova gasilska društva, pojavljati pa so se začela tudi društva s

področja kmetijstva (lovci). Kot vidimo na Sliki 4.6. so drugi mejnik osemdeseta leta, ko se je število društev potrojilo, še bolj zanimivo pa je, da so se v tem času začela pojavljati prva društva, ki dotlej niso bila tradicionalna. Šport, turizem, kultura, mladina, upokojenci, to so področja, ki so v tem časovnem obdobju dobila iniciativo prebivalstva za organizirano delovanje. Zadnji večji preskok v številu društev je bil v prvem desetletju samostojne Slovenije, ko sta se še dodatno okrepili področji športa in kulture.

Slika 4.6: Število društev po področjih delovanja v obdobju 1945-2015 v občini Gorenja vas-Poljane

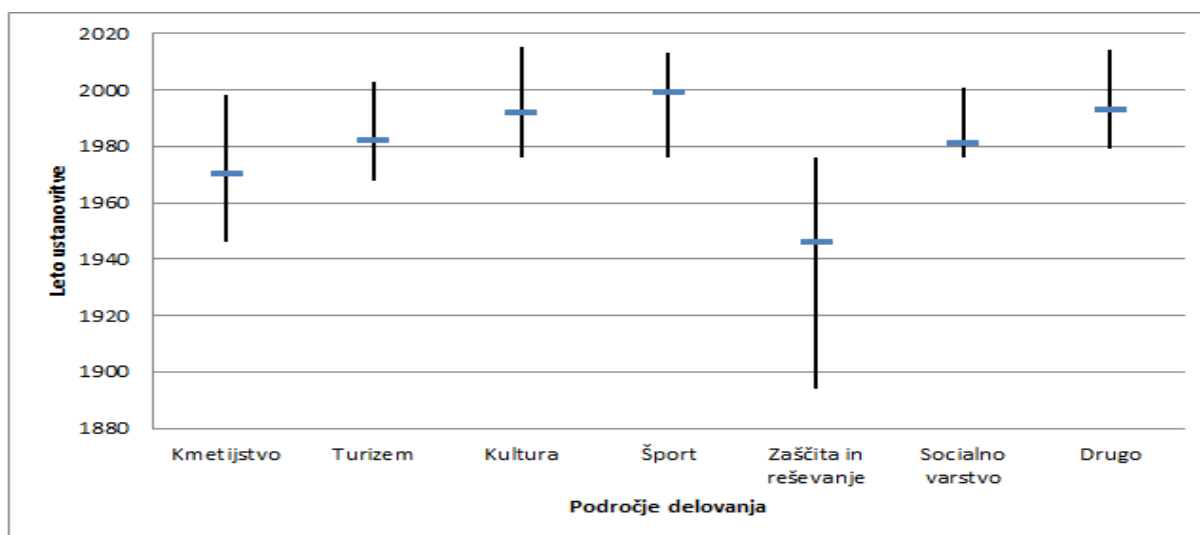

Kako si je sledil nastanek društev po področjih delovanja, v kakšnih časovnih obdobjih so nastajala ta društva in kakšna je povprečna starost (oz. leto nastanka društva) teh društev, prikazujem na Sliki 4.7. Ta potrjuje, da je v občini Gorenja vas-Poljane najprej nastala potreba po požarni varnosti, sledilo je združevanje kmetijskega prebivalstva. Turizem in želja po organizirani pomoči pomoči potrebnim sta področji, ki sta že nakazovali, da je prebivalstvo začutilo interes po za te kraje netradicionalnih oblikah druženja. Velik porast števila društev z najmlajših področij, to je kulture in športa, pa je po mojem mnenju znak, da so občani šele v zadnjih dveh desetletjih začeli bolj aktivno razmišljati o tem, da je dobro kaj storiti tudi zase, za svojo dušo in svoje telo.

Pri pregledu zgodovine nastajanja društev sem z izdelavo Slike 4.7. ugotovila tudi to, da so gasilska društva nastajala v najdaljšem časovnem razponu. Zakaj? Določene vasi so bile najprej del večjega gasilskega društva, geografske značilnosti pa so nato pospešile nastanek

manjših gasilskih društev tudi v oddaljenejših krajih občine. Za boljšo požarnovarstveno pokritost občine je to gotovo dobro, se pa v zadnjih letih, ko je tudi tehnologija na povsem drugem nivoju in so cestne povezave neprimerno boljše, vedno bolj izpostavlja smiselnost take razdrobljenosti gasilskih društev. Racionalizacija stroškov, gasilska oprema namreč predstavlja glavni del proračuna gasilskih društev, je glavni razlog za vedno glasnejše pozive k združevanju. Pred desetletji tako razmišljanje ni imelo podpore javnosti, takrat so tovrstna društva dejansko tekmovala med seboj, s tem pa je padala tudi kakovost delovanja društev oz. je prihajalo do iztrošenosti posameznih društev.

Slika 4.7: Povprečna starost društev v občini Gorenja vas-Poljane po področjih delovanja

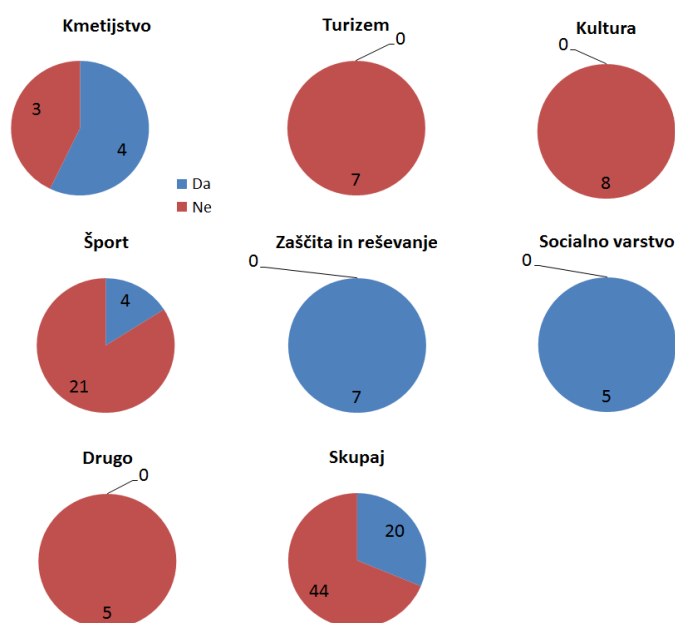
Če se je število gasilskih društev ustalilo, pa se društva na ostalih področjih še naprej tudi številčno razvijajo. Nastajajo sicer manjša društva, društva v manjših vaseh, ozko specializirana društva. Bodo pa morala tudi ta društva, če bodo želela obstati dlje časa, začeti razmišljati o povezovanju, kar se pri ostalih, večjih društvih z daljšo tradicijo že dogaja. Zadnja leta je npr. pri športu, turizmu in gasilstvu že prisotnega vedno več sodelovanja. Izmenjujejo si izkušnje, uporabljajo skupno promocijo, prirejajo skupne prireditve. Vse to so znaki, da društveno življenje v občini Gorenja vas-Poljane živi, kljub vsem težavam, ki jih prinaša sodobni čas.

Skupno število članov v vseh društvih v letu 2015 v občini je bilo približno 7.500 članov in statistično gledano je vsak občan član enega društva. Vendar ta številka skriva nekatere

dejavnike, ki zavajajo realno sliko članstva, npr. društva sestavljajo tudi člani, ki so prebivalci drugih občin, prebivalci so sočasno člani več društev itd.

V Sliki 4.8. so prikazana društva v občini Gorenja vas-Poljane po področjih delovanja, glede na **status javnega interesa**. Od skupno 64 društev (oz 60 društev + 4 podenote KORK) jih več kot dve tretjini, to je 44, nima pridobljenega statusa, ki ga podeli ministrstvo, pristojno za področje, na katerem deluje posamezno društvo. Tistih društev, ki so pridobila omenjeni status in presegajo interese skupnosti ter delujejo v splošno družbeno korist, je v občini Gorenja vas-Poljane 20. Mednje so uvrščena vsa društva s področja zaščite in reševanja (sedem prostovoljnih gasilskih društev) in društva s področja socialnega varstva (štirje KORK-i in Lions klub) ter štiri društva iz kmetijske panoge (lovske in ribiške družine) in štiri športna društva. Glavni razlogi, da se društva odločijo za pridobitev statusa v javnem interesu so predvsem naslednje tri bonitete: 1. upravičenost do donacij iz 0,5% dohodnine davčnih zavezancev, ki se odločijo od 0,1% do 0,5 % svoje dohodnine nameniti nevladnim organizacijam; 2. oprostitev plačila upravnih taks; 3. prednost pri določenih javnih razpisih pri pridobivanju sredstev iz državnega proračuna. Praksa donacije 0,5% dohodnine, ki je v Sloveniji formalno mogoča od leta 2007 dalje, je pokazala, da davčni zavezanci v občini Gorenja vas-Poljane, podobno kot drugod po državi, najraje namenimo ta odstotek dobrodelnim in humanitarnim organizacijam, saj s tem prispevamo k boljši požarni varnosti, večji pomoči za socialno ogrožene, za lokalni šport, za ohranjanje narave, itd.

Slika 4.8: Status društev v javnem interesu po področjih delovanja v občini Gorenja vas-Poljane

4.4 Predstavitev izbranega društva za primerjalno analizo

4.4.1 Športno društvo Marmor Hotavlje

Športno društvo Marmor Hotavlje (v nadaljevanju ŠDMH) je eno izmed najprepoznavnejših športnih društev v občini Gorenja vas-Poljane. Čas ustanovitve sega v leto 1994, ko je takratni predsednik Tone Mravlja skupaj s svojimi somišljeniki ustanovil društvo v želji približati šport in zdrav način preživljanja prostega časa vsakemu posamezniku. Društvo danes šteje preko 140 članov in ima zaledje vasi Hotavlje in bližnjih okoliških vasi.

V statutu imajo jasno opredeljene cilje in namene delovanja, in sicer skrbeti za kakovost in množičnost rekreacijskega športa ter za vsestransko kakovosten razvoj svojih članov. Društvo uresničuje svoje cilje:

- s samostojnim prirejanjem in organizacijo tekmovanj ter sodelovanjem njegovih članov na tekmovanjih in drugih prireditvah tako doma kot v tujini;
- s širjenjem in popularizacijo rekreativnega športa;
- s povezovanjem in vzdrževanjem stikov z drugimi športnimi organizacijami v Sloveniji in tujini;
- z organiziranjem tečajev in drugih vzgojnih oblik dela, kakor tudi s sodelovanjem svojih članov na tečajih in usposabljanjih, ki jih prirejajo druga društva in organizacije (Statut ŠDMH).

»Zdrav duh v zdravem telesu« je moto društva, zato večina aktivnosti preko celega leta temelji na rekreativni osnovi. Poleg organizacije dveh večjih športno-tekmovalnih prireditev (Vzpon z gorskimi kolesi na Blegoš in Gorski tek na Blegoš), prirejajo tudi rekreativno-družabne dogodke (Tek generacij, Hotaveljska grča – sklop športnih aktivnosti namenjen vsem generacijam, s poudarkom na družinah z otroki, Štefanov tek, Urekov pohod na Goro, kolesarski izlet, smučarski dan ...). Svojim članom oz. ljubiteljem rekreacije omogočajo različne vrste vadbe, posebno pozornost pa posvečajo športni vzgoji otrok in mladine z določenimi oblikami skupinske rekreacije (nogomet, košarka, floorball, namizni tenis, badminton, tek). Pri organizacijah prireditev se radi povezujejo z drugimi društvi v občini kot tudi izven nje (vodenje Pokala polanskih puklov – pokala kolesarskih prireditev v občini, sodelovanje na tekaški prireditvi Istrski maraton in pri gorskem teku Ultra pušelj trail). Skoraj vsako leto v mesecu juliju priredijo vrtno veselico, ki je predvsem velik družabni

dogodek za prebivalce, hkrati pa njen denarni izkupiček predstavlja pomemben vir finančnih sredstev za samo delovanje društva.

Največjo dodano vrednost ŠDMH-ja predstavljajo člani in ti so razvrščeni med naslednje organe: občni zbor (redni člani), predsednik društva skupaj z upravnim odborom (osem članov), nadzorni odbor (trije člani), disciplinska komisija (trije člani), tajnik in blagajnik. Vse funkcije so izvoljene na občnem zboru za obdobje dveh let.

4.4.2 Turistično društvo Žirovski vrh

Turistično društvo Žirovski vrh (v nadaljevanju TD Žirovski vrh) ima pomembno vlogo pri ohranjanju naravne in kulturne ter raznovrstne narodopisne dediščine v Poljanski dolini. Ustanovljeno je bilo leta 1997 (pri AJPES-u registrirano leta 2000) in že od samega začetka s svojimi prireditvami prispeva k raznolikosti dogajanja v domači in širši okolici ter tako društvo dela prepoznavno tudi izven Poljanske doline. Namen društva je že v statutu zapisan kot »spodbujanje razvoja turizma, krepitev turistične dejavnosti, ohranjanje ljudskega izročila in uresničevanje skupnih ciljev turističnega razvoja v občini Gorenja vas-Poljane in širše«. Cilj društva je ohranjanje kulturno-etnološkega izročila, pospeševanje turistične promocije, čisto in urejeno okolje, biti enakovreden sogovornik z drugimi turističnimi subjekti, lokalno skupnostjo in zainteresiranimi posamezniki, društvi ali skupinami (Statut TD Žirovski vrh).

Vsebina dela društva je predvsem naslednja:

- koordiniranje dejavnosti, ki so skupnega pomena za razvoj in pospeševanje turizma v kraju in Sloveniji;
- organiziranje oz. sodelovanje pri organizaciji turističnih, kulturnih in drugih prireditev
- sodelovanje z drugimi turističnimi društvi;
- varstvo okolja, kulturne in naravne dediščine ter ljudskih običajev
- usmerjanje, organiziranje ter vodenje akcij med člani za urejanje in olepšanje krajev in objektov
- organiziranje oz. sodelovanje pri turistični vzgoji in izobraževanju prebivalstva, zlasti mladine.

Društvo vsako leto pripravi več zanimivih prireditev in z njimi privabi veliko obiskovalcev. Naj naštejemo samo nekatere največje:

- Praznik žetve in Lepo je res na deželi (etnološki prireditvi s prikazom starih kmečkih opravil in pripadajočimi šegami)
- Pohod skozi Zalo (tematska pot z različnimi animacijami, s katero so uspešno kandidirali za evropska sredstva)
- Medvedkova pot (tematska pot skozi gozdove Žirovskega vrha in spoznavanje njihovih prebivalcev v kombinaciji s čutnim zaznavanjem)
- Folklorni plesi (odrasla in otroška folklorna skupina, ki z nastopi skrbita za obujanje starih domačih plesov)
- Celovečerna igra in krajše samostojne dramske točke (dramska skupina, ki navadno s komičnimi igrami prikazuje življenje naših prednikov)

Društvo danes šteje približno 140 članov in je sestavljeno iz naslednjih organov: občni zbor (redni člani), predsednik društva in upravni odbor (trinajst članov), nadzorni odbor (trije člani), disciplinska komisija (trije člani), tajnik in blagajnik. Vsi organi so na občnem zboru izvoljeni za dobo štirih let.

4.4.3 Prostovoljno gasilsko društvo Poljane

»Na pomoč!« (gasilski pozdrav)

»Prostovoljno gasilsko društvo je humanitarna organizacija, v kateri fizične osebe prostovoljno delujejo in opravljajo naloge na področju gasilstva, varstva pred požarom in drugimi nesrečami ter opravljajo druge dejavnosti, ki so pomembne za razvoj in delovanje gasilstva.« (Zakon o gasilstvu, Ur. l. RS 113/2005).

V uvodni določbi statuta prostovoljnega gasilskega društva Poljane (v nadaljevanju PGD Poljane) je društvo opredeljeno kot samostojno, prostovoljno, nepolitično in nestrankarsko združenje občanov, ki deluje na podlagi zakona, ki ureja društva (ZDru-1) in zakona, ki ureja gasilstvo (ZGas). Svojo gasilsko dejavnost opravlja kot humanitarno dejavnost, ki presega interese njenih članov in jo izvaja v javnem interesu.

Prostovoljno gasilstvo predstavlja pomemben člen v sistemu zaščite in reševanja. Ima dolgoletno tradicijo in začetki Prostovoljnega gasilskega društva Poljane segajo že več kot 120 let nazaj. Poljanske može je združila želja po pomoči sočloveku, ne le v obliki sosed-sosedu, ampak so združili moči kot člani takrat t.i. »Brambnega društva«. Od leta 1894, ko so kupili prvo brizgalno črpalko, do danes so se časi sicer spremenili, vloga gasilcev v družbi pa ostaja enaka. Preteklost je pustila svoj pečat, saj je gasilstvo v Poljanah vseskozi imelo poleg operativnega dela tudi povezovalno vlogo med krajani.

Sedanje vodstvo in operativno članstvo se je učilo od svojih predhodnikov, svoje znanje pa predajajo mlajšemu rodu, ki v svoji mladostniški zagnanosti z veseljem sprejema in absorbira informacije starejših stanovskih kolegov in nemalokrat vzornikov, saj je želja marsikaterega otroka nekoč postati čisto pravi gasilec (spletna stran PGD Poljane). Poleg vzora starejših članov zagotovo k promociji gasilstva pripomorejo tudi mediji (televizija, internet), ki otroke s predvajanjem risank (Gasilec Samo) in izobraževalnih oddaj vzpodbujajo k altruističnem razmišljanju preko poistovetenja z glavnimi junaki.

PGD Poljane izvaja v skladu z Zakonom o gasilstvu (Ur. l. RS 113/2005) temeljne funkcije prostovoljnega gasilskega društva:

- preventivne naloge varstva pred požarom ter druge preventivne naloge na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- izvajanje zaščite, reševanja in pomoči ob požarih, naravnih in drugih nesrečah;
- vzgoja in usposabljanje članov PGD in mladine za izvajanje gasilske dejavnosti;
- pomoč občanom na področju varstva pred požarom;
- opravljanje nalog gasilstva kot dejavnosti, ki je v javnem interesu in humanitarne narave

V društvu danes sodeluje preko 460 članov in ima svoje funkcije razporejene med naslednje organe: občni zbor (redni člani), upravni odbor (predsednik, poveljnik in 11 članov), nadzorni odbor (3 člani), disciplinska komisija (5 članov), tajnik in blagajnik. Njihov mandat traja pet let.

4.4.4 Krajevna organizacija Rdečega križa Gorenja vas

Krajevna organizacija Rdečega križa Gorenja vas (v nadaljevanju KORK Gorenja vas) je ena od osemnajstih podenot Območnega združenja Rdečega križa Škofja Loka (v nadaljevanju RK-OZ Škofja Loka), ki skupaj z drugimi Območnimi združenji po Sloveniji sestavlja Rdeči križ Slovenije - Zvezo združenj (v nadaljevanju RKS-ZZ). Razdelitev na podenote je v zagotovitvi boljšega in učinkovitejšega delovanja RKS-OZ.

V naši občini delujejo štiri KORK, ki so geografsko enakomerno porazdeljene preko celotne regije:

- KORK Gorenja vas
- KORK Javorje
- KORK Poljane
- KORK Sovodenj

RKS-OZ Škofja Loka ima pravno-organizacijsko obliko društva in je v Statutu opredeljena kot »samostojna, neodvisna, nevladna, humanitarna, nepridobitna in prostovoljna organizacija, ki na območju občin Gorenja vas-Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri deluje v skladu z Zakonom o društvih, Zakonom o prostovoljstvu, Zakonom o Rdečem križu Slovenije, z Ženevskimi konvencijami iz leta 1949 in dopolnilnimi protokoli k Ženevskim konvencijam, s Statutom in z Resolucijami Gibanja, s pravnim redom Republike Slovenije, s strategijami delovanja na nacionalnem nivoju Republike Slovenije, v skladu s Statutom RKS-OZ in lastnim Statutom.« (RK-OZ Škofja Loka 2016)

Poslanstvo RKS-OZ Škofja Loka je pomoč pri preprečevanju in lažšanju trpljenja ljudi, zaščiti življenja in zdravja, krepitvi gibanja za zdravo življenje ter zagotavljanju spoštovanja človekovih pravic, posebno med oboroženimi spopadi in drugimi izrednimi stanji. Združenje deluje po naslednjih temeljnih načelih:

- Humanost - varovanje in spoštovanje človeškega življenja in zdravja, pomoč ranjencem na bojišču, človeškega trpljenja, spodbujanje medsebojnega razumevanja, prijateljstva, sodelovanja in miru med vsemi narodi;
- Nepristranskost - brez razlikovanja ljudi po narodnosti, rasi, verskem prepričanju, družbenem razredu ali političnem mnenju, blaženje trpljenja posameznikov, sledenje potrebam prizadetih ljudi;

- Nevtralnost - ohranjanje zaupanja vseh, brez vpletanja v politična, rasna, verska ali ideološka nasprotja;
- Neodvisnost - ohranjanje samostojnosti v skladu z zakoni svojih držav;
- Prostovoljnost - prostovoljno gibanje za pomoč in solidarnost, ki ga ne žene želja po dobičku;
- Enotnost - v vsaki državi je lahko le en sam Rdeči križ ali Rdeči polmesec, ki pa mora biti odprt za vse. Njegova človekoljubna dejavnost mora obsegati celotno državno ozemlje.
- Univerzalnost - Mednarodno Gibanje Rdečega križa in Rdečega polmeseca, v katerem imajo vsa društva enak status, enake odgovornosti in dolžnosti ter si vzajemno pomagajo, je razširjeno po vsem svetu (RKS-OZ Škofja Loka 2016).

KORK Gorenja vas šteje približno 860 članov in pokriva vasi krajevnih skupnosti Gorenja vas, Lučine in Trebija. Njihovo delovanje je humanitarne narave in največja skrb je namenjena starejšim občanom in ljudem v stiski (bolezen, smrt v družini, izguba službe, ločitve itd.). Ob tem skrbijo še za ozaveščanje o zdravem načinu življenja, obiskujejo in obdarujejo starejše, organizirajo krvodajalske akcije, letovanja otrok iz socialno ogroženih družin, zbiralne akcije oblačil in obutve, izvajajo skupine samopomoči itd.

4.5 Primerjalna analiza po izbranih kriterijih

Podatke, ki sem jih potrebovala za podrobnejšo analizo in primerjavo, sem pridobila z intervjuji vidnejših članov društev in javno dostopnimi podatki. Društva sem izbrala glede na področje delovanja in jih po določenih kriterijih primerjala med seboj. Da bi dobila čim bolj relevantne podatke, sem analizirala podatke za obdobje med leti 2005 in 2015, po katerih je že mogoče povzeti določene sklepne ugotovitve in smernice za prihodnost. Zanimalo me je, v katerih segmentih so si društva podobna med seboj in kateri dejavniki jih poleg osnovne dejavnosti, ki jih opravljajo, še razdružujejo. Katere so največje ovire pri njihovem delovanju in nasprotno, katere so tiste prednosti prostovoljnih aktivnosti, ki vodijo društva v občini do zastavljenih ciljev. Izbrala sem tri kazalnike, ki opisujejo stanje v posameznem društvu, na podlagi katerih je mogoča podrobnejša analiza in medsebojna primerjava: gibanje in struktura članstva, prostovoljci in tematika motiviranja ter viri financiranja.

4.5.1 Gibanje in struktura članstva

Način, s katerim posamezno društvo vabi, vpisuje in spremlja članstvo, zelo vpliva na gibanje članstva posameznega društva. V nekaterih društvih je članstvo pogojeno s plačilom članarine in predstavlja pomemben vir dohodka. Drugim pomeni članstvo le statistično postavko ali argument za doseg določenih ciljev, odvisno od filozofije posameznega društva.

Različna društva imajo različne načine in motive evidentiranja članstva. Nekateri članstvo vpisujejo izključno na Občnih zborih, drugi predvsem preko poverjenikov na terenu, npr. KORK Gorenja vas, kjer je kot član registriran vsak, ki plača prostovoljni prispevek. Posledično številka članstva pri KORK tako izstopa (glej Sliko 4.9. in Tabelo 4.5.). Njena posebnost (in hkrati posebnost Rdečega križa kot krovne organizacije) je v tem, da je članstvo največkrat odraz ugleda te humanitarne institucije v očeh navadnega državljana. Glede na dobrodelno osnovo je odziv občanov še vedno velik, se pa pri njem gotovo poznajo afere iz preteklosti. Zaradi menjave vodstva v KORK Gorenja vas in RKS-OZ Škofja Loka, je stanje članstva znano le za zadnjih sedem let, kar pa je premalo za podajanje sklepov. Morda je v zadnjih letih vseeno zaznati rahlo upadanje članstva, kar nakazujejo tudi finančni parametri.

Podoben odnos do članstva je pri gasilcih. Tam biti član pomeni biti del družbe, ki podpira pomoč sočloveku. Gasilec se običajno pomoči ne odreče, četudi je le simbolična, s plačilom članarine. Zato gasilci beležijo večje število članov, poleg tega ima prostovoljno gasilstvo v Poljanski dolini (kakor tudi po celotni Sloveniji) dolgo tradicijo. V letu 2015 je bilo v PGD Poljane tako včlanjenih 468 občanov iz 21 vasi, ki jih pokriva njihovo društvo. Jana Oblak pravi, da v teh vaseh skorajda ni družine, ki ne bi imela vsaj enega prostovoljnega gasilca.

Razlogi za različne trende v gibanju števila članstva so največkrat v delovanju društev samih. Pri precej društvih je plačana članarina hkrati vstopnica za koriščenje določenih ugodnosti. Več pobranih članarin pomeni tudi več članov. Število je odvisno od zagona vodstva, bogatega in vabljivega programa aktivnosti, nudenja določenih bonitet, promocije društva ali moči društva v lokalnem okolju. V ŠDMH-ju število članstva od začetka delovanja društva stalno narašča, razen zadnjih nekaj let, ko ostaja na enaki ravni. Večji preskoki v številčnosti članstva gredo prav na račun nudenja določenih ugodnosti pri nakupu športne opreme.

Na področju turizma oz. v TD Žirovski vrh je situacija glede števila članstva podobna ŠDMH. Članstvo konstantno raste, v zadnjih letih pa ostaja na enakem nivoju. Razlogi za to so podobni - na začetku začetna energija, kasneje sistematično delo, zavzeto vodstvo oz. posamezniki, predvsem pa aktivnejše pojavljanje na »trgu programov turističnih dejavnosti«, kjer so v TD še posebej prisotni. Je pa tudi pri TD Žirovski vrh kot tudi pri ŠDMH najbrž

dosežena neka zgornja meja formalnega članstva, zato oboji zadnja leta dajejo več poudarka aktivnim članov, torej tistim, ki pomagajo izvajati društvene vsebine.

Slika 4.9: Število članstva v obdobju 2005-2015

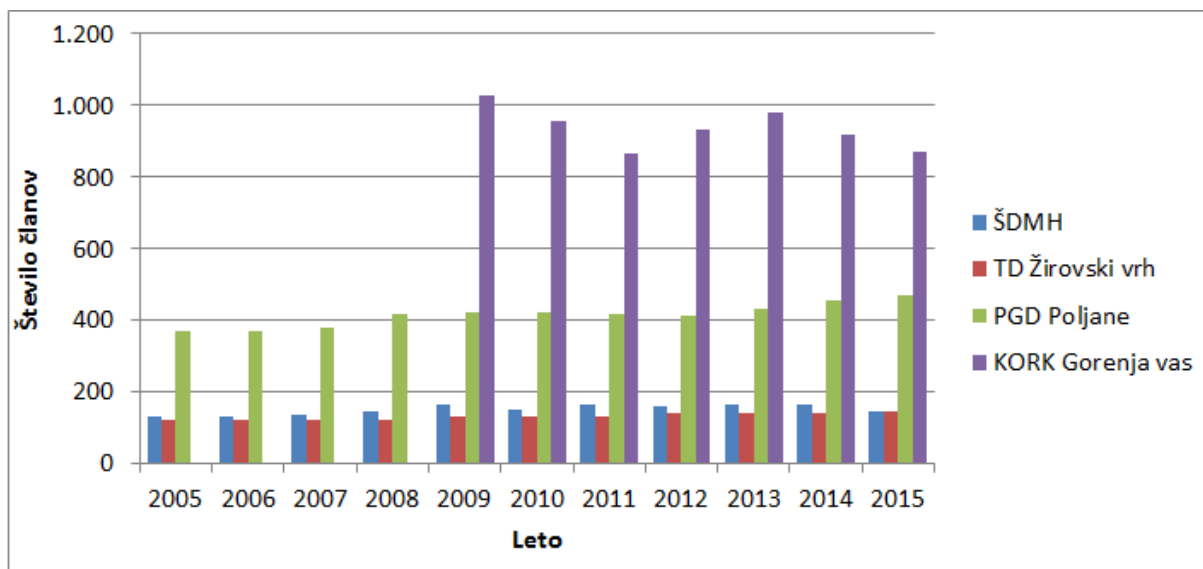

Tabela 4.5: Število članstva v obdobju 2005-2015

Leto	ŠDMH	TD Žirovski vrh	PGD Poljane	KORK Gorenja vas
2005	129	120	368	/
2006	129	120	371	/
2007	136	120	377	/
2008	147	120	417	/
2009	162	130	424	1028
2010	150	130	424	957
2011	165	130	417	863
2012	160	140	412	930
2013	162	140	432	978
2014	163	140	457	917
2015	143	143	468	868

Slika 4.10. in Tabela 4.6. prikazujeta starostno strukturo aktivnih članov društev, iz katere je razvidno, da obstajajo razlike med razmerji starostnih skupin. Najmlajše članstvo imajo v PGD Poljane, saj člani, ki so stari do 30 let, predstavljajo kar polovico vseh članov društva in skupaj s člani, ki so stari od 31 do 50 let, sestavljajo najbolj aktivno bazo društva. Kot je dejala Jana Oblak, v njihovem društvu največjo pozornost usmerjajo v mladino, ki predstavlja največji potencial za nadaljnji razvoj društva. Gasilci veterani (nad 55 let) skupaj z

najstarejšimi člani (nad 60 let) predstavljajo približno 18% članstva. V nasprotju s PGD Poljane status najbolj »starega« članstva pripada KORK-u Gorenja vas. Kar 95% najbolj aktivnih članov sestavljajo prostovoljci stari nad 50 let. Vendar je pri KORK Gorenja vas situacija nekoliko drugačna od ostalih primerjanih društev. Članstvo pri njih je številčno (868 članov v letu 2015), ker se kot član šteje vsak, ki nakaže prostovoljni prispevek, ta pa je bolj humanitarne narave in ne predstavlja njihove dejanske aktivne udeležbe v društvu. Zato takšne člane štejem med pasivne oz. podporne člane, KORK za njih niti ne vodi starostne statistike. V ŠDMH in TD Žirovski vrh so starostne strukture bolj enakomerno porazdeljene. Največji odstotek predstavljajo člani, stari med 31 in 50 let, to je generacija, ki je tudi sicer v najbolj aktivnem življenjskem obdobju.

Slika 4.10: Starostna struktura aktivnih članov v društvu

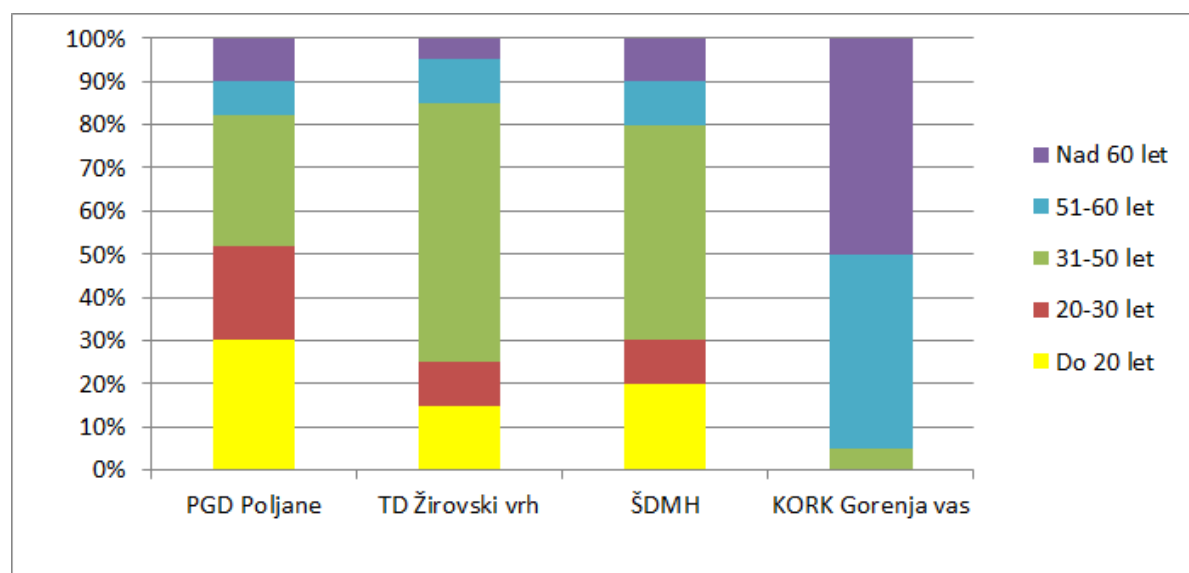

Tabela 4.6: Starostna struktura aktivnih članov v društvu

Društvo	do 20 let	20-30 let	31-50 let	51-60 let	nad 60 let
PGD Poljane	30%	22%	30%	8%	10%
TD Žirovski vrh	15%	10%	60%	10%	5%
ŠDMH	20%	10%	50%	10%	10%
KORK Gor. vas	0%	0%	5%	45%	50%

Glede spolne sestave članstva razpolagam z natančnejšimi podatki zgolj za najbolj aktivne prostovoljce, za preostalo članstvo so podatki bolj opisne narave. Najbolj enakomerno porazdelitev po spolu imajo v TD Žirovski vrh, kjer so vloge aktivnega članstva sorazmerno

razporejene. Pri ŠDMH je slika drugačna, saj je vseh 5 najbolj aktivnih članov (vodstvo) moških. Zakaj nimajo ženskih predstavnic, Niko Stržinar ni znal navesti posebnega razloga. Žensk v vodstvenih položajih primanjkuje tudi v PGD Poljane. V upravnem odboru sta od 13 članov 2 dekleti (15%), enako je pri operativnih članih (5%). Pri članstvu na splošno (mladina vključena) je številka malo bolj spodbudna. Žensk je 37%. Manjšo vključenost žensk na vodilnih položajih gre povezati s področjem, na katerem delujejo. Gasilstvo je dejavnost, ki je zaradi fizičnih sposobnosti v korist moške populacije in kot pravi Jana Oblak, se ženske že iz tega razloga zadržano vključujejo. Čuti se tudi vpliv tradicionalne vloge ženske kot gospodinje, ki doma skrbi za družino. Hkrati doda, da počasi premagujejo stereotip »moškega poklica« in z dodatnimi bonitetami opogumljajo ženske, da se jim pridružijo. Povsem drugačna je situacija v KORK Gorenja vas. 26 najbolj aktivnih so članice. Marija Knafelj se podobno kot Jana Oblak strinja, da so vloge na podeželju še vedno v veliki meri tradicionalno ločene po spolu in se čut za sočloveka in humanitarna dela primarno pripisujeta ženskam. Med aktivnimi člani bi si želeli več moških že iz praktičnih razlogov, na primer, ko so potrebna fizična dela.

4.5.2 Prostovoljci in tematika motiviranja

Prostovoljci so zagotovo tisti socialni kapital, ki je bistven za obstoj društev in je glavno gonilo njihovega delovanja. Zato jim je potrebno nameniti posebno pozornost. Vsi moji sogovorniki se strinjajo, da brez zadostnega kadra volonterjev ne bi mogli delovati v takšnem obsegu, kot danes delujejo. Prav tako so vsi mnenja, da čas v katerem živimo, ni naklonjen prostovoljnemu udejstvovanju v društvih. Zato se morajo še toliko bolj truditi, da ohranjajo že obstoječe člane in hkrati motivirajo nove, da aktivnosti, ki jih izvajajo, lahko potekajo nemoteno.

V ŠDMH-ju imajo trenutno okrog 140 članov. Ker društvo izvaja precej aktivnosti (rekreativnih in tekmovalnih), so jim bolj pomembni aktivni člani. Te pridobivajo sproti bodisi preko naraščaja že obstoječih članov, bodisi preko sosedov, prijateljev. Za mlade poskušajo ustvarjati pogoje za njihovo športno-rekreativno udejstvovanje, kjer začutijo pripadnost društvu (npr. netekmovalne prireditve, igranje nogometa na travniku, spontane košarkarske igre na športnem igrišču ...). V vodstvu se predvsem zavedajo, da morajo mlade, ki so v času odraščanja in pubertetniškega upora, pravilno usmeriti in jih na nevsiljiv način privabiti v svoje okolje. Ker je skrb za zdravo, lepo telo danes prioriteta marsikaterega

mladostnika, v društvu izkoristijo to kot priložnost, da jim ponudijo brezplačen ali cenovno ugoden najem telovadnih prostorov, sofinanciranje športnih oblačil in dresov, štartnin na tekmovanjih itd. Če je na eni strani moč opaziti večji interes za zdrav slog in športni način življenja, pa Niko Stržinar opaža tudi porast tistih mladostnikov, ki jih moderna informacijska in komunikacijska tehnologija (računalniki, internet in socialna omrežja, pametni telefoni...) zapira med štiri stene domov. Tudi sami so se prilagodili sodobnemu načinu življenja, zato oglašujejo svoje aktivnosti na lokalnem radiu, časopisu, prisotni so na spletnih straneh in socialnem omrežju (Facebook), kjer redno posodablajo in objavljajo svoje dejavnosti in na ta način vzpodbudijo mladostnike, da se preko športa vključijo v družabno dogajanje v skupnosti. Nika Stržinarja bolj kot pridobivanje mladih aktivnih članov zadnja leta skrbi predvsem pridobivanje tistih članov, ki bi bili sposobni (zaupanja vredni) za opravljanje vodstvenih položajev v društvu. Največkrat te funkcije človeku vzamejo večino prostega časa ali celo celega človeka, ki je dovolj sposoben, da društvo vodi do njegovih ciljev. Odgovornost, ki jo prinaša vodstveni položaj, je tista, ki odbija potencialne kandidate.

V PGD Poljane dajejo poudarek predvsem mlajšim generacijam. Jana Oblak je mnenja, da je v gasilska društva potrebno vpeljati čim številčnejšo mlajšo generacijo - otroke (pionirje), ki dopolnijo pogoj izpolnjenih sedem let (s pisnim dovoljenjem staršev). Sami si trudijo zagotoviti čim večjo bazo otrok, da kljub nadaljnjemu osipu še vedno ostane dovolj številčna. Več kot tretjina njihovih odraslih aktivnih članov (nad 30 let) so prostovoljni gasilci že iz otroških let. Nove člane pridobivajo največ preko direktnih fizičnih stikov z okoliškimi prebivalci ali preko družinskih vezi. Rodnost je v Poljanah oz. celotni Poljanski dolini visoka (v občini Gorenja vas-Poljane je naravni prirast za leto 2015 znašal 9,3, kar občino uvršča v sam vrh v Sloveniji), zato imajo potencialnega podmladka dovolj. A visoka nataliteta sama po sebi še ni dovolj, ugotavlja Jana Oblak. »Treba jih je znati privabiti, še večja umetnost pa jih je obdržati v društvu aktivne dolgoročno,« pravi. Sama poleg članstva v tekmovalni ekipi vodi tudi mladince, zato ima dolgoletne izkušnje z motiviranjem le-teh. Dobra pripravljenost in vodenje tekmovalnih ekip se pokaže z vrhunskimi rezultati s tekmovanj, ki so njihova največja motivacija. A prioriteta društva še vedno ostaja medsebojno druženje. Zato svoje člane ohranjajo aktivne tako, da organizirajo različne izlete, piknike, kopanje, smučanje. S tem člane še dodatno povezujejo med seboj. Dolgoletnim članom in članom zaslužnim za razvoj društva in kraja vsako leto na občnem zboru podelijo priznanja oz. zahvale, ki so še dodatna vzpodbuda in potrditev njihovega dela. A Jana Oblak in ostali člani se večkrat soočajo z negativnim prizvokom, ki ga gasilstvo oddaja. Ne zaradi namena delovanja, temveč

v smislu zastarelosti, načinu organiziranja društev, ki je po mnenju nekaterih še iz časov bivših političnih sistemov in ne prinaša nekega napredka v družbi (npr. naslavljanje funkcij s »tovariš«, »pionir«, »mladinec«, podeljevanje značk kot znaka zahvale oz. napredovanja po lestvici itd.). Današnja družba stremi k napredku in vpeljevanje mladih v okorne, zastarele institucije se zdi marsikomu potrata časa.

Želja po medsebojnem druženju povezuje tudi člane TD Žirovski vrh. Podobno kot ŠDMH in PGD Poljane tudi sami pridobivajo nove člane iz svojih socialnih omrežij in bližnje okolice. A za razliko od njiju, so po pripovedovanju Lucije Kavčič v TD Žirovski vrh že bolj omejeni z izbiro potencialnih članov. Razloge vidim predvsem v tem, da je to društvo nekoliko odmaknjeno iz samega centra občine in deluje na vaseh, ki so že po samem fizičnem dostopu nekoliko težje dosegljive širšemu lokalnemu prebivalstvu. Njihova odmaknjenost pa nima zgolj negativnega prizvoka, nasprotno, omejenost na določen teritorij društvo le še bolj povezuje. Kot pravi Lucija Kavčič, so njihovi člani kot »velika družina« in dejansko je znotraj društva moč najti precej celotnih družin, sestavljenih iz različnih generacij. Lucija Kavčič opaza, da njihove člane najbolj motivirajo dobro obiskane prireditve, ki so pokazatelj njihovega truda in potrditev, da delujejo v pravi smeri. Problem, ki ga pri motiviranju članov izpostavlja Lucija Kavčič, je ta, da so mladi člani, ki so vpeti v izobraževalni sistem, med tednom zaradi geografske oddaljenosti razpršeni po večjih mestih (Ljubljana, Kranj, Portorož) in se domov vračajo le ob koncih tedna. Za aktivno sodelovanje jim primanjkuje časa in počasi postajajo vse bolj pasivni ali celo opustijo društveni interes.

Zadnja od analiziranih društev je KORK Gorenja vas in kot sem že pred intervjujem s predsednico Marijo Knafelj predvidevala, se njihovi prostovoljci še najbolj razlikujejo od prostovoljcev ostalih treh društev. KORK Gorenja vas svoje prostovoljce išče predvsem v starejši populaciji. Ne da mladi niso zaželeni, nasprotno, mlajši člani so zelo vabljeni v njihovo delovanje. Razlog starejših volonterjev vidim predvsem v tem, da je KORK že v osnovi drugačno - humanitarno društvo. Kot tako medse privablja prostovoljce, ki so v življenju že nekaj doživeli, imajo dragocene izkušnje v medosebnih odnosih, razvite vrednote in čut za sočloveka. Ker je njihov temeljni cilj skrb za odrinjene člane družbe, je možno sklepati, da pri mladih ne vzbudijo zanimanja. Mladost povezujemo z energijo, veseljem, načrtovanjem prihodnosti in ne toliko s skrbjo za starejše, obnemogle ali socialno ogrožene. Mogoče se že v tem pojmovanju skriva jedro problema motiviranja novih, mlajših članov. Prebivalstvo se stara, gospodarska kriza se le počasi odmika in bil bi že čas, da tovrstne predsodke odrinemo stran in se naučimo živeti v medgeneracijskem sožitju in sočutju. Gotovo

je za takšne premike v načinu razmišljanja potreben čas in vzgoja od otroštva naprej. KORK-i, razdeljeni po skupnostih v občini, so zagotovo dober premik k približanju delovanja društva vsem generacijam in skupinam lokalnih prebivalcev. Ker je večina prostovoljcev starih nad 50 let, občasno čutijo pomanjkanje novih idej, nove energije, ki bi vodila duh prostovoljstva naprej in ga razvijala v različna področja. Hkrati Marija Knafelj poudarja pomemben doprinos starejših članov k delovanju organizacije, saj s svojimi življenjskimi izkušnjami bogatijo delo in širijo znanje na naslednje generacije.

4.5.3 Viri financiranja

V nadaljevanju bom primerjala vire prihodkov, ki jih črpajo izbrana štiri društva za svoje delovanje. Za vsako društvo sem zbrala podatke za obdobje enajstih let, to je od leta 2005 do leta 2015. Izjema je KORK Gorenja vas - zanj sem pridobila podatke za sedem let, to je od leta 2009 do leta 2015. Po teoretični osnovi Kolaričeve in sodelavk (2002) sem nato razdelila strukturo virov prihodkov na tri glavne modele financiranja:

- **prihodki iz lastnih dejavnosti** (članarine, prihodki iz neprofitnih in profitnih dejavnosti);
- **donacije drugih pravnih in fizičnih oseb** (zasebne donacije, sponzorstva in prispevki posameznikov - podjetij in fundacij) in
- **proračunska in druga javna sredstva** (proračunski viri v obliki subvencij države, občin in skladov).

Podatke sem pridobila iz AJ PES-a (2011-2015) in s pomočjo knjigovodskih izpiskov, ki jih hranijo društva v svojem arhivu ter iz arhiva občine Gorenja vas-Poljane (2005-2010). Zbrane podatke sem nato uredila ter jih grafično in tabelno ponazorila v nadaljevanju.

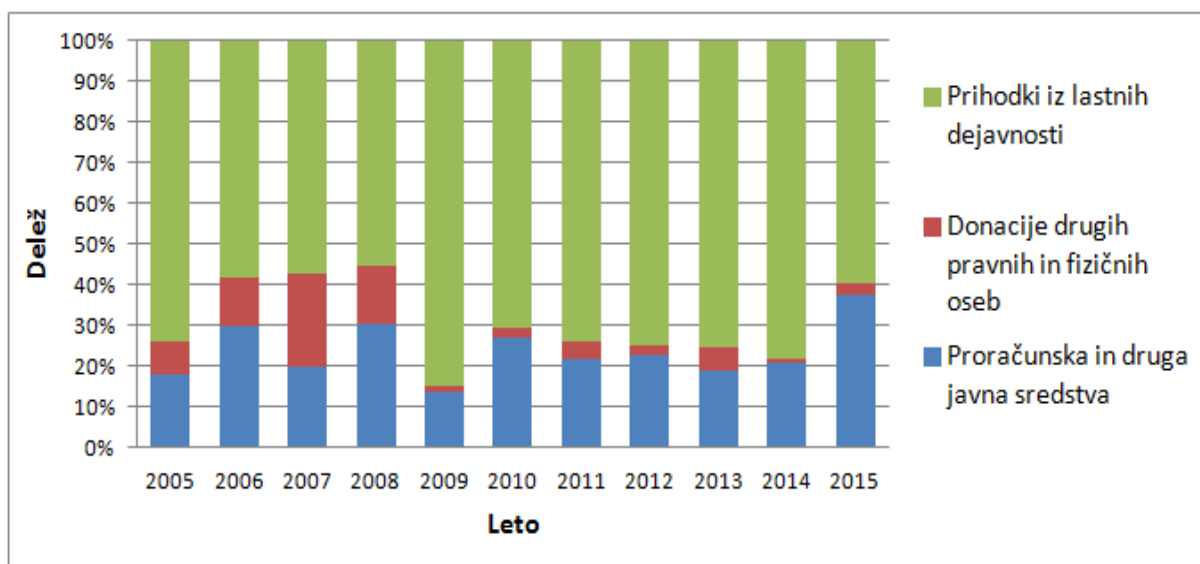
ŠDMH

Za Športno društvo Marmor Hotavlje lahko rečem, da ni aktivno samo v fizičnem smislu ampak je aktivno tudi pri pridobivanju denarnih sredstev. Temeljni vir prihodkov so sredstva iz lastnih aktivnosti in programov, ki jih izvajajo (Tabela 4.7. in Slika 4.11.) Največji dotok financ prinesejo športno-tekmovalne prireditve in letna vrtna veselica. Donacij je malo, imajo pa svojega sponzorja, po katerem so se tudi poimenovali: Marmor Hotavlje d.o.o.. Odstotek sponzorskih sredstev je v obdobju 2005-2015 v povprečju znašal 6% celotnega prihodka društva. S pojavom gospodarske krize, je podjetje Marmor Hotavlje d.o.o. zapadlo v likvidnostne težave, ki so se izrazile tudi na sponzorskih sredstvih. Teh v letu 2009 skorajda ni bilo več, njihov odstotek je znašal 1% celotnega prihodka. Društvo se je bilo primorano dodatno angažirati in iskati nove vire. Manjše in razdrobljene prireditve so počasi opuščali in se osredotočili na večja in organizacijsko zahtevnejše. Teh sicer ni veliko, a iz njih posrkajo več sredstev. Dobro organizirana letna veselica prinese v blagajno društva znesek, ki se giblje okrog 10.000 EUR z večjimi ali manjšimi odstopanji. Zunanje prireditve so vendarle pogojene z vremenskimi razmerami in v spodnji tabeli so primeri za leto 2006, 2008 in 2015, ko je bila veselica odpovedana ali pa je sploh ni bilo v načrtanem programu letnih prireditev. Kako dobro bo veselica obiskana, je odvisno tudi od izbire datuma prireditve in ansambla – popularnejše in bolj priznane skupine prinesejo večji obisk, seveda ob predpostavki, da ni sočasno v bližini organizirana kaka druga večja prireditev. Organizatorji v tem primeru dobro sodelujejo med seboj, tako da ima vsaka prireditev že nek tradicionalen datumski termin, da ne prihaja do prenasičenosti ponudbe. Proračunska sredstva ŠDMH-ja od leta 2010 vključujejo tudi denarno podpiranje dveh vrhunskih športnikov, ki ju občina financira preko njihovega društva. Številke od leta 2010 naprej so tako nekoliko zavajajoče, saj ne prikazujejo realne slike finančnih dotacij iz občinskega proračuna, ki se dejansko zmanjšujejo od 2010 dalje (če podam primer za leto 2010: sredstva za tekača Toneta Kosmača znašajo 2.500 EUR od skupnih 5.836 EUR, namenjenih športnemu društvu). Od uvedbe zakonske uredbe leta 2007, ki je dohodninskim zavezancem omogočila do 0,5 % dohodnine nameniti nevladnim organizacijam, ima ŠDMH status javnega interesa. Po podatkih iz Finančne uprave RS Slovenije je znesek donacij 13 dohodninskih zavezancev v 2012 znašal 72,71 EUR, v letu 2015 je bil prispevek 14 donatorjev 68,78 EUR. Dohodninski zavezanci so v letu 2012 v namene športnega društva Marmor Hotavlje namenili v povprečju 5,60 EUR, kar je 13 % več kot v letu 2015, ko so v povprečju namenili 4,90 EUR (FURS).

Tabela 4.7: Viri prihodkov Športnega društva Marmor Hotavlje v EUR

Leto	Skupaj	Prihodki						Odhodki	Presežek prihodkov
		Prorač. in druga javna sredstva	Indeks prorač. in drugih javnih sredstev	Donacije drugih pravnih in fizičnih oseb	Indeks donacij drugih pravnih in fizičnih oseb	Prihodki iz lastnih dejavnosti	Indeks prihodkov iz lastnih dejavnosti		
2005	16.167	2.917	0,18	1.252	0,08	11.998	0,74	13.363	2.804
2006	11.603	3.524	0,3	1.335	0,12	6.744	0,58	13.462	-1.859
2007	20.553	4.032	0,19	4.650	0,23	11.871	0,58	16.976	3.577
2008	11.355	3.462	0,31	1.632	0,14	6.261	0,55	10.457	898
2009	19.854	2.872	0,14	200	0,01	16.782	0,85	17.612	2.242
2010	21.468	5.836	0,27	535	0,03	15.097	0,7	21.653	-185
2011	21.913	4.848	0,22	800	0,04	16.265	0,74	20.242	1.671
2012	20.343	4.717	0,23	342	0,02	15.284	0,75	19.825	518
2013	22.884	4.245	0,19	1.326	0,06	17.313	0,75	24.626	-1.742
2014	22.103	4.728	0,21	200	0,01	17.175	0,78	21.252	851
2015	12.507	4.687	0,38	411	0,03	7.409	0,59	13.269	-762
Pov	18.250	4.170	0,23	1.153	0,06	12.927	0,71	17.522	728

Slika 4.11: Viri prihodkov Športnega društva Marmor Hotavlje v odstotkih

TD Žirovski vrh

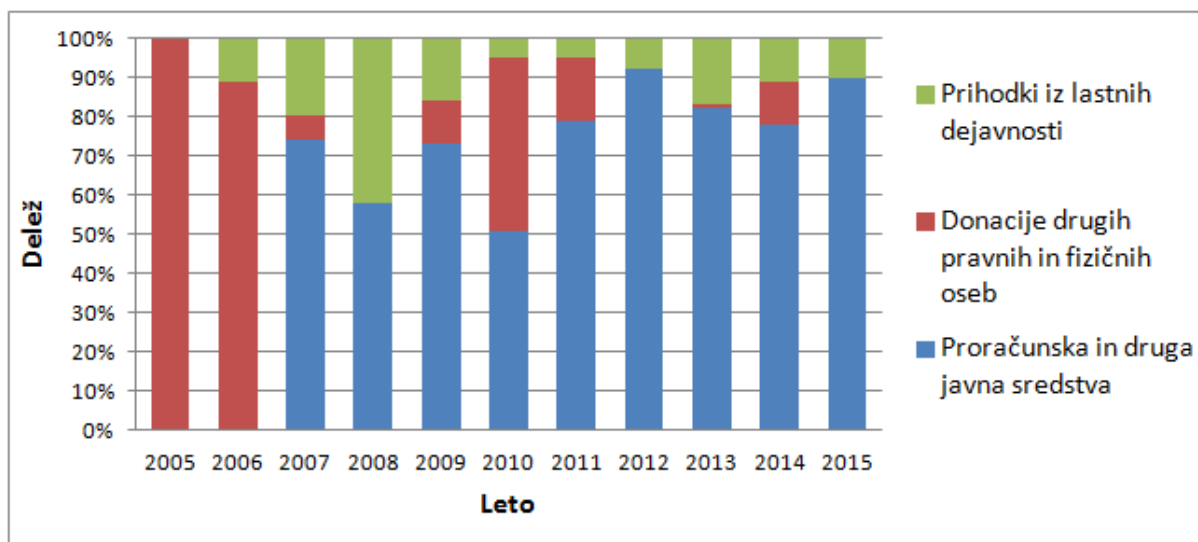
V spodnji Tabeli 4.8. in na Sliki 4.12. lahko vidimo, da glavne vire prihodkov Turističnega društva Žirovski vrh od leta 2007 dalje predstavljajo proračunska in druga javna sredstva. V tem času se je namreč zamenjal del vodstvenih članov, ki so v turističnem društvu videli razvojni potencial. S premišljeno strategijo so se pričeli intenzivno ukvarjati z načrtovanjem javnih kulturno-etnoloških prireditev, iz naslova katerih se je vodstvo v letu 2007 odločilo za kandidaturo na občinskih razpisih in razpisih za EU sredstva. Takšen način se je izkazal za zelo uspešnega, saj so v povprečju od 2005 do 2015 proračunska in druga javna sredstva znašala kar 77% celotnega prihodka društva (indeks 0,77). Pri tem je potrebno upoštevati, da v letu 2005 in 2006 proračunskih sredstev ni bilo. Uspešnost kandidiranja na razpise je Lucija Kavčič ponazorila s primeroma, ko so iz naslova LAS⁷ v letu 2011 uspešno zagotovili EU sredstva za projekt »Duša tematskih poti« in v letu 2013 za projekt »Bogastvo babičine skrinje«. Pred letom 2007 so večino sredstev prejeli s strani donacij. Kot kaže tabela, so v letu 2006 donacije v proračun društva prinesle 89% prihodka, v letu 2014 je ta odstotek znašal le 11%. Kavčičeva kot največjo slabost pri pridobivanju občinskih in javnih sredstev izpostavlja »neskončno« birokracijo, ki stoji za temi sredstvi. Po njenem mnenju bi bilo potrebno omogočiti preprostejše kandidiranje na razpise, obrazci bi morali biti bolj poenostavljeni. »Namesto da bi ustvarjali programe in bili aktivnejši znotraj društva, smo aktivni za računalnikom,« dodaja. Prihodki iz lastnih dejavnosti od leta 2012 presegajo 1.000 EUR letno, v letu 2015 so jih ustvarili največ v zadnjih enajstih letih, to je 3.072 EUR. Podatki kažejo na to, da društvo postopno dviguje aktivnost pri nabiranju sredstev iz lastne prodaje: povezovati so se začeli z lokalnimi ekološkimi kmetijami, izvajajo več ustvarjalnih delavnic s prodajo svojih izdelkov, pričeli so z organiziranjem vodenih tematskih poti po Žirovskem vrhu itd. Kot je povedala Lucija Kavčič, društvo zaenkrat še ne deluje v javnem interesu, trenutno so v postopku pridobivanja statusa, ki jim bo omogočil predvsem oprostitve plačila upravnih taks in določeno prednost pri javnih razpisih za pridobivanje sredstev iz državnega proračuna.

⁷ Lokalna akcijska skupina loškega pogorja (LAS) je namenjena ohranitvi in nadgradnji potencialov podeželja v Sloveniji in Evropski uniji. Pokriva območje Upravne enote Škofja Loka oz. občin Gorenja vas – Poljane, Škofja Loka (brez naselja Škofja Loka), Železniki in Žiri. Ustanovljena je bila junija 2007. Z avgustom 2008 je s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) pridobila Odločbo o dodelitvi statusa delujoče LAS in s tem pravico do koriščenja sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP).

Tabela 4.8: Viri prihodkov Turističnega društva Žirovski vrh v EUR

Leto	Skupaj	Prihodki						Odhodki	Presežek prihodkov
		Prorač. in druga javna sredstva	Indeks prorač. in drugih javnih sredstev	Donacije drugih pravnih in fizičnih oseb	Indeks donacij drugih pravnih in fizičnih oseb	Prihodki iz lastnih dejavnosti	Indeks prihodkov iz lastnih dejavnosti		
2005	3.735	0	0	3.722	1	13	0	1.231	2.504
2006	1.586	0	0	1.406	0,89	180	0,11	593	993
2007	3.556	2.662	0,74	200	0,06	694	0,2	2.838	718
2008	1.256	724	0,58	0	0	532	0,42	1.256	0
2009	4.114	3.014	0,73	450	0,11	650	0,16	1.516	2.598
2010	10.235	5.231	0,51	4.524	0,44	480	0,05	10.701	-466
2011	9.304	7.372	0,79	1.472	0,16	460	0,05	9.260	44
2012	21.218	19.433	0,92	0	0	1.785	0,08	23.696	-2.478
2013	8.139	6.739	0,82	50	0,01	1.350	0,17	10.020	-1.881
2014	9.201	7.151	0,78	1.030	0,11	1.020	0,11	19.228	-10.027
2015	30.547	27.455	0,9	20	0	3.072	0,1	14.137	16.410
Povp.	9.354	7.253	0,77	1.170	0,13	931	0,1	8.589	765

Slika 4.12: Viri prihodkov Turističnega društva Žirovski vrh v odstotkih

PGD Poljane

Prostovoljno gasilsko društvo Poljane je skozi obdobje enajstih opazovanih let dalo zanimivo sliko virov financiranja (Tabela 4.9. in Slika 4.13.). Društvo je humanitarna organizacija, zato je odstotek posameznega prispevka v določenem letu odvisen od različnih dejavnikov. V primeru naravnih nesreč večjih razsežnosti se občutno povečajo prihodki donacij in tudi proračunskih sredstev. Primer je leto 2007, ko so hude poplave v Selški in Poljanski dolini (18.09.2007) v ljudeh močno vzbudile socialni čut in je končni znesek zasebnih in pravnih darovalcev v tem letu narastel na 19.175 EUR, znesek proračunskih in javnih sredstev pa na 9.839 EUR. V letu 2010 je prav tako opazno povišanje sredstev s strani proračunske in javne blagajne. S finančno injekcijo v višini 16.982 EUR je bila nakazana pomoč za nakup novega gasilskega vozila. V naslednjem letu so se nakazila zmanjšala na 4.033 EUR, kar je bil najnižji priliv z njihove strani od 2005 naprej. Vzrok za nižje nadaljnje prilive lahko najdemo v gospodarski krizi, ki je takrat že dosegla naše kraje. Manjko javnih sredstev so v društvu nadoknadili s povečanjem prihodkov na področju lastnih dejavnosti. Kot pravi Jana Oblak, ne sedijo »križem rok« in zato poleg letne veselice organizirajo dodatne prireditve v obliki koncertov in predstav, vse z namenom ohranjanja svojih dejavnosti vsaj v enakem ali celo večjem obsegu. Zanimivo je tudi, da npr. obiskovalcem gasilskih veselic v povprečju ni težko plačati višje vstopnine (če vstopnina je) ali dati kak dodaten evro za prostovoljni prispevek. Pri veselicah drugih, »manj humanitarnih« organizatorjev, so obiskovalci bolj varčni.

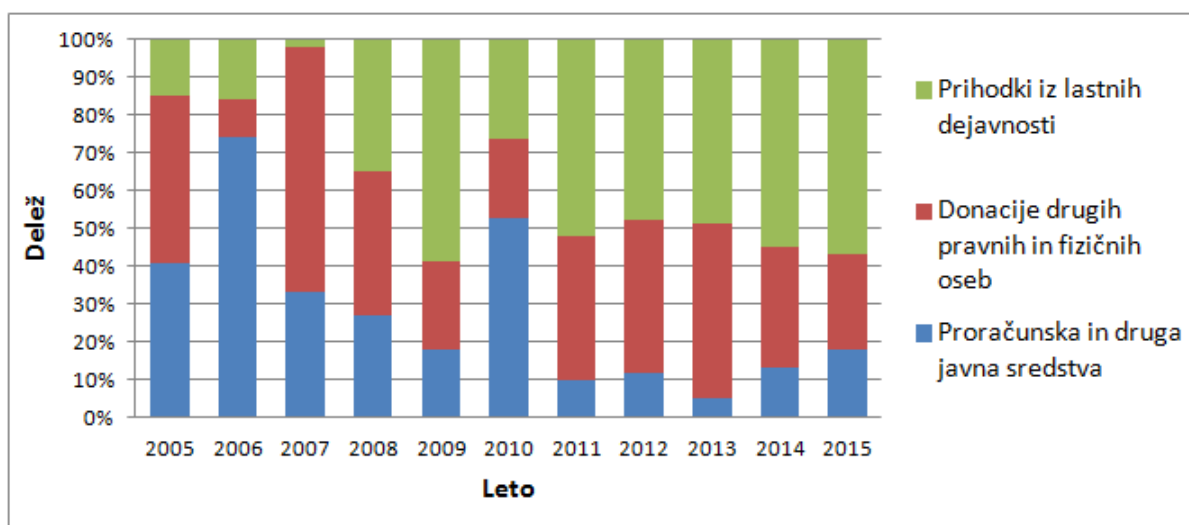
Gasilsko društvo je specifično predvsem v tem smislu, da za svoj obstoj potrebuje znatno višino sredstev. Gasilska oprema zahteva neprestano posodabljanje (gasilski dom, vozila in njihova oprema, gasilske obleke, tehnična in druga varnostna oprema) in predstavlja velik finančni strošek, zato brez lastne aktivne strategije nabiranja sredstev društvo težko učinkovito deluje na področju zaščite in reševanja. Organizirajo več prireditev-poleg letne veselice, tudi veselico pozimi in koncerte v notranjih prostorih Doma občanov, opravljajo redarske službe po prireditvah izven njihovega društva, izvajajo akcije pobiranja odpadnega železa... V Tabeli 4.5. in na Sliki 4.11. je tako viden jasen porast sredstev iz lastnih aktivnosti – če so še v letu 2005 lastni prihodki prinesli v društveno blagajno 3.313 EUR, so v letu 2011 ti prihodki narasli na 20.702 EUR, v letu 2015 pa je ta znesek narasel že na 27.198 EUR. PGD Poljane tako kot ostala prostovoljna gasilska društva presega interese svojih članov in deluje v javnem interesu. V letu 2015 je od 338 dohodninskih zavezancev društvo prejelo 2.502,53 EUR donacije, kar je 858,18 EUR več kot leta 2012, ko je prejelo 1.644,35 EUR od

197 dohodninskih zavezancev. Povprečna vrednost donirane dohodnine je v letu 2015 znašala 7,40 EUR kar je 12 % manj kot leta 2012, ko je bila vrednost 8,35 EUR (FURS).

Tabela 4.9: Viri prihodkov Prostovoljnega gasilskega društva Poljane v EUR

Leto	Skupaj	Prorač. in druga javna sredstva	Prihodki					Odhodki	Presežek prihodkov
			Indeks prorač. in drugih javnih sredstev	Donacije drugih pravnih in fizičnih oseb	Indeks donacij drugih pravnih in fizičnih oseb	Prihodki iz lastnih dejavnosti	Indeks prihodkov iz lastnih dejavnosti		
2005	21.632	8.905	0,41	9.414	0,44	3.313	0,15	18.426	3.206
2006	10.407	7.674	0,74	1.043	0,1	1.690	0,16	8.592	1.815
2007	29.508	9.839	0,33	19.175	0,65	494	0,02	14.823	14.685
2008	27.485	7.346	0,27	10.377	0,38	9.642	0,35	22.260	5.225
2009	31.204	5.758	0,18	7.313	0,24	18.133	0,58	27.795	3.409
2010	32.529	16.982	0,52	6.934	0,21	8.613	0,27	31.145	1.384
2011	40.056	4.033	0,1	15.321	0,38	20.702	0,52	40.014	42
2012	49.376	5.916	0,12	19.813	0,4	23.647	0,48	49.303	73
2013	43.487	2.014	0,05	20.334	0,47	21.139	0,48	38.173	5.314
2014	50.474	6.564	0,13	16.255	0,32	27.655	0,55	46.398	4.076
2015	47.914	8.634	0,18	12.082	0,25	27.198	0,57	47.914	0
Povp.	34.916	7.606	0,22	12.551	0,36	14.748	0,42	31.349	3.566

Slika 4.13: Viri prihodkov Prostovoljnega gasilskega društva Poljane v odstotkih

KORK Gorenja vas

Za KORK Gorenja vas sem podatke pridobila od 2009 dalje, do tega leta hranijo arhiv v RKS-OZ Škofja Loka, za predhodna leta so finančni podatki razpršeni v arhivih po različnih KORK v občini.

Kot je razvidno iz Tabele 4.10. in pripadajočega grafa na Sliki 4.14. sta v KORK Gorenja vas prevladujoča dva vira financiranja: prihodki iz proračunskih in javnih sredstev ter prihodki iz lastnih dejavnosti. Kot pojasni Marija Knafelj, prihodke iz lastnih dejavnosti predstavljajo članarine, drugih lastnih aktivnosti za zaslužek nimajo oz. je teh zanemarljivo malo. Zbiranja članarin se lotijo sistematično in sicer se aktivnejši prostovoljci (poverjeniki) porazdelijo po vaseh in obiskujejo domove ter preko prispevkov občanov nabirajo denarna sredstva. Prispevki so prostovoljni in s plačilom le-teh občani postanejo člani Rdečega križa. Tudi v tej organizaciji je možno čutiti vpliv gospodarske krize, saj so se v letu 2009 občinska sredstva iz 4.730 EUR zmanjšala na 3.525 EUR v letu 2010 in se nato gibala nekako ciklično. Ker razen pobiranja članarine za zaslužek nimajo organiziranih drugih dejavnosti, so odvisni predvsem od javne pomoči ter dobrodelnih prispevkov fizičnih in pravnih oseb. Donacije posameznikov so manjše in se gibljejo povprečno od 10 do 20 EUR. »Določena podjetja in samostojni podjetniki sicer prispevajo sredstva, a tudi ta so postopoma vse nižja. Po drugi strani pa je prosilcev socialnih pomoči vedno več,« ugotavlja Knafljeva. Priznava tudi, da različne afere⁸ znotraj krovne organizacije Rdečega križa majejo zaupanje v institucijo, ki bi zaradi humanitarnega delovanja morala veljati za institucijo z najvišjo integriteto. V manjših vaseh tega ne opaža toliko, večje pomisleke prejema od kolegic iz mestnih okolic. Zanimiv je podatek, da Rdečega križa Slovenije, ene največjih humanitarnih in dobrodelnih organizacij v Sloveniji, ni na seznamu 20 največjih prejemnikov⁹ donacij iz 0,5% dohodnine (za leto 2015). Številne afere in pranje umazanega perila organizacije na očeh javnosti, ki je življenjsko odvisna od visoke stopnje zaupanja javnosti v preglednost delovanja in integriteto vodstvenih struktur, kot kaže, vplivata na to, da državljani svoj del dohodnine, namenjen nevladnim

⁸ Najbolj odmevna afera v RKS je bila v letu 2002 zaradi nezakonitega posojanja humanitarnih sredstev nekaterim zasebnim podjetjem, zaradi katere sta bila s položaja odstavljena tedanji generalni sekretar Mirko Jelenič in predsednik Vladimir Topler.

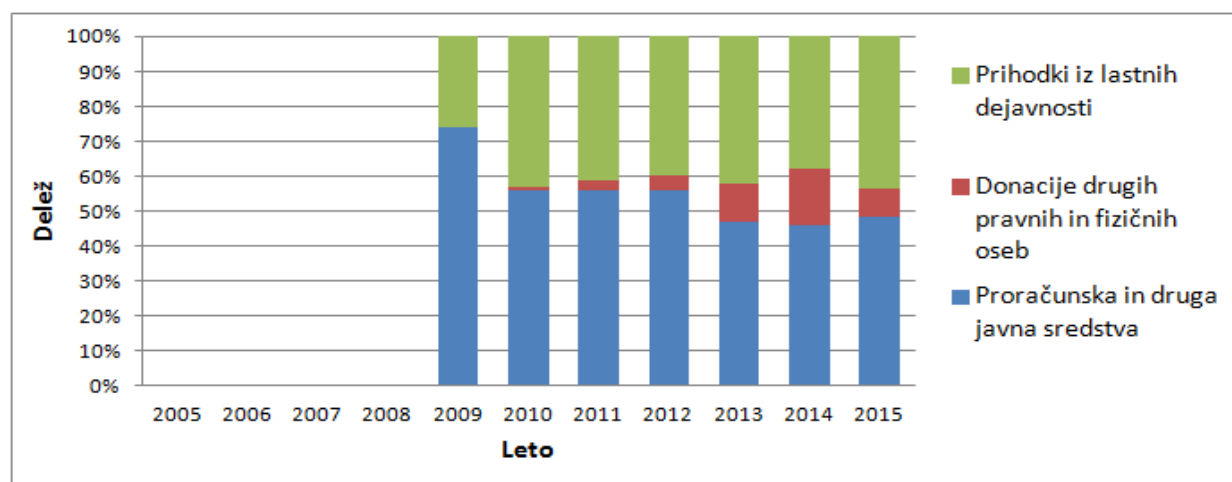
⁹ Največ sredstev za leto 2015 je prejela slovenska Karitas (131.280 EUR), sledijo ji: Rdeči noski (101.464 EUR), Ustanova za družbene naložbe (69.166 EUR), Slovenska fundacija za Unicef (55.500 EUR), Zveza prijateljev mladine Slovenije (54.951 EUR), Slovensko društvo Hospic (48.791 EUR), Sonček (44.269 EUR), Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste Polje (37.688 EUR), Europa Donna (29.783 EUR) in Ustanova za novo pediatrično kliniko v Ljubljani (26.081 EUR) (vir: Ministrstvo za finance).

organizacijam, raje nakažejo tistim organizacijam, ki s svojim humanitarnim delovanjem še uživajo ugled in zaupanje. Podatkov o donirani dohodnini zavezancev za KORK Gorenja vas nisem pridobila, razpolagam samo s podatki za RKS-OZ Škofja Loka. V letu 2015 so prejeli skupno 702,80 EUR od 93 zavezancev, v letu 2012 je bil znesek donacije 681,58 EUR od skupno 79 zavezancev. Povprečni darovani znesek v letu 2015 je znašal 7,56 EUR in je bil v primerjavi z letom 2012 manjši za 1,07 EUR, ko je znašal 8,63 EUR.

Tabela 4.10: Viri prihodkov Krajevne organizacije Rdečega križa Gorenja vas v EUR

Leto	Skupaj	Prorač. in druga javna sredstva	Prihodki					Odhodki	Presežek prihodkov
			Indeks prorač. in drugih javnih sredstev	Donacije drugih pravnih in fizičnih oseb	Indeks donacij drugih pravnih in fizičnih oseb	Prihodki iz lastnih dejavnosti	Indeks prihodkov iz lastnih dejavnosti		
2005	0	0		0		0		0	0
2006	0	0		0		0		0	0
2007	0	0		0		0		0	0
2008	0	0		0		0		0	0
2009	6.380	4.730	0,74	0	0	1.650	0,26	5.189	1.191
2010	6.299	3.525	0,56	42	0,01	2.732	0,43	6.199	100
2011	6.128	3.411	0,56	202	0,03	2.515	0,41	6.102	26
2012	6.924	3.883	0,56	250	0,04	2.791	0,4	6.905	19
2013	9.164	4.287	0,47	1.013	0,11	3.864	0,42	8.320	844
2014	8.547	3.937	0,46	1.334	0,16	3.276	0,38	8.420	127
2015	7.016	3.426	0,49	537	0,08	3.053	0,43	5.985	1.031
Povp	4.587	2.473	0,54	307	0,07	1.807	0,39	4.284	303

Slika 4.14: Viri prihodkov Krajevne organizacije Rdečega križa Gorenja vas v odstotkih

4.6 Sklepne ugotovitve

Splošna analiza vseh društev v občini Gorenja vas-Poljane in podrobnejša analiza štirih izbranih društev je pokazala zanimive ugotovitve. Društvena aktivnost je v občini močno razvita, to kaže veliko število delujočih društev na različnih področjih, ki s svojo raznoliko programsko ponudbo bogatijo družabno življenje v lokalnih skupnostih.

Skozi demografsko sliko občine sem potrdila svojo **prvo tezo**, ki sem jo postavila na začetku diplomskega dela: *»Občina Gorenja vas-Poljane ima z eno najugodnejših demografskih situacij na Gorenjskem in v Sloveniji razmeroma velik potencial za prostovoljno delovanje v društvih tudi v prihodnje«*. Občina Gorenja vas-Poljane se ponaša s stopnjo naravnega prirasta, ki je med najvišjimi v Sloveniji. Ugoden indeks staranja pove, da je občina mlada, bolj fleksibilna in posledično njeno prebivalstvo bolj aktivno. Kar kaže na potencial za nadaljnje generacije, podmladka, potrebno ga je le znati integrirati v društveno dejavnost, razvijati in ohranjati, da bodo ti člani zopet podlaga za naslednje rodove. Brezposelnost je v primerjavi s preostalo Slovenijo precej nižja, a so tudi povprečne plače na nižji ravni od slovenskega povprečja. Vendarle gre za podeželsko občino, ki se z gospodarsko razvitostjo ne more primerjati z večjimi mesti, ki so tudi z ugodnejšo geografsko lego v prednosti pred podeželskimi občinami. Ker je v osnovi prebivalstvo mlajše, je možno nižjo brezposelnost povezati tudi s tem, da je lažje prilagodljivo gospodarskim in družbenim spremembam ter hitreje poišče druge priložnosti za zaposlitev, tudi izven občine. Odmaknjenost od stresnega mestnega življenja, narava in mir postajajo dejavniki, ki pri marsikomu pretehtajo v prid življenju na podeželju, čeprav to pomeni nekoliko nižji ekonomski standard. Manjše, lokalno okolje je tako ugodno za oblikovanje priložnosti za prostovoljne dejavnosti, ki povezujejo prebivalce in vzpodbujajo razvoj samega kraja.

Ugotovila sem, da se vsa izbrana društva srečujejo s socialnimi in ekonomskimi izzivi prostovoljnega delovanja. Članstvo je skozi obdobje zadnjih deset let v društvih naraščalo z manjšimi odstopanji navzdol. Še največji padec, sicer številčnega članstva, zadnja leta kaže KORK Gorenja vas, ki bi lahko čutilo posledice afer znotraj krovne organizacije Rdečega križa. V nasprotju s KORK se članstvo v PGD Poljane konstantno povečuje, kar je posledica dolgoletne tradicije in strateške usmerjenosti v mladino, zato je to društvo nasploh eno močnejših v občini. TD Žirovski vrh in ŠDMH sta sicer na svojem področju vodilni s svojimi aktivnostmi v občini, a imata manjša zaledja vasi, zato je članstvo sicer manj številčno, je pa aktivno in močno v obeh društvih, kar se še posebno v ŠDMH kaže na višini ustvarjenih

prihodkov iz lastnih dejavnosti. Zanimiva je tudi slika razmerja med spoloma v vodstvenih strukturah društev in med ostalimi prostovoljci, ki predstavljajo podporni del društvenih struktur. Vodstvene položaje pretežno zasedajo moški predstavniki, izjema je KORK Gorenja vas, kjer je vodstvo povsem žensko. Tradicionalna vloga ženske kot gospodinje je na vaseh še vedno močno zakoreninjena, zato ženske prevzemajo predvsem funkcije povezane s skrbjo za humanitarnost, za človeka. V podpornih službah posameznih društev je razmerje med spoloma že bolj uravnoteženo, odvisno od strukture dejavnosti.

V vsakem društvu prevladuje določen vir prihodkov, kar kaže na svojevrstno organiziranost in različne strategije nabiranja sredstev. Medtem, ko se KORK financira pretežno iz proračunskih sredstev in članarin, je TD Žirovski vrh strategijo nabiranja sredstev usmeril na občinske in druge javne razpise, ki so glavni vir njihovih prihodkov. Kultura in z njo povezane turistične dejavnosti so naklonjene pridobivanju sredstev iz EU, ki področje identitete podpira. V ŠDMH prevladujejo sredstva iz lastnih aktivnosti, kot so organiziranje večjih športno-tekmovalnih prireditev, vrtne veselice. Podobno kot ŠDMH se pridobivanja finančnih virov lotevajo v PGD Poljane. Društvo je specifično v tem, da za svoje delovanje in razvoj potrebuje višja finančna sredstva (nakup in vzdrževanja opreme), zato so usmerjeni predvsem v lastne aktivnosti in dobrodelne prispevke-donacije. Vsa društva so izpostavila problem birokracije, ki močno otežuje njihovo nemoteno delovanje in vzame veliko časa, ki bi ga sicer namenili za svoje osnovne dejavnosti. Ta (birokracija) bi morala biti bolj poenotena in predvsem bolj poenostavljena. Vsa društva pri strategiji nabiranja sredstev čutijo vpliv gospodarske krize, ki se je začela kazati leta 2008. Zato lahko potrdim tudi **drugo tezo**: *»Trenutne gospodarske razmere društva vse bolj silijo k samoiniciativnim oblikam pridobivanja sredstev, potrebnih za delovanje in razvoj«*. Društva so morala postati iznajdljivejša pri pridobivanju virov, saj se učinki krize kažejo na nižjih donacijah tako s strani zasebnih fizičnih in pravnih oseb kot tudi iz proračunske in javne blagajne. S ciljem čim večje finančne dodatne vrednosti društva postajajo pri organizaciji svojih prireditev in aktivnosti vedno bolj racionalna, tudi komercialna. Prireditve morajo biti širši populaciji všečne, ker le take privabijo zadostno (kritično) maso obiskovalcev. Več obiskovalcev pa praviloma pomeni več priložnosti za zaslužek. Določen pritok financ lahko predstavljajo tudi sredstva iz naslova delovanja društev v javnem interesu, kjer lahko prejmejo do 0,5% darovane dohodnine od davčnih zavezancev. Izvzeto je TD Žirovski vrh, ki je še v fazi pridobivanja statusa javnega interesa. Število donatorjev narašča, kar kaže na dejstvo, da v ljudeh narašča čut za humanitarnost, saj so v največji meri prejemniki dotacij prav dobrodelne

organizacije. Se pa po drugi strani zmanjšujejo povprečni zneski darovane dohodnine, kar bi lahko povezala s tem, da se čut za dobrodelnost širi do družbenih slojev, kateri imajo nižje dohodke. Ti so praviloma tudi manj zaupljivi do države in raje kot njej, zakonsko omogočen delež dohodnine namenijo humanitarnim organizacijam.

Razgovori z intervjuvanci so mi potrdili še **tretjo tezo**: *»Današnje gospodarske in družbene razmere, kjer prevladujeta tekmovalna miselnost in individualizem in je tempo življenja vse hitrejši, posledica pa pomanjkanje kakovostnega prostega časa, vse bolj vplivajo na kakovost in zanimanje za volontersko obliko delovanja v društvih«*. Današnje potrebe trga in družbe so takšne, da zahtevajo prireditve večjega obsega, z bolj kakovostno organizacijo in več potrebnega kadra. Zato je motiviranje-nagovarjanje že aktivnih, sploh pa novih članov, mladine, vedno bolj pomembno. Vsi sogovorniki so se strinjali, da se ta naloga zdi precej zahtevna, saj današnji moderen način življenja prinaša nekatere slabosti, ki odvrčajo interes prostovoljnega vključevanja v lokalne aktivnosti. Razvita informacijska in komunikacijska tehnologija povzroča apatičnost predvsem mladine. Prav tako primanjkuje tistih prostovoljcev, ki bi bili pripravljeni na odgovornejše funkcije v vodstvih društev. Izpostavila bi tudi problematiko tedenskih migrantov-šolarjev, ki zaradi geografske oddaljenosti med tednom ostajajo v večjih mestih in se njihova vpetost v lokalne dejavnosti postopoma izgublja. Če društva nimajo časa in energije motivirati mladine, bodo posledično v takih društvih večja nihanja v kvaliteti izvedenih programov, uspešnost društev pa rezultat sreče z izbiro kadrov in izvedbe posameznih prireditev oz. aktivnosti.

Če se vrnem še k osnovnemu raziskovalnemu vprašanju, v katerem sem izpostavila dilemo bodočnosti prostovoljnega delovanja, trenutne gospodarske in družbene razmere resda nakazujejo, da bo prostovoljstvo povsod postajalo vse bolj »iskano blago«. Ima pa naša občina ugodne demografske kazalnike, ki so dober potencial za naslednje generacije. Seveda ob pogoju, da bodo sedanji akterji društvenega delovanja (še) več pozornosti namenili vzgoji in motivaciji mladine, da se bo povrnil tisti zanesenjaški, pozitiven odnos do življenja v družbi nasploh in se bo zavest po povezovanju ljudi še bolj okrepila.

5 ZAKLJUČEK

Kot sem že z uvodnim citatom pisatelja Ivana Tavčarja nakazala, je bilo družbeno življenje v Poljanski dolini že skozi zgodovino prepleteno z navezanostjo na dom oz. domače kraje in to ljubezen do domače zemlje prebivalci občine Gorenja vas-Poljane ohranjajo še danes. Če je občina po gospodarski moči, tako kažejo določeni ekonomski kazalci, pod slovenskim povprečjem, pa je občina zelo močna pri socialnem kapitalu - pri ljudeh. Ne le lokalno, tudi v primerjavi s slovenskim povprečjem so demografski kazalniki za našo občino zelo ugodni. To je tudi posledica prej omenjene navezanosti na domačo zemljo, ki je ne oslabijo niti morda slabši ekonomski in geografski pogoji. Živahnost, mladost občine se že desetletja kaže tudi v pestrem društvenem delovanju. Splošno velja, da ima mladost več energije, več potrebe po dogajanju. V kombinaciji s starejšimi generacijami, virom bogatih izkušenj, se zato za družbeno korist v občini Gorenja vas-Poljane ni potrebno bati. Seveda ob predpostavki, da bodo sedanji ustvarjalci društvenega življenja, kljub vsem težavam glede razpoložljivega časa namenjenega javnemu dobremu, birokratskim oviram pri vodenju društev in iskanju virov financiranja, znali in imeli voljo nagovarjati oz. vzgajati bodoče generacije prostovoljcev. Tudi podeželska občina, kot je Gorenja vas-Poljane, kjer je zavest ljudi po vzdrževanju dobrih medsebojnih odnosov še vedno močna, že čuti vplive globalizacije in življenje postaja vse bolj podobno mestnemu. Da je ta vidik v življenju občine tudi javno prepoznan, s svojevrstno gesto - stiskom rok, ob vsaki primerni priložnosti poskrbi aktualni župan, ki je tudi sam društveno aktiven. Občane in obiskovalce krajev pod Blegošem v Poljanski dolini nagovarja s sloganom: »Ukop morma držat!« (držati moramo skupaj, biti moramo enotni).

LITERATURA

1. Agencije RS za javnopravne evidence in storitve. Dostopno prek: <http://www.ajpes.si/> (11. junij 2016).
2. Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij. Dostopno prek: http://www.cnvos.si/article?path=/o_nas/splosno (2. april 2016).
3. Černetič, Metod. 2007. *Management in sociologija organizacij*. Kranj: Moderna organizacija.
4. Črnak Meglič, Andreja in Maja Vojnovič. 1997. Vloga in pomen neprofitno-volonterskega sektorja v Sloveniji. *Družboslovne razprave*. Vol. XIII (24/25): 152–178.
5. Debelak, Slavko. 1996. *Predpisi o društvih in ustanovah z uvodnimi pojasnili Slavka Debelaka in Verice Trstenjak*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
6. Drucker, Peter F. 1990. *Managing the Nonprofit Organization, Principles and Practices*. New York: Harper Collins Publishers.
7. Drucker, Peter F. 2001. *Managerski izzivi v 21. Stoletju*. Ljubljana: GV Založba, Zbirka Manager.
8. Evers, Adalbert in Jean-Louis Laville. 2004. *The third sector in Europe*. Anglija in ZDA: Edward Elgar Publishing.
9. Finančna uprava RS. Dostopno prek: <http://www.fu.gov.si/> (12. junij 2016).
10. Florjančič, Alojzij Pavel. 2000. *Rudnik urana Žirovski vrh*. Radovljica: Didakta.
11. Gasilska zveza Slovenije. Dostopno prek: <http://www.gasilec.net/> (7. junij 2016).
12. Jelovac, Dejan, ur. 2002. *Jadranje po nemirnih vodah menedžmenta nevladnih organizacij*. Ljubljana: Radio Študent; Ljubljana: študentska organizacija Univerze v Ljubljani; Koper: Visoka šola za management.
13. Kam. 2016. Slovenija, kam na izlet. Dostopno prek: <http://www.kam.si/> (25. junij 2016).
14. Kamnar, Helena. 1999. *Javni zavodi med državo in trgov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
15. Kolarič, Zinka. 1994. Neprofitne-volonterske organizacije v Sloveniji. *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo* 22 (168/169): 107–120.
16. Kolarič, Zinka, Andreja Črnak-Meglič in Maja Vojnovič. 2002. *Zasebne Neprofitno-Volonterske Organizacije v Mednarodni Perspektivi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

17. Kolarič, Zinka. 2002. Neprofitne organizacije v »službi« splošnega družbenega interesa. V *Jadranje po nemirnih vodah menedžmenta nevladnih organizacij*, ur. Dejan Jelovac, 29-43. Ljubljana: Radio Študent; Ljubljana: študentska organizacija Univerze v Ljubljani; Koper: Visoka šola za management.
18. --- 2003. Neprofitne-volonterske organizacije in njihov razvoj – od volontarizma k profesionalizmu. *Teorija in praksa* 40 (1): 37–56.
19. Ministrstvo za finance RS. Dostopno prek: http://www.vlada.si/o_vladi/ministrstva/ministrstvo_za_finance/ (26. maj 2016).
20. Ministrstvo za notranje zadeve RS. Dostopno prek: <http://www.mnz.gov.si/> (3. junij 2016).
21. Možina, Stane, Rudi Rozman, Mitja I. Tavčar, Danijel Pučko, Štefan Ivanko, Bogdan Lipičnik, Jože Gričar, Miroslav Glas, Janko Kralj, Metka Tekavčič, Vlado Dimovski in Bogomir Kovači. 2002: *Management: nova znanja za uspeh*. Didakta: 695-701.
22. Občina Gorenja vas-Poljane. 2016. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/> (2. april 2016).
23. Občina Gorenja vas-Poljane v letu 2005. Letno poročilo. Gorenja vas. Interno gradivo.
24. --- 2006. Letno poročilo. Gorenja vas. Interno gradivo.
25. --- 2007. Letno poročilo. Gorenja vas. Interno gradivo.
26. --- 2008. Letno poročilo. Gorenja vas. Interno gradivo.
27. --- 2009. Letno poročilo. Gorenja vas. Interno gradivo.
28. --- 2010. Letno poročilo. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/assets/projekti/projektiobcinegvp2010.pdf> (3. junij 2016).
29. --- 2011. Letno poročilo. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/assets/projekti/projektiobcinegvp2011.pdf> (3. junij 2016).
30. --- 2012. Letno poročilo. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/assets/projekti/projektiobcinegvp2012.pdf> (3. junij 2016).
31. --- 2013. Letno poročilo. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/assets/projekti/projektiobcinegvp2013web.pdf> (3. junij 2016).
32. --- 2014. Letno poročilo. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/assets/projekti/projektiobcinegvp2014web.pdf> (3. junij 2016).
33. --- 2015. Letno poročilo. Dostopno prek: <http://www.obcina-gvp.si/assets/projekti/projektigvpv2015-web.pdf> (3. junij 2016).

34. Ochman, Malgorzata in Pawel Jordan. 1997. *Prostovoljci: dragocen vir*. Baltimore: The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies.
35. Ovsenik, Marija in Milan Ambrož. 1999. *Neprofitni avtopoietični sistemi*. Škofja Loka: Institut za samorazvoj.
36. *Prostovoljno gasilsko društvo Poljane*. Dostopno prek: <http://www.pgdpoljane.si/> (2. april 2016).
37. *Rdeči križ-območno združenje Škofja Loka*. Dostopno prek: <http://www.rk-skofjaloka.si/> (26. maj 2016).
38. Rus, Veljko. 1994. Management v neprofitnih organizacijah. V *Management*, ur. Možina Stanko in drugi. Radovljica: Didakta.
39. Sentočnik, Tone in Štefan Vidovič. 1998. Organizacija gasilstva in pravne osnove. V *Priročnik za gasilca*, ur. Marko Pograjc, 3–60. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
40. *Statistični urad RS Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/statweb> (30. junij 2016).
41. *Strategija systemskega razvoja nevladnih organizacij za obdobje 2003-2008*. Dostopno prek: https://www.researchgate.net/publication/260188869_Strateski_razvoj_nevladnih_organizacij_v_Sloveniji_Strategic_development_of_non-governmental_organizations_in_Slovenia (2. april 2016).
42. Strojan, Tatjana., Primož Šporar, Sonja Bien. 2000. *Nevladne organizacije v Sloveniji. Poročilo o položaju nevladnih organizacij v Sloveniji*. Ljubljana: Pravno informacijski center nevladnih organizacij-PIC.
43. Svetlik, Ivan. 2002. Menedžment človeških virov v neprofitnem sektorju. V *Jadranje po nemirnih vodah menedžmenta nevladnih organizacij*, ur. Dejan Jelovac, 93-104. Ljubljana: Radio Študent; Ljubljana: študentska organizacija Univerze v Ljubljani; Koper: Visoka šola za management.
44. *Športno društvo Marmor Hotavlje*. Dostopno prek: <http://www.sdmh.si/w/> (2. april 2016).
45. Tavčar, Ivan. 1997. *Visoška kronika*. Ljubljana: Karantanija.
46. Travner, Anton. 1997. *Društva: nova zakonodaja*. Velenje: Pozoj.
47. Trunk Širca, Nada in Mitja I. Tavčar. 1998. *Management nepridobitnih organizacij*. Koper: Visoka šola za Management.
48. *Turistično društvo Žirovski vrh*. Dostopno prek: <http://www.tdzirovskivrh.si/> (2. april 2016).

49. *Ustava RS*. Dostopno prek: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/> (2. april 2016).
50. *Zakon o brezplačni pravni pomoči* (ZBPP-UPB1). Ur. l. RS 96/2004. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=51099> (1. junij 2016).
51. *Zakon o društvih* (ZDru-1). Ur. l. RS 61/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201164&stevilka=2969> (1. junij 2016).
52. *Zakon o gasilstvu* (ZGas-UPB1). Ur. l. RS 113/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005113&stevilka=5006> (1. junij 2016).
53. *Zakon o igrah na srečo* (ZIS). Ur. l. RS št. 27/95. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=102412> (1. junij 2016).
54. *Zakon o upravnih taksah* (ZUT-UPB5). Ur. l. RS 106/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2010106&stevilka=5482> (1. junij 2016).

PRILOGE

Priloga A: Seznam vseh društev v občini Gorenja vas-Poljane, na dan 01.06.2016

Področje delovanja	Naziv	Kraj-sedež
Kmetijstvo	Društvo podeželskih žena Blegoš	Gorenja vas
	Čebelarsko društvo Blegoš	Srednja vas
	Čebelarsko društvo Sovodenj	Sovodenj
	Lovska družina Gorenja vas	Gorenja vas
	Lovska družina Poljane	Poljane
	Lovska družina Sovodenj	Sovodenj
	Ribiška družina Visoko	Gorenja vas
Turizem	TD Gorenja vas	Gorenja vas
	TD Javorje	Javorje
	TD Žirovski vrh	Žirovski vrh
	TD Slajka Hotavlje	Hotavlje
	TD Sovodenj	Sovodenj
	TD Stari vrh	Stari vrh
	TKŠD podeželja Kladje	Trebija
Kultura	KUD Ivan Regen Gorenja vas	Gorenja vas
	KUD Zala	Lučine
	Klekljarsko društvo Deteljica	Gorenja vas
	KD Dr. Ivan Tavčar Poljane	Poljane
	KUD Sovodenj	Sovodenj
	KUD Trata - Gorenja vas	Gorenja vas
	Društvo ljubiteljev salam Poljanske doline	Poljane
	Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Šk.Loka	Trebija
Šport	ŠD Marmor Hotavlje	Hotavlje
	ŠD Blegoš	Gorenja vas
	Karate klub Ronin - Poljane	Poljane
	ŠD Poljane	Poljane
	ŠD Sveti Urban	Gorenja vas
	Planinsko društvo Gorenja vas	Gorenja vas
	Planinsko društvo Sovodenj	Sovodenj
	Društvo letalcev Kragulj Sovodenj	Sovodenj
	Streliško društvo Gorenja vas	Gorenja vas
	Plezalno društvo Cempin	Poljane
	ŠD Partizan Gorenja vas	Gorenja vas
	Košarkarski klub Gorenja vas	Gorenja vas
	ŠD Mladi vrh Poljane	Poljane
	Društvo učiteljev smučanja Poljanske doline	Gorenja vas
	Moto klub Leteči Kranjci	Srednja vas
	Moto klub Moto Klapa 7	Gorenja vas
	Smučarski klub Poljane	Poljane
	ŠD Sovodenj	Sovodenj

	ŠD Preval	Javorje
	ŠD Slemene	Poljane
	Jamarsko društvo Gorenja vas	Gorenja vas
	ŠD Špik Lučine	Lučine
	Društvo OPV Šport	Lučine
	Radioklub Marmor Hotavlje	Gorenja vas
	Klub 3-D PRO	Sovodenj
Zaščita in reševanje	PGD Gorenja vas	Gorenja vas
	PGD Poljane	Poljane
	PGD Trebija	Trebija
	PGD Sovodenj	Sovodenj
	PGD Javorje	Javorje
	PGD Hotavlje	Hotavlje
	PGD Lučine	Lučine
Socialno varstvo	KORK Gorenja vas*	Gorenja vas
	KORK Javorje*	Javorje
	KORK Poljane*	Poljane
	KORK Sovodenj*	Sovodenj
	Lions klub Škofja Loka	Gorenja vas
Drugo	Klub študentov Poljanske doline	Gorenja vas
	Društvo upokojencev za Poljansko dolino	Gorenja vas
	Društvo upokojencev Sovodenj	Sovodenj
	Družinska pobuda - Društvo za družini naklonjeno družbo	Stara Oselica
	Združenje za osebnostno rast in trajnostni razvoj	Trebija

*KORK Gorenja vas, Javorje, Poljane in Sovodenj so podenote RK-OZ Škofja Loka, ki ima sedež v občini Škofja Loka

Vir: AJPES

Priloga B: Transkripti intervjujev

INTERVJU št. 1:

Društvo: Športno društvo Marmor Hotavlje (skrajšano ŠDMH)

Predstavniki društva, s katerim je bil opravljen intervju: Niko Stržinar, član upravnega odbora in PR

Kraj in datum: Hotavlje, 5.5.2016

Pozdravljeni,

1. Koliko časa ste že aktivni v društvu in v katerih funkcijah?

N: Kar precej let sem že aktiven, 15 let, od tega šest let predsednik (2005-2010), potem blagajnik, tajnik, danes kot član upravnega odbora zadolžen za PR-medije.

2. Kako oz. zakaj ste pristopili k društvu?

N: Ko še nisem bil aktiven v društvu, sem v času študija nekajkrat vseeno malo pomagal pri manjših zadolžitvah na prireditvah. Moj predhodni predsednik me je potem povabil v svojo vodstveno ekipo, kjer sem prevzel vlogo tajnika, kjer sem potem pridobil ogromno izkušenj za nadaljnje delovanje v društvu. Že kmalu sem videl, da se da izkušnje iz društva lepo prenašati v službo in obratno. Ta vidik tudi velikokrat poudarjam pri novih kadrih v društvu.

3. Začetek delovanja društva (leto)!

N: 1994

4. Mi lahko opišete, kako se je gibalo vaše članstvo po letih!

Leto	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Število članov	143	163	162	160	165	150	162	147	136	129	129

N: V začetnih letih delovanja društva, ko je bil program dela še manjši, so bili člani prvi športni zanesenjaki iz vasi. Z leti je članstvo naraščalo tudi na račun raznih bonitet, ki smo jih novim članom nudili preko sponzorjev (npr. dodatni popusti pri nabavi športne opreme). Večji preskok v številu članstva je bil po 10-ih letih delovanja društva, ko smo ob menjavi vodstva v plan dela vnesli nekaj prireditev oz. aktivnosti, ki so bile širši populaciji bolj zanimive (npr. smučarski dan v Avstriji), kot prvi v občini smo resneje začeli z razvojem floorballa (dvoranski hokej, več ekip), predvsem pa smo se začeli več pojavljati v medijih in tudi na ta način širiti glas o našem delu.

Je pa formalno število članstva zelo relativen parameter, odvisen od veliko dejavnikov, predvsem pa od politike vodstev društev oz. njihovega pogleda na pomembnost članstva.

5. Kakšni so vaši viri financiranja (od kje vse črpate sredstva)?

N: različni, poskušamo biti čimbolj iznajdljivi, če naštejemo bistvene vire:

- Občinska sredstva za šport (razpis)
- Članarine in prispevki uporabnikov terminov za rekreacijo
- Prijavnine na športnih prireditvah
- Organizacija prireditev (predvsem športne oz. športno-rekreativno-družabne)
- Sponzorstva, donacije
- Drugi viri (dohodnina, veselica)

Vire financiranja imamo vsa leta uravnotežene.

Poudariti pa je treba, da smo zadnja leta precej bolj racionalni kot prej, tudi pri oblikovanju programa prireditev. Zelo hitro se namreč lahko zgodi, če društvo nima prave strategije, da želiš na prireditvah čim več zaslužiti, da pa zaslužek vrneš nazaj v osnovno dejavnost društva, pa moraš ustvarjati nove dogodke/aktivnosti. Hitro lahko pridemo do spirale več-več, ali obratno.

6. Kako imate urejeno računovodstvo, sami ali s pomočjo računovodskega servisa?

N: Zaenkrat še sami, brez pomoči računovodske službe.

7. Ali vaše društvo deluje v javnem interesu? Prosim za vašo utemeljitev zakaj DA oz NE?

N: DA, urejanje statusa društva, ki deluje v javnem interesu na področju športa sicer vzame nekaj časa (vsakoletno oblikovanje in pošiljanje poročila na MNZ), je pa status pogoj, da društvo ne plačuje upravnih taks pri prijavi prireditev, predvsem pa je društvo lahko upravičenec do dela dohodnine (0,5%), ki jo imamo državljani možnost nameniti društvom, ki delajo za javno dobro.

Ker ima društvo kar nekaj prireditev, ki zahtevajo prijavo na Upravni enoti (taksa) ter precej široko bazo članov in podpornikov, ki nam namenijo del svoje dohodnine, že nekaj let skrbimo za ohranjanje statusa.

8. Na katerih področjih vse ste aktivni? Mi lahko naštejete!

N: Zagotavljamo pogoje za rekreativno udejstvovanje članov oz. lokalnega prebivalstva. Organiziramo športne prireditev (Vzpon z gorskimi kolesi na Blegoš, KBK – gorski tek na Blegoš in nazaj), športno-rekreativno-družabnih prireditev (Hotaveljska grča, Urekov pohod na Goro, Štefanov tek, Smučarski dan, Kolesarski izlet, Tek generacij...) Z namenom pridobivanja dodatnih finančnih sredstev za lažje financiranje delovanja društva vsako leto organiziramo vrtno veselico. Sodelujemo in izmenjavamo izkušnje z ostalimi lokalnimi in sorodnimi društvi. Organiziramo dogodke za svoje člane, volonterje, lokalno okolje (družabni dogodki – piknik ob koncu sezone, izleti, predavanja)

9. Koliko časa namenite delovanju društva danes in koliko npr. 10 let nazaj?

N: Odvisno od obdobja v letu. Od pomladi do jeseni je več časa namenjenega društvu, pozimi morda nekaj manj. Ker sem v društvu eden tistih, ki najbolj pozna vse vidike delovanja društva, sem vsaj posredno precej vključen v delovanje društva. Vendar to počnem z energijo, ki pa je občasno zmanjkuje predvsem na račun pomanjkanja časa. Tako lahko rečem, da društvu namenim približno enako časa kot ob mojem začetku, le da je zadnja leta ta čas težje usklajevati s službo in ostalimi aktivnostmi.

10. Koliko članov (vodstva) društva opravi večji del organizacijskega dela v društvu?

N: Recimo 5 nas je takih, ki si enakomerno porazdelimo delo in se drug na drugega lahko stoodstotno zanesemo.

11. Mi naštejete katere so najpogostejše ovire pri vašem delovanju!

N: - Zakon o športu oz. upravnem postopku, kar precej je administrativnih ovir pri organizaciji prireditev. Davčne blagajne oz. davčni vidik delovanja društva (s tem smo šele dobro pričeli, rabimo čas, da se vpeljemo v sistem). Pomanjkanje prostega časa namenjenega delovanju v društvu (službe, tempo življenja...). Mladina je v letih, ko bi bila primerna za aktivnejšo-odgovornejšo vlogo v društvu, v srednjih šolah oz. fakultetah, ki pa so precej oddaljena od vasi. To pomeni, da med tednom ni rednega stika z njimi. Ne-samoiniciativa mladine oz. vedno težje pridobivamo mlade kadre za prevzemanje odgovornih funkcij v društvu. Oteženo je pridobivanje kadra za odgovornejše funkcije-naloge v društvu (znanje, izkušnje, razgledanost...).

12. Vsako društvo ima verjetno kot vsako drugo boljše in slabše čase v svojem delovanju. Kakšni so po vašem mnenju razlogi za »boljša ali slabša leta« v Vašem društvu oz. Vam poznanem društvu?

N: Sigurno, eno je volonterska osnova delovanja, kjer nekoga ne moreš prisiliti v nekaj, česar ne želi. Izhajamo tudi iz vaškega okolja, ki ima manjšo-omejeno bazo potencialnih volonterjev. Sploh na vasi je pomemben faktor moč (predvsem številčna) posamezne generacije. Za dobro delovanje društva je pomembno, da ima okolje, iz katerega društvo izhaja, dovolj potenciala, primerne kadre za vse pomembne funkcije-zadolžitve (predsednik, blagajnik, tajnik, PR, ekonom, rediteljstvo). Vaško okolje prav tako pomeni, da včasih prosti čas zaradi dela na kmetijah, okrog hiše... ni vedno časovno vnaprej določen. Hkrati pa nam največji zagon (ali obratno) dajejo dobro obiskane prireditve, ki so velikokrat pogojene tudi z naravo (prireditve zunaj). Predvsem pa društvo potrebuje kompatibilne člane in zavzete vodstvene kadre, po domače rečeno vlečnega konja, da ne postanemo pasivni.

13. Kako društvo vrača delo svojih članov nazaj v svoje(lokalno) okolje? Na kakšen način se jim zahvalite za svoje prostovoljno delo?

N: Poskušamo skrbeti, da se naši člani počutijo cenjene za to, kar delajo. Da jim znamo pokazati, da smo jim hvaležni za čas in delo, ki nam ga ponudijo. Med letom večkrat organiziramo piknike, kakšne enodnevne izlete. Zanimivo, koliko majhne pozornosti veliko pomenijo. Skozi zabavo in druženja se porodi marsikakšna ideja. Na nek način je tudi letna vrtna veselica zahvala lokalnim prebivalcem, da se ob glasbi sproščeno poveselejo. Prav tako jim skozi športne aktivnosti omogočimo lažji, cenejši dostop do rekreacije. V prvih letih delovanja smo članom ob podpori sponzorjev omogočali cenejše nakupe pri športni opremi za rekreacijo.

14. Kakšne so po vašem mnenju slabosti volonterske oblike delovanja društva?

N: Po mojem mnenju je hierarhija (določanje nalog) precej kompleksna zadeva v društvu. Zaradi prostovoljne vloge ne more biti pretirano stroga, zato so meje precej zabrisane. Glede na to, da se ne dela za denar, ne moreš nekoga prisiliti v nekaj. Dokler posameznik ne vidi »višjega cilja« tovrstnega

delovanja, ga je treba vedno znova vzpodbujati, nagovarjati. Posledično je tudi odgovornost vsakega posameznika zmanjšana.

15. Kakšne so po vašem mnenju prednosti volonterske oblike delovanja društva?

N: Druženje ljudi podobnih stališč, navad, interesov, nabiranje izkušenj, ki jih lahko prenašamo v druge sfere življenja in obratno, pomoč ljudem, ki rabijo brezplačno pomoč.

16. Zanima me tudi relacija moški/ženske pri vodstveni strukturi, podpornih »službah« in članstvu (približen odstotek razmerja)! Imate občutek, da so/ste ženske (de)priviligrirane znotraj društva!

N: Vodstvo je bilo doslej povsem moško. Nikoli se nisem ukvarjal s tem, zakaj je tako. Podporne naloge (pomoč na prireditvah) so enakomerneje porazdeljene, odvisno od fizične težavnosti nalog. Približno 30-40% formalnega članstva je žensk.

17. Kakšna je starostna struktura (v %) aktivnega dela članstva?

Do 20 let – 20%

20-30 let – 10%

31-50 let – 50%

51-60 let – 10%

Nad 60 let – 10%

18. Kako pridobivate nove člane, aktivne člane?

N: Za naše društvo, ki ima precej aktivnosti, so bolj pomembni aktivni člani. Te pridobivamo sproti preko sosedov, znancev. Za mlade poskušamo ustvarjati pogoje za njihovo športno-rekreativno udejstvovanje, kjer začetijo pripadnost društvu (npr. ne-tekmovalne prireditve, igranje nogometa na travniku...). V nadaljevanju je potem važno, da so pravilno usmerjeni (pride čas pubertete, upora). Pri mladih je še najbolj važen vzor staršev, zato je veliko mladih ravno otrok aktivnega dela članstva.

Bolj kot pridobivanje mladih aktivnih članov je zadnja leta problem dobiti potencialne kandidate – aktivne člane, ki bi bili sposobni (zaupanja vredni) na dolgi rok za vodstvene položaje v društvu.

19. »Na mladih svet stoji« pravijo. Kakšna pa je njihova pripravljenost za sodelovanje v društvu? Na kakšen način jih privabite in kako motivirate?

N: Pripravljenost sicer je, ni pa zadostne samoiniciative. Rabijo stalno kontrolo in vzpodbudo. Dobronamerna kritika mora biti pravilno »dozirana«.

20. Ali sodelujete tudi z ostalimi lokalnimi ali sorodnimi društvi? In če, na kakšen način? Je med vami kaj »zdravega« rivalstva?

N: Da, stalno je sodelovanje med vaškimi društvi. V smislu iskanja novih motivov delovanja smo zadnja leta na našo pobudo začeli sodelovati tudi s sorodnimi društvi v naši okolici (izposoja opreme, npr. organizacija Pokala kolesarskih dirk, ki jih sicer ločeno organizirajo športna društva v Poljanski dolini in Škofji Loki, gorski tek – sodelovanje pri organizaciji Pušeljca gorskih tekov). Rivalstva ne opažam, mogoče je bolj vzpodbuda, da se še bolj potrudimo.

21. Ali v društvu opravljate analize svojih prireditev, aktivnosti?

N: Da, po vsaki prireditvi naredimo analizo. Definiramo pluse/minuse izvedene prireditve in le-te pri organizaciji naslednje prireditve poskušamo upoštevati.

22. Katere so vaše prireditve oz. aktivnosti v društvenem letnem programu dela? Mi jih prosim na kratko predstavite!

N: V osnovi skrbimo za rekreacijo naših članov. Skrbimo za košarko, floorball, badminton, tek, kolesarjenje. Najbolj pa smo znani po prireditvah, ki so zaradi tradicije in pristopa k organizaciji vse postale sinonim za dobre športne prireditve, kjer ni važen samo rezultat, ampak predvsem vzdušje in dobra volja. Take prireditve so npr. Kolesarski vzpon na Blegoš, KBK - Gorski tek na Blegoš in nazaj, Hotaveljska grča, Slajkatlon, Urekov pohod na Goro, Štefanov tek... Poleg športno družabnih prireditev pa skoraj vsako leto tudi organizacija veselice, s katero poskušamo pridobiti prepotrebna sredstva za izvedbo naše osnovne dejavnosti.

23. Kako, na kakšen način ste aktivni pri promociji svojega delovanja?

N: Koristimo promocijske kanale, za katere glede na naše izkušnje ocenimo, da so blizu potencialnim uporabnikom naših prireditev oz. aktivnosti. Pri promociji našega delovanja smo zelo aktivni, predvsem smo lahko ponosni na stalno prisotnost v medijih, naša spletna stran je ena redkih vedno ažurirana. Svoje delovanje največ delimo s širšo javnostjo preko spletne strani, Facebook profila, radia Sora,

Gorenjskega glasa, lokalnega časopisa Podblegoške novice, Svislar TV. Pri večjih prireditvah pa uporabimo še obcestne transparente, mailing dosedanjim udeležencem...

24. In še pogled v prihodnost. Kako vidite delovanje-razvoj prostovoljnih-volonterskih društev v bodoče? Bo prostovoljno delo postalo »iskano blago« ali se bo zavest o prostovoljnem delu le še bolj okrepila? Vaše mnenje o tem!

N: Pri društvih, osnovanih na prostovoljstvu, je zelo pomembna jasna usmeritev-strategija, ki se ne sme stalno spreminjati oz. odstopati od osnovne ideje. Od tega je tudi odvisna izvedba prireditev oz. aktivnosti. Sploh pri večjih društvih lahko hitro pride do prevelikega vpliva podjetniškega razmišljanja. Zadnja leta smo prišli do ugotovitve, da športne prireditve, pa tudi ostale, ki so medijsko podprte na državnem nivoju, uspevajo-rastejo (čredni nagon obiskovalcev teh prireditev), ostale, predvsem manjše, kjer ni financ, kadra ali znanja za vsaj minimalno oglaševanje (ki ni nujno plačljivo), pa stagnirajo. Vsaj na vaseh ima sedanja aktivna populacija še zavest, da je treba nekaj narediti tudi za družbo. Ta populacija je še bila tako vzgojena, izobražena. Trenutni sistem vrednot pa žal ne daje pretiranega optimizma za naslednje generacije.

INTERVJU št. 2:

Društvo: **Turistično društvo Žirovski vrh (skrajšano TD Žirovski vrh)**

Predstavniki društva, s katerim je bil opravljen intervju: Lucija Kavčič, tajnica in programski vodja

Kraj in datum: Žirovski vrh, 26.5.2016

Pozdravljeni,

1. Koliko časa ste že aktivni v društvu in v katerih funkcijah?

L: Aktivna sem od ustanovitve društva 1997, ko sem pričela s pripravo programskega dela prireditve. Vsa leta od takrat sem zadolžena za program, koordinacijo nastopajočih, pisanje veznih besedil, govorov, oglaševanje, pripravo člankov. Od leta 2003 dalje sem tajnica in skrbim za vse tajniške posle. Od leta 2003 vodim otroško folklorno skupino, ki nastopa predvsem na naših dogodkih, radi pa tudi kje gostujemo. Z letom 2009 smo ustanovili še odraslo folklorno skupino, kjer pa sem predvsem idejni vodja in koordinator. Trenutno pišem scenarije, izvajam vaje za obe folklorni skupini, odraslo in otroško dramsko, se stalno ukvarjam s podmladkom, jim pišem krajše skeče, predstave, vezna besedila in jih učim dramske igre. Stalno se izobražujem in vlagam veliko časa v režijo, samo igro, kostume. Zlatih 5 let veliko delam tudi na kostumografiji, če je treba kaj malega tudi sama pošijem, skrajšam, popravim. Pri meni je večina kostumov, ki so v lasti društva - tako igralskih kot folklornih in zanje skrbim - perem, likam, popravljam, če je potrebno. Skrbim za stike z javnostjo, oblikujem oglase, panoje, plakete, vzdržujem spletno stran, komuniciram s člani in z zunanjimi sodelavci in novinarji. Pripravljam članke, fotografiram, pripravljam foto material za razne projekcije, predstavitve. Najraje pa igram v kaki naši predstavi, plešem pri folklorni skupini in se ukvarjam s podmladkom, to me vedno razveseljuje. Zna biti naporno, pa je kljub temu lepo, ko vidiš, da imaš za sabo mladi rod, ki bo zagotovo poprijel za vajeti in popeljal društvo naprej.

2. Kako oz. zakaj ste pristopili k društvu?

L: V društvo so bili včlanjeni moji starši in takrat še mlado dekle me je delo v društvu pritegnilo, ker sem lahko pokazala svoje talente in se ob tem še veliko naučila. Seveda je pomembna tudi dobra družba, ki je v našem društvu ne manjka. Postali smo veliki prijatelji in ne predstavljamo si več, da se ne bi družili tudi v zasebnem življenju.

3. Začetek delovanja društva (leto)!

L: 1997

4. Mi lahko opišete, kako se je gibalo vaše članstvo po letih!

Leto	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Število članov	143	140	140	140	130	130	130	120	120	120	120

L: Skozi leta smo konstantno pridobivali nove člane, predvsem na račun aktivnejšega delovanja. Zlatih nekaj let smo bolj ali manj v enakem članstvu.

5. Kakšni so vaši viri financiranja (od kje vse črpate sredstva)?

Največ denarja pridobimo iz občinskih razpisov in EU sredstev. Tako smo v letu 2011 uspešno pridobili EU sredstva iz naslova LAS projekta - Duša tematskih poti, leta 2013 pa še iz projekta Bogastvo babičine skrinje. Oba projekta smo pripravili znotraj društva, za pripravo in koordinacijo sem bila zadolžena pri obeh projektih. Preostali del denarja poskušamo zaslužiti sami tako, da organiziramo vodene tematske poti po poteh Žirovskega vrha, letno veselico, pripravljamo različne ustvarjalne delavnice, kjer nato prodajamo izdelke, nastopamo z otroško in odraslo folklorno skupino, ustvarjamo igre z dramsko skupino...

6. Kako imate urejeno računovodstvo, sami ali s pomočjo računovodskega servisa?

L: Za te zadeve smo najeli kar računovodski servis. Priznam, da nam je tako najlažje.

7. Ali vaše društvo deluje v javnem interesu? Prosim za vašo utemeljitev zakaj DA oz NE!

L: NE. Stvar je v postopku. Če si pridobimo ta naziv, smo upravičeni plačila taks na UE ...

8. Na katerih področjih vse ste aktivni? Mi lahko naštejete!

L: V prvi vrsti zagotovo na področju turizma in kulturne dediščine našega kraja, kjer delujemo - Žirovski vrh in celotne Poljanske doline. Naša narava je res čudovita, hribovita, skriva ogromno kotičkov, ki so idealni za razne tematske poti. Druga pomembna dejavnost je na področju kulturne in etnološke dediščine, da obudimo stare kmečke običaje, ki so že skoraj pozabljeni.

9. Koliko časa namenite delovanju društva danes in koliko npr. 10 let nazaj?

L: Zagotovo porabim 1/3 časa več kot pred 10-imi leti. Vedno več je bilo dejavnosti skozi leta, to pa zahteva tudi vedno več časa. Včasih se mi zdi, da sem več v društvu kot doma z družino ☺

10. Koliko članov (vodstva) društva opravi večji del organizacijskega dela v društvu?

L: 3

11. Mi naštejete katere so najpogostejše ovire pri vašem delovanju?

L: Veliko potrebne dokumentacije za prijavo prireditev in drugih dogodkov. Potrebno bi bilo omogočeno preprostejše kandidiranje na razpise za EU sredstva – bolj poenostavljeni obrazci. Namesto, da bi ustvarjali, bili aktivnejši znotraj društva, smo aktivni za računalnikom ☺

12. Vsako društvo ima verjetno kot vsako drugo boljše in slabše čase v svojem delovanju. Kakšni so po vašem mnenju razlogi za »boljša ali slabša leta« v vašem društvu oz. vam poznanem društvu?

L: Boljša leta - odvisno od zagnanosti članov in angažiranosti ter medsebojnega sodelovanja. Največ pomenijo prijateljske vezi in druženje, ki mora večini članom veliko pomeniti.

13. Kako društvo vrača delo svojih članov nazaj v svoje(lokalno) okolje? Na kakšen način se jim zahvalite za svoje prostovoljno delo?

L: Člane vedno peljemo na izlet, večkrat priredimo razna druženja. Med sabo si pomagamo tudi v privat življenju. Člani cenijo to, če društvo svoja sredstva vloga v obnovo kraja - signalizacije, vzdrževanju tematske poti, izobraževanjem.

14. Kakšne so po vašem mnenju slabosti volonterske oblike delovanja društva?

L: Nekateri posamezniki porabimo ogromno časa za namene društva brez plačila, kar slej ko prej postane 'nadležno' in neizvedljivo. Moram priznati, da moja družina malo »trpi«, ker sem veliko odsotna. Zdaj, ko sta hčerki že šolarki, tudi sami postajata bolj vpleteni v delovanje. Prav tako je dejaven mož. Tako se lahko družimo tudi v društvu. Druga stvar, ki jo moram še omeniti je, da mladi, ki so v času šolanja, med tednom dneve preživljajo razkropljeni po večjih mestih in se domov vračajo ob koncih tedna. Zmanjkuje jim časa za delo v društvu in se počasi oddaljujejo od aktivnejšega soustvarjanja.

15. Kakšne so po vašem mnenju prednosti volonterske oblike delovanja društva?

L: Prostovoljno delo omogoča združevanje večjega števila ljudi in večje premike na terenu. V kolikor bi se začela vsa dela v društvih izplačevati, bi bilo vsega konec. Dohodki so prenizki za kaj takega.

16. Zanima me tudi relacija moški/ženske pri vodstveni strukturi, podpornih »službah« in članstvu (približen odstotek razmerja)! Imate občutek, da so/ste ženske (de)privilegirane znotraj društva?

L: V našem društvu nimam občutka, da bi bilo tako. Lepo smo razporejeni, vsak je zadolžen za svoje področje in stvari funkcionirajo. Dela na prireditvah imamo razdeljena po delovnih skupinah. Delo med delom pa prevzemamo nekateri posamezniki.

17. Kakšna je starostna struktura (v %) aktivnega dela članstva?

Do 20 let – 15%

20-30 let – 10%

31-50 let – 60%

51-60 let – 10%

Nad 60 let – 5%

18. Kako pridobivate nove člane, aktivne člane?

L: Aktivni člani so plod večletnega dela s podmladkom in mladino. Članstvo narašča v smislu, da se vključujejo tudi mladi in pa ljudje, ki jih privlači sama vsebina našega dela v društvu (folklorna skupina, dramska skupina). Ti člani so navadno najbolj aktivni tudi pri drugih dejavnostih, ne le v skupini.

19. »Na mladih svet stoji« pravijo. Kakšna pa je njihova pripravljenost za sodelovanje v društvu? Na kakšen način jih privabite in kako motivirate?

L: Mladini je potrebno dati možnost, da se dokažejo. Sodelujejo pa že od malih nog, najprej pri otroški dramski in folklorni skupini, nato pa se njihovo delo nadaljuje tudi v drugih delih. Skratka, za članstvo je treba neprestano trdo delati in se ukvarjati že z otroki. Sama sem mentorica in imam za otroke kar dober posluh. Za enkrat se vse generacije, ki sem jih učila, na nek način tudi sedaj po več kot 10-ih letih vključujejo v delo društva. Začutiti morajo, da je delo v društvu pomembno, mora jim biti prijetno druženje in spoznavanje drug drugega. Sploh Žirovski Vrh je ogromen in če se ne bi družili v društvu, se niti ne bi poznali. Člane na splošno najbolj motivirajo dobro obiskane prireditve, ko vidijo, da njihovi programi privabijo obiskovalce.

20. Ali sodelujete tudi z ostalimi lokalnimi ali sorodnimi društvi? In če, na kakšen način? Je med vami kaj »zdravega« rivalstva?

L: DA, zelo radi. Sodelujemo predvsem pri izmenjavi programa in nastopajočih. Igralci stalno priskočimo na pomoč kaki drugi skupini iz drugega društva in obratno. Sodelujemo tudi v vsebinskih področjih ali pa samo administrativnih. Sama se prizadevam, da s svojimi izkušnjami pomagam tudi drugim, če me povprašajo za nasvet ali mnenje. Redno sodelujemo z DPŽ Blegoš, TD Gorenja vas, KUD Trata, TD Visoko in drugimi.

21. Ali v društvu opravljate analize svojih prireditev, aktivnosti?

L: Da, po izvedeni prireditvi vedno zapišemo napake oz pohvale, ki jih opazimo ali jih pripomnijo obiskovalci, da jih drugo leto lahko upoštevamo. Na napakah se učimo.

22. Katere so vaše prireditve oz. aktivnosti v društvenem letnem programu dela? Mi jih prosim na kratko predstavite?

L: Ogromno jih je: v začetku leta se udeležimo sejma Turizem in prosti čas. Poleg naših dogodkov predstavljamo širšo Poljansko dolino, saj je pomembno, da se med samo znamo povezovati in sodelovati. Povabimo različne organizirane šolske ali študentske skupine, ki jim razkažemo tematske poti v Žirovskem vrhu, npr. Pot skozi Zalo, Čebelarška pot, Medvedkova pot. Organiziramo različne delavnice (izdelovanje butar, voščilnic, novoletnih venčkov...). Imamo dramsko skupino, ki vsako leto uprizoni kmečko igro (skozi veseloigre se obujajo življenja naših starih očetov, babic). Domače, predvsem ekološke kmetije povezujemo med seboj pri predstavitvi svojih izdelkov, dopolnilnih dejavnosti. Skrbimo tudi za našo naravo in okolje, letos smo si postavili cilj nakupa klopice na razglednih točkah Žirovskega vrha. V maju priredimo tekmovanje za izbor najboljših suhih salam imenovan Salamijada. Konec julija pa je na programu največja prireditev v letu, Praznik žetve. Dvodnevni program z veselicama, kmečkimi igrami in prikazom starih kmečkih običajev privablja vedno več obiskovalcev, ne samo iz Poljanske doline, veliko jih prihaja tudi iz mest, kjer takšnih etnoloških prireditev primanjkuje oziroma jih sploh ni.

23. Kako, na kakšen način ste aktivni pri promociji svojega delovanja?

L: Oglašujemo preko lokalnega radia, televizije, lokalnih časopisov, plakatiramo, trudimo se s svojo dramsko in folklorno skupino nastopati čimveč izven naših krajev, da predstavimo društvo drugim pokrajinam. Udeležimo se sejma Turizem in prosti čas, imamo svoje natisnjene zgibanke.

24. In še pogled v prihodnost. Kako vidite delovanje-razvoj prostovoljnih-volonterskih društev v bodoče? Bo prostovoljno delo postalo »iskano blago« ali se bo zavest o prostovoljnem delu le še bolj okrepila? Vaše mnenje o tem!

L: Prostovoljstvo bo iskano blago... morda v naših krajih še ne v taki meri, drugje pa zagotovo. Hiter tempo, stresne in dolge službe vplivajo, da se zapiramo vase, v svoje domove, kar pa ni dobro. Mogoče,

upam vsaj, da smo na vaseh še vzgojeni na tradicionalen način, da znamo prisluhniti sosedu, sokrajanu, da se znamo družiti in povezati med seboj. Ravno ta oddaljenost od večjih mest, je po eni strani prednost, da smo na vaseh, kjer so skupnosti manjše, še vedno bolj povezani kot v mestnih naseljih.

INTERVJU št. 3:

Društvo: **Prostovoljno gasilsko društvo Poljane (skrajšano PGD Poljane)**

Predstavniki društva, s katerim je bil opravljen intervju: Jana Oblak, tajnica

Kraj in Datum: Poljane, 15.6.2016

Pozdravljeni,

1. Koliko časa ste že aktivni v društvu in v katerih funkcijah?

J: 20 let. Začela sem kot pionirka in kasneje mladinka ter članica. Sem mentorica mladine in tajnik društva.

2. Kako oz. zakaj ste pristopili k društvu?

J: V društvo sem se včlanila takoj, ko je bilo to pravno mogoče. Že prej sem rada hodila na gasilke vaje opazovat brata in starejše otroke. Tudi sicer je gasilstvo močno prisotno v več generacijah v družini, kar je najbrž tudi botrovalo k vpisu v društvo.

3. Začetek delovanja društva (leto)!

J:1894

4. Mi lahko opišete, kako se je gibalo vaše članstvo po letih.

Leto	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Število članov	468	457	432	412	417	424	424	417	415	420	408

5. Kakšni so vaši viri financiranja (od kje vse črpate sredstva)?

J: Sredstva se črpajo iz občinskega proračuna (točkovnik, dotacije, zavarovanja, ...), iz donacij posameznikov, društev, podjetij in iz lastnega dela (organizacija veselice, koncertov, predstav, opravljanje redarske službe na prireditvah, pobiranje odpadnega železa ...).

6. Kako imate urejeno računovodstvo, sami ali s pomočjo računovodskega servisa?

J: Za računovodstvo skrbi blagajnik društva, ki je usposobljen na tem področju. Seveda prostovoljno.

7. Ali vaše društvo deluje v javnem interesu? Prosim za vašo utemeljitev zakaj DA oz NE!

J: DA. Društvo že v prvotnem smislu deluje za javno dobro. Kot gasilsko društvo je to prva organizacija, ki krajanom priskoči na pomoč v vseh vrstah naravnih in tudi drugih nesreč. Ima tudi nezanemarljivo vlogo pri pozitivni vzgoji otrok in kvalitetnemu preživljanju njihovega prostega časa. S prireditvami in koncerti pa skrbi tudi za dogajanje v kraju.

8. Na katerih področjih vse ste aktivni? Mi lahko naštejete!

J: Primaren namen društva je pomoč občanom v nesrečah – tako je največje področje delovanja namenjeno pomoči v naravnih in drugih nesrečah (požari, poplave, potres, razvoz pitne vode v sušnem obdobju, čiščenje propustov, pomoč v prometnih nesrečah, pomoč pri drugih nezgodah, iskanje pogrešanih oseb, prva pomoč ob nezgodah, kjer na kraj dogodka prispemo kot prvi in še bi lahko naštevala pa se trenutno ne spomnim. Poleg tega skrbimo za ozaveščanje občanov o nesrečah in ravnanju v primeru le teh. Deluje pa tudi na kulturnem področju, kot je organizacija koncertov, dramskih iger, kresovanja, veselice. Prav tako radi priskočimo na pomoč drugim društvom v krajevni skupnosti pri organizaciji prireditev, predvsem s požarno stražo in rediteljstvom (tudi drugod po Sloveniji: Maraton Franja, Istrski maraton ...). Društvo pa je zelo aktivno pri delu z mladino (udeležba na tekmovanjih, izleti, družabni dogodki za otroke).

9. Koliko časa namenite delovanju društva danes in koliko npr. 10 let nazaj?

J: Težko je natančno opredeliti čas. Pred 10 leti sem bila zelo aktivna kot članica na tekmovanjih in vajah ter drugih srečanjih in pa kot mentorica mladine. V jesenskem in spomladanskem obdobju je to mnogokrat pomenilo, da sem gasilstvu namenila po več ur dnevno v daljšem časovnem obdobju. Sedaj, ko je moja primarna funkcija tajnik, sem mentorica le še, kadar primanjkuje drugih mentorjev. Delo tajnika pa dnevno obsega po nekaj minut za razporeditev pošte do prave osebe, sicer pa po nekaj ur ali

dni, kadar se bližajo dogodki, prireditve. Kot članica sem aktivna predvsem v času okoli tekmovanj, vendar zagotovo manj kot pred 10 leti.

10. Koliko članov (vodstva) društva opravi večji del organizacijskega dela v društvu?

J: Večji del pri sami organizaciji društva opravi Upravni odbor društva ki je sestavljen iz 13 članov. Vsak je zadolžen za svoje naloge, ki si jih razdelimo v začetku leta, za celoten nadzor pa skrbi predsednik. Društvo ima še poveljstvo, ki pa je zadolženo za delovanje operativne enote. Le ta je sestavljena iz 38 operativnih članov (usposabljanja, skrb za opremo, ...).

11. Mi naštejete katere so najpogostejše ovire pri vašem delovanju?

J: PGD Poljane je društvo s 120 letno tradicijo. Težave, ki se nam kažejo v zadnjem obdobju so predvsem pomakanje denarnih sredstev za nabavo nove opreme. Nekaj sredstev dobimo iz občinskega proračuna, vendar premalo glede na cene. Vse več je problemov pri organizaciji posameznih prireditev, saj UE zahtevajo vse več za izvedbo prireditev, kar je potem pogojeno tudi z večjimi stroški. Vemo pa, da uspešna prireditev prinese kar nekaj denarja v blagajno društva, ki ga potem namenimo za nabavo opreme. V zadnjem času pa v vseh društvih opazujemo tudi manjšo zagnanost mladih za delo ter prevzemanje odgovornosti. Večkrat nam očitajo zastarelost društva kot načina organizacije, še vedno nosimo nekatere stare uniforme, naslavljamo se še vedno z izrazi: tovariš, pionir itd.

12. Vsako društvo ima verjetno kot vsako drugo boljše in slabše čase v svojem delovanju. Kakšni so po vašem mnenju razlogi za »boljša ali slabša leta« v vašem društvu oz. vam poznanem društvu?

J: Zdi se mi, da društvo dobro deluje vsa leta, ki so v mojem spominu. Občasno se pojavijo manjše težave, ki pa po navadi ne vplivajo na samo delovanje društva, temveč le na vzdušje ali večji napor, trud, ki ga morajo določeni člani vložiti v to, da društvo še naprej kakovostno deluje. Kot boljše leto bi izpostavila leto 2014, ki je bilo predvsem za člane Upravnega odbora, pa tudi za mnoge druge (vpleteno je bilo namreč zelo veliko število članov in tudi nekaj zunanjih prostovoljcev) zelo naporno, vendar zelo lepo. Praznovali smo 120-letnico obstoja društva in ob tej priložnosti organizirali veliko število dogodkov skozi celo leto. Premora praktično ni bilo, so pa dogodki popestrili dogajanje v kraju in tudi v celotni gasilski zvezi.

13. Kako društvo vrača delo svojih članov nazaj v svoje(lokarno) okolje? Na kakšen način se jim zahvalite za svoje prostovoljno delo?

J: Vsi gasilci opravljamo svoje delo prostovoljno tako, da niti ne pričakujemo plačila za svoje delo. V našem društvu imamo enkrat letno skupni piknik ter izlet, ki ga delno pokrije društvo. Za svoje požrtvovalno ter dolgoletno delo pa so člani nagrajeni s priznanji, ki jih dobijo na občnih zborih konec leta. Člani, ki so veliko prispevali tudi za razvoj kraja, pa so predlagani za priznanja krajevnne skupnosti. Enkrat letno je organiziran tudi izlet v zabavišni park, ki se ga udeleži predvsem mladina.

14. Kakšne so po vašem mnenju slabosti volonterske oblike delovanja društva?

J: Ne vidim neposrednih slabosti volonterskega delovanja društva, se mi pa zdi, da so posredno včasih prikrajšani člani društva, ki se veliko udeležujejo in želijo delati dobro za kraj, vendar mora velikokrat njihova energija biti usmerjena drugam, kot si sami želijo – npr. v neskončno papirologijo, v ukvarjanje s tem, kako do denarja za delovanje društva itd.

15. Kakšne so po vašem mnenju prednosti volonterske oblike delovanja društva?

J: Prednosti vidim predvsem v razvijanju zavesti, da ni vse pogojeno z denarjem. Da je treba ohraniti čut za sočloveka in delati dobro brez pričakovanja povračila v materialni obliki. Pri samem delovanju posebnih prednosti ne vidim – čeprav gre za prostovoljno društvo je le to vseeno obravnavano kot neko podjetje, ko pride do papirologije in izpolnjevanje obveznosti do gasilske zveze, države, drugih ustanov.

16. Zanima me tudi relacija moški/ženske pri vodstveni strukturi, podpornih »službah« in članstvu (približen odstotek razmerja)! Imate občutek, da so/ste ženske (de)privilegirane znotraj društva?

J: V upravnem odboru sva od 13 članov 2 dekleti (15 %), enako je pri operativnih članih (5 %). Pri članstvu sicer (mladina vključena) je številka malo bolj spodbudna. Žensk je 37 %.

Ženske niso prav nič deprivilegirane, le vključujejo se bolj zadržano. Pravzaprav so celo privilegirane, vedno smo jih zelo veseli. Gasilke počasi podiramo stereotip »moškega poklica«. Velika ugodnost je nudena ženskam tudi pri nakupu uniforme – društvo jim jo plača v celoti, da so jo le pripravljene nositi, medtem ko morajo moški zanjo sami plačati kar precejšen delež. Tudi sicer se ženske spodbuja k aktivnemu vključevanju v društvo, je pa res, da je velik delež dela v društvu nekako bolj moške narave. Zdi se mi tudi, da smo v našem okolju ženske še vedno večinoma take narave, da se nam bolj mudi

domov kot moškim, biti aktiven v društvu pa vzame ogromno časa, ki si ga ženske včasih nismo pripravljene odtrgati od družinskega življenja.

17. Kakšna je starostna struktura (v %) aktivnega dela članstva?

Do 20 let – 30%

20-30 let – 22%

31-50 let – 30%

51-60 let – 8%

Nad 60 let – 10%

18. Kako pridobivate nove člane, aktivne člane?

J: Pri gasilstvu je treba delati predvsem na otrocih – tisti, ki jim gasilstvo priraste k srcu, so kasneje lahko tudi aktivni člani poveljstva, operativni člani ali pa člani upravnega odbora. V otroštvu se gre bolj za preživljanje časa, druženje, vendar jim družba ostane in gasilsko delo nekatere potegne tudi v starejše obdobje. Odrasli se večinoma vključijo v društvo, ker jih kdo povabi.

19. »Na mladih svet stoji« pravijo. Kakšna pa je njihova pripravljenost za sodelovanje v društvu? Na kakšen način jih privabite in kako motivirate?

J: Mladina je v našem društvu zelo aktivna in nekateri so že napol doma v gasilskem domu. Gasilska zveza namreč organizira veliko število tekmovanj in srečanj, katerih se mladina udeleži in na vsakega od njih tudi aktivno pripravlja na vajah. Poleg tega tudi sami organiziramo druženja – pozimi jih peljemo v bazen, smučat in poleti v zabaviščni park. Včasih se jih motivira s temi dogodki, večinoma pa jim je pomembno to, da se družijo s svojimi prijatelji. Ti so velikokrat tudi razlog, da se otrok, ki ni iz »gasilske« družine, vključi v društvo.

20. Ali sodelujete tudi z ostalimi lokalnimi ali sorodnimi društvi? In če, na kakšen način? Je med vami kaj »zdravega« rivalstva?

J: Sodelujemo predvsem s športnim in kulturnim društvom s pomočjo pri organiziranju prireditev (požarna straža, rediteljstvo...). Kar se tiče gasilskih društev, sodelujemo z društvi v naši in sosednjih občinah in se udeležujemo njihovih dogodkov, vaj in obratno. Pobrateni smo tudi s češkim prostovoljnim gasilskim društvom SDH Planá nad Lužnicí.

21. Ali v društvu opravljate analize svojih prireditev, aktivnosti?

J: Ja, analize delamo redno na sestankih upravnega odbora ali na sestankih poveljstva, pogovorimo se o dobri praksi in o napakah, ki jih potem lahko naslednjič odpravimo.

22. Katere so vaše prireditve oz. aktivnosti v društvenem letnem programu dela? Mi jih prosim na kratko predstavite?

J: Nočni pohod na Blegoš ob polni luni, pobiranje odpadnega železa, prvomajsko kresovanje na Visokem, Kolesarski izlet po vseh gasilskih društvih GPO Gorenja vas – Poljane, Srečanje mladine GPO Gorenja vas – Poljane, Gasilska maša, Priprava prostora za veselico, Veselica z ansamblom Donačka. Priprava na gasilsko tekmovanje, Gasilski izlet, Mesec požarne varnosti: preventivne dejavnosti, izobraževanja..., jesenski koncert, srečanje starejših gasilk ter gasilcev PGD Poljane. Konec leta obisk krajanov z koledarji. Občni zbor.

Dejavnosti čez celo leto: redne društvene ter občinske vaje, strokovno izobraževanje članov, obisk starejših članov ob praznovanju njihovih obletnic, obisk starejših članov, ki bivajo v domu za ostarele, preventivne aktivnosti za naše krajanje, sodelovanje z občino, GPO občine Gorenja vas Poljane ter ostalimi društvi v naši občini, sodelovanje z OŠ Poljane.

23. Kako, na kakšen način ste aktivni pri promociji svojega delovanja?

J: Z obveščanjem ljudi o dogodkih preko pošiljanja vabil.

24. In še pogled v prihodnost. Kako vidite delovanje-razvoj prostovoljnih-volonterskih društev v bodoče? Bo prostovoljno delo postalo »iskano blago« ali se bo zavest o prostovoljnem delu le še bolj okrepila? Vaše mnenje o tem!

J: Upam, da bo prostovoljstvo ostalo vsaj na enakem nivoju. Želim si, da bi bilo še bolj spoštovano in podpirano, tako bi zagotovo počasneje zamiralo.

INTERVJU št. 4:

Društvo: **Krajevna organizacija Rdečega križa Gorenja vas**

Predstavniki društva, s katerim je bil opravljen intervju: Marija Knafelj, predsednica

Srednje Brdo, 16.6.2016

Pozdravljeni,

1. Koliko časa ste že aktivni v društvu in v katerih funkcijah?

M: Aktivna sem 7 let, in sicer v vlogi predsednice.

2. Kako oz. zakaj ste pristopili k društvu?

M: Po upokojitvi so mi ponudili to prostovoljno funkcijo, ki sem jo z veseljem sprejela. Sem človek, ki rada delam z ljudmi, znam prisluhniti ljudem in se mi zdi, da lahko veliko naredim za ljudi v naši skupnosti.

3. Začetek delovanja društva (leto)!

M: KORK Gorenja vas je ena od podenot Krajevnice organizacije Rdečega križa v Škofji Loki. Z delovanjem smo pričeli leta 1976.

4. Mi lahko opišete, kako se je gibal vaše članstvo po letih!

Leto	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Število članov	868	917	978	930	863	957	1028	/	/	/	/

5. Kakšni so vaši viri financiranja (od kje vse črpate sredstva)?

M: Delno nam vsako leto prispeva občina, na podlagi prijave na razpis in glede na število programov, ki jih prijavimo. Preostalo se financiramo iz članarine, drugih aktivnosti za zaslužek skorajda nimamo.

6. Kako imate urejeno računovodstvo, sami ali s pomočjo računovodskega servisa?

M: Vse finančne zadeve nam vodijo na RKS-OZ Škofja Loka, same članice po KORK-ih v občini nimamo opravka z računovodskimi zadevami, se niti ne spoznamo na to.

7. Ali vaše društvo deluje v javnem interesu? Prosim za vašo utemeljitev zakaj DA oz NE!

M: DA. Iz naslova javnega interesa smo upravičeni do 0,5% dohodnine, ki nam jih namenijo bodisi naši člani, podporniki, skratka vsak, ki ima željo del svoje dohodnine nameniti v dobrodelne namene. Tega smo zelo veseli, vsak evro nam veliko pomeni.

8. Na katerih področjih vse ste aktivni? Mi lahko naštejete!

M: Naša največja skrb je namenjena starejšim in ljudem v stiski (bolezen, ločitve, izguba službe, smrt v družini...). Delo obsega tudi obiskovanje le teh. Organiziramo tudi razna predavanja v smislu ozaveščanja ljudi o bolj zdravem načinu življenja (gibanje, prehrana). Imamo javno pooblastilo za krvodajalske akcije, prve pomoči, naravne nesreče, iskanje pogrešanih... Pri nas namenimo veliko skrb starejšim, predvsem skrbimo, da bi bila njihova starost čim lepša. Obdarujemo jih ob rojstnih dnevih, ob novem letu priredimo kosilo za starejše. Pomagamo tudi pri plačilu položnic tistim, ki tega ne morejo, pomagamo financirati bolniške postelje, omogočamo letovanja otrok na morju. Zbiramo oblačila, obutev, hrano, stanovanjsko opremo za socialno ogrožene. Organiziramo tudi razne skupine za samopomoč.

9. Koliko časa namenite delovanju društva danes in koliko npr. 10 let nazaj?

M: Danes se je precej povečala potreba po pomoči predvsem zaradi vse številnejših osebnih stisk, tudi starejši vse bolj potrebujejo pomoč. Sigurno danes več ur namenimo delovanju in pomoči drugim kot deset let nazaj.

10. Koliko članov (vodstva) društva opravi večji del organizacijskega dela v društvu?

M: Veliko opravi sama s pomočjo stalnih pomočnikov (5 članic), ob večjih dogodkih, kot so kosila, prednovoletna srečanja, razdeljevanje paketov pomoči, pa sodelujejo skoraj vse aktivnejše prostovoljke (26 članic).

11. Mi naštejete katere so najpogostejše ovire pri vašem delovanju?

M: Največja težava je vsekakor premalo sredstev za delovanje. Vse se začne in konča pri denarju. Marsikje in marsikdaj bi še priskočili na pomoč, če ne bi bili finančno omejeni. Finančni položaj starejših se slabša, vse več je enostarševskih družin, družin z neurejenimi razmerami. Stiske se še povečajo ob pojavu bolezni, izgubi službe in začaran krog se nadaljuje. Srečujemo se tudi z očitki, da delujemo nepošteno, predvsem ko so ljudje izvedeli za razprtije znotraj vodstva krovne organizacije.

Vendar vedno poudarjamo in striktno stojimo za tem, da delujemo pošteno, vsa sredstva občanov gredo zgolj za pomoč tistim, ki so jo potrebni.

Pogrešamo tudi več mladih pri našem delovanju, težko jih pritegnemo, ker dokler si mlad in zdrav, te težave drugih ne zanimajo preveč. Mladi bi se morali zavedati, da bodo tudi oni enkrat ostareli in potrebovali pomoč.

12. Vsako društvo ima verjetno kot vsako drugo boljše in slabše čase v svojem delovanju. Kakšni so po vašem mnenju razlogi za »boljša ali slabša leta« v vašem društvu oz. vam poznanem društvu?

M: V našem KORK-u se kljub trenutnim gospodarskim razmeram, ki niso ugodna, to moramo priznati, še vedno lahko veselimo solidnega odziva naših občanov pri plačilu članarine. Odseva našo prisotnost med vsemi generacijami. So pa dejavniki, ko se ob raznih naravnih nesrečah (kot je bil npr žled, poplave) stiske povečajo in so potrebe naših občanov še večje.

13. Kako društvo vrača delo svojih članov nazaj v svoje(lokalno) okolje? Na kakšen način se jim zahvalite za svoje prostovoljno delo?

M: Večino dela je namenjenega lokalnemu, domačemu okolju in največje plačilo za nas je le dobro opravljeno delo in hvaležnost človeka v stiski ali veselje obdarovanega. Sicer pa za naše najbolj aktivne prostovoljce enkrat letno organiziramo izlet po krajih Slovenije, preko izletov še bolj utrdimo vezi med seboj, se družimo in dodatno spoznamo. Nismo zahtevni, nas vodi srčnost do drugih.

14. Kakšne so po vašem mnenju slabosti volonterske oblike delovanja društva?

M: Ne vem, če je v prostovoljnem delu kaj slabega. Zame je to zgolj pozitivna lastnost, ki mi prinaša veselje in zadovoljstvo. Mogoče je slabost ta, da je naš teren v občini zelo razgiban in včasih vsi prevoženi kilometri ne pokrijejo niti osnovnih stroškov za bencin. Najbolj aktivne prostovoljke smo vse stare nad 50 let, veliko nas je že nad 60 let in včasih nas to »letanje« sem in tja utruja, v tem pogledu se pač ne moremo primerjati z mladimi.

15. Kakšne so po vašem mnenju prednosti volonterske oblike delovanja društva?

M: Mislim, da prav osebni stik z ljudmi, ko vse to počneš zaradi želje pomagati drugemu in ni plačila za to. Zgolj plačilo za opravljeno delo ne naredi človeka dobrega, potrebna je vzgoja otrok že od mladih nog, da ne vidijo vsega samo v materialnem smislu. Današnji svet je vse bolj materialen, egoističen in prostovoljstvo prinaša odprtost, žive odnose, ki se odražajo v večji povezanosti prebivalcev.

16. Zanima me tudi relacija moški/ženske pri vodstveni strukturi, podpornih »službah« in članstvu (približen odstotek razmerja)! Imate občutek, da so/ste ženske (de)privilegirane znotraj društva?

M: V našem KORK-u so prostovoljke same ženske, žal nimamo moških predstavnikov, pa bi nam njihove roke še kako prišle prav. Tukaj se enostavno pričakuje, da tovrstno delo opravljajo ženske, da je skrb za ostarele, bolne, socialno ogrožene namenjena ženskam. Zaradi tega se ne počutimo prikrajšane, tako smo tudi vzgojene.

17. Kakšna je starostna struktura (v %) aktivnega dela članstva?

Do 20 let – 0%

20-30 let – 0%

31-50 let – 5%

51-60 let – 45%

Nad 60 let – 50%

18. Kako pridobivate nove člane, aktivne člane?

M: Mislim, da se naša humanitarna dejavnost ne more primerjati z drugimi društvi. Največ članov pride v društvo preko plačila članarine. Članarina predstavlja prispevek humanitarne narave. Vsak si želi pomagati vsaj s tem, da namenja nekaj evrov za pomoč drugim. Podobno kot namenijo občani določen prispevek gasilskemu društvu. Vsak si želi, da bi v primeru, ko bi sam potreboval pomoč, le-to tudi prejel z naše strani oz. od gasilcev. Zato moram reči, da je odziv ljudi dober.

19. »Na mladih svet stoji« pravijo. Kakšna pa je njihova pripravljenost za sodelovanje v društvu? Na kakšen način jih privabite in kako motivirate?

M: Pri nas in pri drugih KORK-ih v občini smo prostovoljke skoraj vse stare med 50 in 80 let. Mladi nam pomagajo le občasno, ko jih izrecno prosimo za pomoč. To je predvsem ob večjih prireditvah kot so kosila, prednovoletna druženja, ob kulturnem programu. Žal je danes tako, da mlade ne zanimajo problemi drugih, ne zanimajo jih ostareli, bolni, pomoči potrebni. Skozi leta, ko odrastejo in si naberejo izkušnje v življenju pričnejo na svet gledati z drugačnimi očmi. Za takšno poslanstvo se mi zdi, da je

potreben čas, da človek dozori. Od starejših ljudi se mladi in malo manj mladi lahko veliko naučimo, ti so prava zakladnica znanja in modrosti.

20. Ali sodelujete tudi z ostalimi lokalnimi ali sorodnimi društvi? In če, na kakšen način? Je med vami kaj »zdravega« rivalstva?

M: Seveda, druga društva pomagajo nam in mi drugim, če je možno. Gasilsko društvo nam npr. na Hotavljah 1x tedensko odstopi sejno sobo v njihovem gasilskem domu, kjer imamo srečanja različnih skupin. V Gorenji vasi nam prostore odstopi Klub študentov Poljanske doline.

21. Ali v društvu opravljate analize svojih prireditev, aktivnosti?

M: Naša analiza je dobro opravljeno delo. Zadovoljstvo naših »uporabnikov« je tisto, ki največ šteje. Se pa seveda o vseh problemih in iskanja rešitev pogovarjamo na sestankih, ki se jih redno udeležujemo.

22. Katere so vaše prireditve oz. aktivnosti v društvenem letnem programu dela? Mi jih prosim na kratko predstavite!

M: - kosilo za starejše 1x letno (v vaseh Lučine, Stara Oselica, Hotavlje, Leskovica in Gorenja vas)
- 3 skupine samopomoči, ki se srečujejo 1x tedensko (Frklje, Zarja in Klasje)
- Zdravstvena postaja 1x mesečno (meritve krvnega tlaka, sladkorja...)
- Zbiralna akcija oblačil in obutve 2x letno
- Obdarovanje starejših pred novim letom in obdarovanje okroglih obletnic občanov (od 80 let dalje) itd.

23. Kako, na kakšen način ste aktivni pri promociji svojega delovanja?

M: Nas navadno stiske in težave ljudi poiščejo same oz. nam velikokrat občani sami posredujejo informacije o tistih, ki pomoč potrebujejo. Hiter odziv na pomoč in angažiranost je tista, ki nam naredi najboljšo reklamo. Četudi bi si želeli, da bi bilo pomoči potrebnih ljudi čim manj, a žal je situacija danes takšna, da je takih vedno več, sredstev pa vedno premalo za vse.

24. In še pogled v prihodnost. Kako vidite delovanje-razvoj prostovoljnih-volonterskih društev v bodoče? Bo prostovoljno delo postalo »iskano blago« ali se bo zavest o prostovoljnem delu le še bolj okrepila? Vaše mnenje o tem!

M: Mislim, da bo prostovoljstvo ohranilo svojo pomembno funkcijo v družbi. Verjetno bodo vzponi in padci, a izumrlo ne bo. Bolj je pomembno nove, mlajše generacije vzgojiti v duhu medsebojnega spoštovanja s čutom za sočloveka. Današnji moderen svet pa stremi ravno k nasprotnemu. Tudi za »finančno« prihodnost mislim, da se nam ne gre bati. Veliko ljudi nameni del svojih prihrankov za pomoči potrebne, mi pa bi radi, da bi poleg denarja in sredstev bilo tudi dovolj tistih, ki bi poleg prispevka namenili še svoj čas in delo.